EDUCAȚIE JURIDICĂ PENTRU LICEENI

§

GHID PRACTIC DESPRE
DREPTURI ȘI JUSTIȚIE

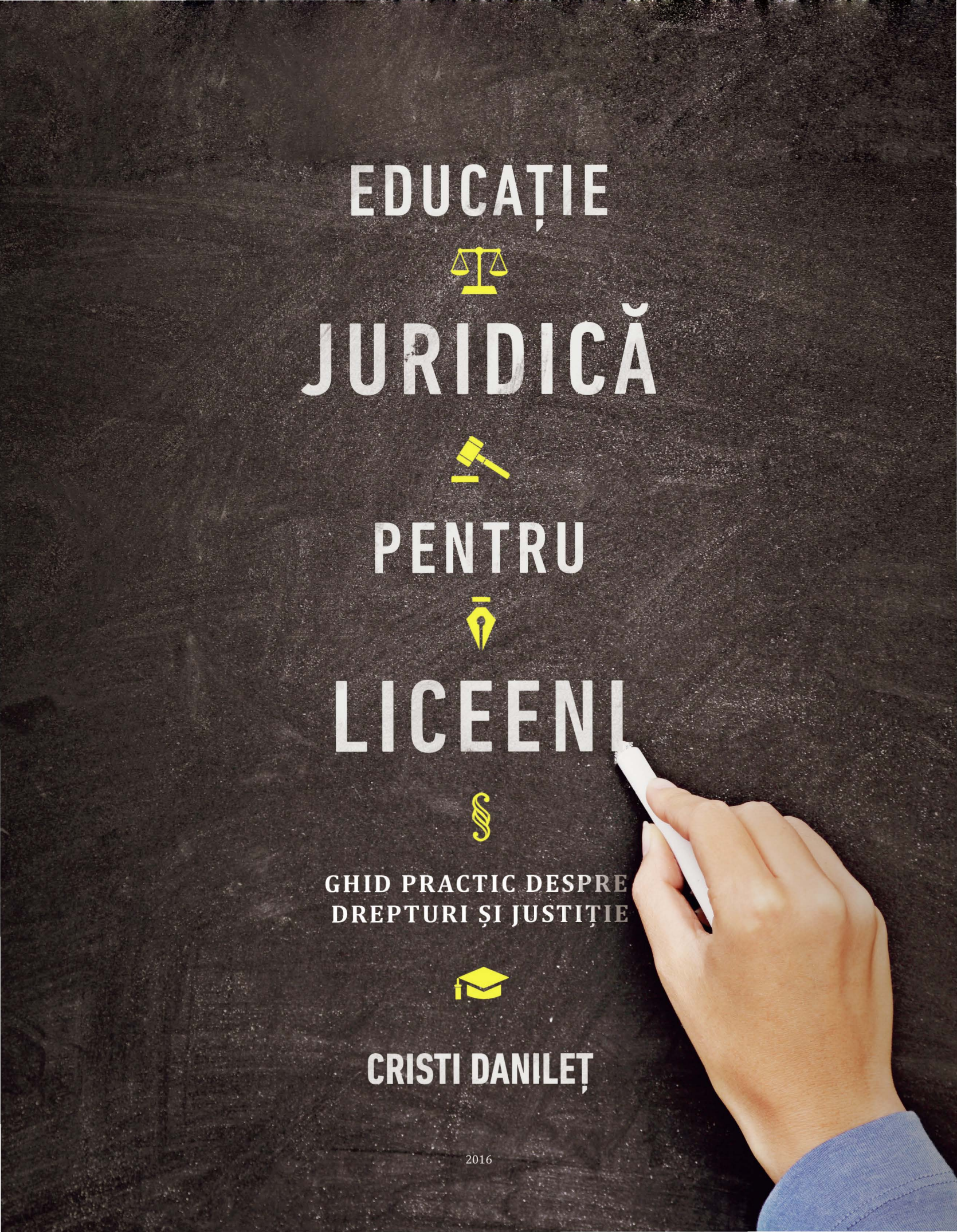

CRISTI DANILEȚ

2016

Fiicelor mele adolescente,
Ana-Maria (17 ani) şi Cristina-Gabriela (14 ani)

Grafica si editare: argo
argomedia.ro

Introducere

Salutare! Mă numesc Cristi şi sunt ... un fost licean. Îmi amintesc cu drag de perioada în care aveam 15-18 ani, care a fost una extrem de interesantă în viaţa mea. Acum sunt părinte şi am doi copii adolescenţi. Aşa că ştiu prin ce treceţi la această vârstă.

Sunteţi viitori adulţi. Aţi învăţat deja multe lucruri despre ceea ce ne înconjoară. Despre voi înşivă şi despre ceilalţi. Încetul cu încetul, deveniţi *independenţi*. Vă conduceţi după anumite principii şi valori. Aveţi exemple sau idoli pe care îi urmaţi. Vă găsiţi propriul drum în viaţă. Va veni curând vremea când vă veţi separa de părinţi. Astfel, vă veţi asuma propria *identitate*. Veţi dobândi puterea de a lua decizii în ceea ce vă priveşte. Veţi savura succesul şi veţi învăţa din greşeli.

Sunteţi la vârsta când *experimentaţi* o gramadă de lucruri: ascultaţi un anumit fel de muzică, vă îmbrăcaţi cât mai personal, vă schimbaţi des frizura. Învăţaţi să dansaţi sau să faceţi sport, navigaţi mult în mediul online, folosiţi diverse jargoane, vă alimentaţi într-un anumit fel. Aveţi proprii prieteni, propriile preocupări extraşcolare şi propriile planuri.

Toate acestea vă vor forma ca oameni. Oameni care vor avea profesii, vor deveni buni cetăţeni şi patrioţi, colegi de nădejde, oameni care vor forma cercuri de prieteni sinceri şi care îşi vor întemeia familii model. Vor fi însă şi unii din generaţia voastră care vor face parte din acea categorie de oameni care profită de ceilalţi, care trişează la examene, care fac rost în mod ilicit de bani pentru a-şi procura băutura şi drogurile, care frecventează grupări ce comit infracţiuni, care vor fi oameni negativişti şi înfumuraţi, egoişti şi agresivi.

Sunt judecător de mulţi ani. M-am specializat în soluţionarea cauzelor cu minori. Am văzut şi minori victime, şi minori infractori în dosarele rezolvate de mine. Şi pentru că mă interesează generaţia voastră, am început să merg în şcoli şi licee, să explic tinerilor ceea ce au voie şi ceea ce nu au voie să facă, cine îi protejează şi cum, unde să se adreseze când au probleme şi cum se pot apăra atunci când sunt acuzaţi. Mi-am făcut prieteni printre tinerii de vârsta voastră. Cu mulţi ţin legătura, inclusiv pe reţelele de socializare.

Mie îmi pasă de viitorul vostru şi de al ţării noastre. Am scris acest ghid ca să aflaţi ce drepturi şi obligaţii aveţi la această vârstă şi mai ales cum sunteţi protejaţi de lege şi de organele statului. Poate că informaţiile din această carte vă vor ajuta pe unii dintre voi să luaţi decizia corectă în ceea ce vă priveşte. Şi, cine ştie, poate că unii dintre voi vă veţi simţi atraşi de acest domeniu şi în viitor vom deveni colegi.

Haideţi, lăsaţi deoparte Facebook-ul pentru trei ore şi intraţi în universul regulilor şi al legilor. Începem cu prima regulă: a*veţi dreptul să vă ştiţi drepturile!*

Cristi Danileţ,
judecător
Ianuarie 2016

"EDUCAȚIA ESTE CEA MAI PUTERNICĂ ARMĂ PE CARE O POȚI FOLOSI PENTRU A SCHIMBA LUMEA."

NELSON MANDELA
1918 - 2013

preşedinte al Africii de Sud,
oponent al apartheidului

CUPRINS

Introducere

I **PRINCIPII ALE DEMOCRAŢIEI**

Cine şi cum ne conduce 6
Regulile din viaţa noastră 6
Suntem liberi respectând legile 7
Legi şi organe care le adoptă 8
Respectarea legilor este obligatorie 9
Atitudinea faţă de încălcarea legilor 10

II **COPILUL, TÂNĂRUL ŞI DREPTURILE**

Cine este "copil" 12
Apariţia drepturilor copilului 12
Drept şi drepturi 13
Drepturile copilului şi organele care le apără 13
Cine este "tânăr" 14

III **COPILUL ŞI DREPTUL LA VIAŢĂ**

Naşterea 15
Moartea 15

IV **COPILUL ŞI IDENTITATEA SA**

Numele copilului 17
Cartea de identitate 18
Cetăţenia copilului 19
Alegerea în funcţii publice şi demnităţi 20

V **COPILUL ŞI FAMILIA DIN CARE FACE PARTE**

Dreptul de a cunoşte părinţii 22
Dreptul de a fi crescut şi îngrijit de ambii părinţi 22
Părinţi în străinătate 23
Părinţii despărţiţi şi cei divorţaţi 23
Gradele de rudenie 24
Respectarea rudelor şi a memoriei celor decedaţi 25
Familia extinsă 25
Pedepsele 25
Violenţa domestică 26
Protejarea copiilor lipsiţi de familie 27
Răpire şi abandonare 27

VI **COPILUL ŞI SĂNĂTATEA**

Servicii medicale 28
Alcoolul 29
Tutunul 29
Pastile, etnobotanice, droguri 30
Mediu şi nutriţie 30
Protecţia consumatorilor 31

VII **COPILUL ŞI VIAŢA SA INTIMĂ ŞI DE FAMILIE**

Sex şi contracepţie 32
Infecţii venerice 33
Agresiuni sexuale şi corupere sexuală a minorilor 33
Violul 34
Prescripţia răspunderii autorului 35
Naştere şi avort 35
Concubinaj şi căsătorie 36

VIII **COPILUL ŞI ŞCOALA**

Învăţământul 38
Pedepsele 38
Violenţa în şcoală 39
Bullying 39
Drepturile şi obligaţiile elevilor 40
Absenţe nemotivate 41
Integritatea în educaţie 41
Dizabilităţi 42
Nediscriminarea 42
Minorităţi 43
Copii instituţionalizaţi 43
Copii refugiaţi 44
Dreptul la activităţi extraşcolare 44

IX **COPILUL, CIRCULAŢIA ŞI CĂLĂTORIILE**

Codul rutier 45
Circulaţia ca pieton 45
Circulaţia cu bicicleta 46
Circulaţia cu scuterul şi ATV-ul 46
Circulaţia cu vehiculul 46
Călătoria cu taxiul 47
Călătoria cu metroul 47
Călătoria cu trenul 47
Călătoria cu autobuzul, troleul, tramvaiul 48
Călătoria cu avionul 49
Călătorii peste graniţă 49
Călătorii în ţări din UE 50

X **COPILUL, ACTELE ŞI BUNURILE SALE**

Contul bancar 51
Alocaţia de stat pentru copil 51
Obligaţia de întreţinere 51
Pensia de urmaş 52
Actele şi bunurile copilului 52
Animalele de companie 53
Bunuri găsite 54

XI **COPILUL ŞI MUNCA**

Contractul de muncă 55
Activitatea ca zilier 56
Voluntariatul 56
Exploatarea copiilor 56
Şomajul 57

XII **COPILUL ŞI MIJLOACELE DE COMUNICARE**

Mass-media şi social-media 58
Jocurile video 59
Internetul 59
Facebook 59
Mediul fizic şi spaţiul cibernetic 60
Pericole legate de calculatoare şi internet 60
Parolele 61
Telefonul şi tableta 62
Datele de comunicare şi conţinutul comunicărilor 62
Agresorii online 63
Dreptul la propria imagine 63

XIII **COPILUL ŞI PARTICIPAREA LA LUAREA DECIZIILOR**

Libertatea de exprimare 64
Libertatea de asociere şi reuniune paşnică 65
Petrecerile 66
Alegerea în organismele unităţilor şcolare 67
Accesul la informaţii publice 67
Libertatea de gândire, conştiinţă şi religie 68

XIV **COPILUL ŞI ORGANELE LEGII**

Poliţia şi Jandarmeria 69
Judecătorii 70
Procurorii 71
Avocaţii şi consilierii juridici 71
Grefierii 72

XV **COPILUL IMPLICAT ÎN PROCESUL JUDICIAR**

Responsabilitate şi răspundere 73
Prevenirea 73
Copilul victimă 75
Copilul infractor 76
Copilul care nu răspunde penal 78
Copilul martor 78
Cum se desfăşoară un proces penal 79
Cum se desfăşoară un proces civil 80
Organisme şi curţi de justiţie internaţionale 80

Încheiere

I. PRINCIPII ALE DEMOCRAȚIEI

CINE ȘI CUM NE CONDUCE?

În trecut oamenii erau conduşi de un rege sau un domnitor. Acesta avea puterea şi libertatea de a face ceea ce voia: să emită reguli, să judece, să execute oamenii. Societatea a evoluat şi în perioada modernă s-au instaurat democraţiile. Şi România este acum un stat democratic, astfel că suveranul nu mai este o persoană, ci *poporul*. Poporul este cel care decide pentru el însuşi. Însă, întrucât numărul cetăţenilor este mare, aceştia nu se mai pot aduna acum în piaţa publică, precum în agora din cetăţile antice, pentru a lua decizii ei. Astăzi poporul are reprezentanţi care iau decizii în numele său şi pentru el.

Dacă cel care conduce ar avea prea multă putere, ar exista riscul ca el să abuzeze şi să folosească acea putere în mod discreţionar. Soluţia care s-a găsit pentru aceasta a fost fragmentarea puterii. De aceea, s-au creat trei feluri de autorităţi care să exercite funcţii esenţiale într-un stat: o autoritate care să creeze legi – Parlamentul (care în ţara noastră are două camere: Camera Deputaţilor şi Senatul), ce exercită astfel *puterea legislativă*; o altă autoritate care să pună în aplicare legile – Guvernul şi Preşedintele ţării, ce exercită, astfel, *puterea executivă*; şi încă o autoritate care să asigure respectarea legilor şi să îi sancţioneze pe cei care le încalcă – Justiţia, adică judecătorii care exercită astfel *puterea judecătorească*.

Aceste puteri sunt egale ca importanţă. Puterile colaborează instituţional, dar niciuna nu are voie să exercite atribuţiile aparţinând celeilalte. Numai respectându-se această cerinţă se asigură un echilibru în societate. Când sunt imixtiuni ale unei puteri în domeniul rezervat altei puteri, intervine *Curtea Constituţională* pentru a le corija. Curtea nu face parte, deci, din vreo putere, ci este o autoritate autonomă.

În limbaj uzual, se spune că ar mai fi şi alte puteri: presa, administraţia etc. Dar, indiferent cum le considerăm în viaţa de zi cu zi, legislaţia prevede doar trei puteri publice.

ŞTIAȚI CĂ...?!

„DEMOCRAȚIE" PROVINE DE LA CUVINTELE GRECEȘTI „DEMOS" – POPOR ȘI „KRATOS" – PUTERE.

DE REȚINUT

ÎNTR-O DEMOCRAȚIE **SEPARAȚIA PUTERILOR PUBLICE** ESTE UN PRINCIPIU ESENȚIAL.

REGULILE DIN VIAȚA NOASTRĂ

Omul nu poate trăi singur în societate. Are nevoie de familie, de prieteni, de amici. Intră în contact cu cei apropiaţi, dar şi cu cei necunoscuţi. Tendinţa este de a fi mai mult lângă unii şi de a-i evita pe ceilalţi, de a-i ajuta pe unii şi de a le face rău altora. Aici apar regulile, care au drept scop menţinerea ordinii în societate şi ocrotirea fiecărui individ.

Există *reguli în familie*: copilul mic nu are voie să se joace cu focul sau să ia jucăria fratelui, trebuie să mănânce tot din farfurie, nu are voie să se uite pe gaura cheii sau să vorbească cu străinii. Copilul mai mare este învăţat că trebuie să îşi facă singur patul, să îşi strângă lucrurile sale împrăştiate, să nu fure lucruri. Părinţii stabilesc regulile de acces în casă şi în afara acesteia, accesul copilului la calculator, la banii comuni, plecatul în tabere, orele de somn.

Există *reguli de igienă personală*: înainte şi după masă ne spălăm pe mâini; dimineaţa ne curăţăm limba; dimineaţa, seara şi după fiecare masă ne spălăm pe dinţi, schimbăm periuţa o dată la cel mult trei luni şi mergem în mod regulat la medicul stomatolog; o dată pe zi ne spălăm pe tot corpul cu apă caldă şi săpun; ne spălăm pe mâini după ce facem cumpărături, am mângâiat animale, am folosit toaleta, ne-am jucat, am folosit batista pentru nas, ne-am pieptănat sau încălţat şi după ce am dus gunoiul; fructele şi legumele care se mănâncă crude mai întâi se spală; camera în care dormim se aeriseşte în mod regulat; unghiile de la mâini şi de la picioare se păstrează curate.

După cum există *reguli de igienă posturală*. Unele reguli privesc poziţia corectă la birou: fii atent ca atunci când stai pe scaun cu mâinile pe lângă corp, biroul să-ţi vină la nivelul coatelor; când scrii sau când tastezi, trage scaunul suficient de aproape aşa încât să-ţi poţi sprijini antebraţele pe birou; coatele să facă un unghi de aproximativ 90 de grade, iar încheieturile şi mâinile trebuie să fie drepte. Alte reguli privesc monitorul: acesta trebuie să fie la o lungime de braţ de tine, dar exact în faţa ta; partea de sus a monitorului se aşază cu câţiva centimetri mai sus de nivelul ochilor tăi, aşa încât să priveşti uşor în jos atunci când te uiţi la el; dacă este posibil, înclină monitorul un pic pe spate. Este foarte important să iei câte o pauză de 10 minute în fiecare oră, ca să te ridici de la calculator şi să faci câţiva paşi.

Există *reguli în lift*: nu pot urca în cabina liftului mai multe persoane decât sarcina maximă admisă, nu se fumează, copiii trebuie însoţiţi de adulţi, în caz de pericol se activează butonul de alarmă. Şi *reguli de urcat pe scara rulantă*: cei care staţionează ocupă partea dreaptă şi cei care se deplasează vor folosi partea stângă a scării.

Există *reguli în caz de incendiu*: trebuie evitată panica, uşile şi ferestrele se închid dacă este timp, clădirea se evacuează rapid şi nu se iau obiecte personale sau de îmbrăcăminte, sunt salvate persoanele care au nevoie de ajutor, nu se foloseşte liftul. Şi *reguli în caz de cutremur*: nu se părăseşte clădirea, se stă departe de ferestre şi de pereţii exteriori, trebuie să vă ghemuiţi pe genunchi şi coate, cu faţa în jos, sub o bancă de clasă, o masă solidă sau un birou solid, după caz, apucând cu mâinile piciorul mesei, al biroului sau al băncii, sau stând în cadrul uşii ori sub o grindă.

Există *reguli în asociaţii, cluburi, frăţii, grupuri, bande*. Acestea depind de scopul organizării şi caracterul persoanelor implicate. Legea interzice constituirea unei grupări alcătuite din trei sau mai multe persoane în scopul de a comite infracţiuni.

Există *reguli morale sau de bun-simţ*: se respectă cuvântul dat, nu se întârzie la o întâlnire, nu se aruncă mizerie pe stradă, nu se scuipă pe jos. Nu se ascultă muzica la un volum ridicat nici la difuzor acasă, nici la căşti într-un mijloc de transport.

Există *reguli religioase*: biserica se frecventează în mod regulat, se ţine post, se merge la spovedanie, bărbaţii intră în biserică înaintea femeilor şi se aşază în partea dreaptă, femeile nu pot pătrunde în altarul bisericii decât în ziua sfinţirii ei.

SUNTEM LIBERI RESPECTÂND LEGILE

Omul este liber. Ştiind asta, tu ai tendinţa să faci ceea ce vrei. Dar aceeaşi tendinţă poate o are şi o altă persoană cu care interacţionezi. Nu ar fi în regulă dacă i-ai face altuia un rău sau el ţie. S-ar ajunge la conflict, apoi la agresiuni şi cineva ar avea de suferit. Or, pentru ca fiecare să fie protejat, intervine legea. Legea spune fiecărei persoane ce are voie şi ce nu are voie să facă pentru a trăi şi evolua aşa cum îşi doreşte. Aşadar, tu eşti liber atât timp cât fiecare este liber să facă ceea ce doreşte. *Libertatea ta se întinde până acolo unde întâlneşte libertatea celuilalt*. Ceea ce înseamnă, de fapt, că a fi liber înseamnă să acţionezi potrivit regulilor.

Atât timp cât respectăm legea suntem în siguranţă şi noi, şi ceilalţi. Trebuie să acceptăm că legea nu limitează, ci descrie libertatea. Iar cine nu respectă legea riscă să îşi piardă libertatea – oare nu aşa se întâmplă cu infractorii care sunt duşi la închisoare?

DE REŢINUT

A FI LIBER NU ÎNSEAMNĂ SĂ FACI CE VREI, CI ÎNSEAMNĂ SĂ FACI CEEA CE TREBUIE!

Exersarea libertăţii presupune ocrotirea celorlalţi. Înseamnă respectul acordat fiecărui individ cu care venim în contact. Înseamnă preţuirea lui şi a bunurilor care îi aparţin. Individul este privit ca persoană şi nu ca un lucru. Dacă acceptăm acest aspect, vom înţelege de ce un om nu poate fi stăpân peste alţi oameni. Ceea ce ne stăpâneşte pe toţi este legea: de aceea vorbim de *rule of law* şi nu de *rule of men*. Dependenţa şi ataşamentul faţă de oameni nu sunt acceptabile. Dacă eşti ruda sau soţul cuiva, ori dacă eşti prietenul sau iubitul cuiva asta înseamnă că nutreşti sentimente faţă de acea persoană, nu că eşti stăpân pe viaţa şi relaţiile sale, ori că poţi să îi cotrobăieşti prin lucruri sau prin corespondenţă. Numai lucrurile se pot *apropria,* oamenii se pot doar ... *apropia.*

LEGI ŞI ORGANE CARE LE ADOPTĂ

Noi folosim cuvântul „lege” în sens generic, pentru a desemna orice *act normativ*.

Cel mai important act normativ naţional este ***Constituţia României***. Toate ţările au constituţii şi ele se aprobă prin *referendum* de către populaţie. În constituţie se arată ce fel de stat avem, care sunt drepturile fundamentale şi îndatoririle cetăţenilor, cum se aleg reprezentanţii, care sunt principalele autorităţi şi instituţii publice, cum se votează legile. Toate principiile pe care le conţine o constituţie sunt apoi dezvoltate în legi emise în diverse domenii de activitate.

ŞTIAŢI CĂ...?!

CONSTITUȚIA ESTE LEGEA FUNDAMENTALĂ A ȚĂRII. DIN 1858 PÂNĂ ÎN PREZENT NOI AM AVUT OPT CONSTITUȚII. CONSTITUȚIA ACTUALĂ A FOST ADOPTATĂ ÎN ANUL 1991 ȘI APOI A FOST REVIZUITĂ ÎN ANUL 2003.
SIMBOLURILE NAȚIONALE SUNT DESCRISE ÎN CONSTITUȚIE: (1) **DRAPELUL** ROMÂNIEI ESTE TRICOLORUL AVÂND CULORILE AȘEZATE VERTICAL, ÎN ORDINEA URMĂTOARE ÎNCEPÂND DE LA LANCE: ALBASTRU, GALBEN, ROȘU. (2) **ZIUA NAȚIONALĂ** A ROMÂNIEI ESTE 1 DECEMBRIE. (3) **IMNUL NAȚIONAL** AL ROMÂNIEI ESTE “DEȘTEAPTĂ-TE ROMÂNE”, MELODIA APARȚINÂNDU-I LUI ANTON PANN, IAR VERSURILE DIN CELE 11 STROFE LUI ANDREI MUREȘANU.

Dacă este să fim riguroşi, trebuie să spunem că legi adoptă doar ***Parlamentul*** şi toate poartă o denumire (de exemplu, Legea tinerilor nr. 360/2006, Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011). După adoptare prin votul majorităţii parlamentarilor, legile se promulgă de către Preşedintele statului şi sunt publicate în Monitorul Oficial al României. Din acel moment legile devin obligatorii.

DE REȚINUT

PARLAMENTUL ESTE ALCĂTUIT DIN SENAT ȘI CAMERA DEPUTAȚILOR. EL ARE SEDIUL ÎN „PALATUL PARLAMENTULUI” DIN BUCUREȘTI, FOSTA „CASĂ A POPORULUI”, CARE E A DOUA CEA MAI MARE CLĂDIRE DIN LUME DUPĂ PENTAGON, CLĂDIREA MINISTERULUI APĂRĂRII DIN SUA. SENATORII ȘI DEPUTAȚII AU UN MANDAT DE 4 ANI. EI SUNT ALEȘI PE CIRCUMSCRIPȚII ELECTORALE DE CĂTRE POPULAȚIA CU DREPT DE VOT (CETĂȚENII ROMÂNI CU VÂRSTA DE MINIM 18 ANI ÎMPLINITĂ PÂNĂ ÎN ZIUA ALEGERILOR, INCLUSIV). ÎN PREZENT AVEM 588 DE PARLAMENTARI. PARLAMENTARII NU POT FI REVOCAȚI DIN FUNCȚIE DE CĂTRE CEI CARE I-AU ALES.

Există şi acte normative care se adoptă la nivel local, numai pentru locuitorii unui judeţ sau ai unei localităţi. Este vorba de *hotărârile* ***Consiliului Judeţean*** (de exemplu, Hotărârea nr. 111/2015 a Consiliului Judeţean Constanţa privind aprobarea Strategiei judeţene în domeniul asistenţei sociale şi protecţiei copilului pe anii 2015-2020), respectiv de cele ale ***Consiliului Local*** (de exemplu, Hotărârea nr. 158/2012 a Consiliului Local al municipiului Reşiţa pentru aprobarea Regulamentului privind creşterea şi deţinerea animalelor domestice şi a păsărilor de curte în municipiul Reşiţa). Ele sunt publicate pe site-ul acestor instituţii şi respectarea lor se asigură de către organe ale administraţiei locale cum ar fi organele poliţiei, cele fiscale etc.

DE REȚINUT

CONSILIUL LOCAL, CA ȘI CONSILIUL JUDEȚEAN, ESTE ALCĂTUIT DIN CONSILIERI ALEȘI PENTRU UN MANDAT DE 4 ANI DE CĂTRE CETĂȚENII DIN ACEA LOCALITATE, RESPECTIV JUDEȚ. ACEȘTI CETĂȚENI ALEG ȘI PRIMARUL LOCALITĂȚII. VICEPRIMARUL, PRECUM ȘI PREȘEDINTELE ȘI VICEPREȘEDINTELE CONSILIULUI JUDEȚEAN SUNT ALEȘI DE CONSILIERII ACESTUIA. CETĂȚENII POT DECIDE DIZOLVAREA CONSILIULUI ȘI ÎNCETAREA MANDATULUI PRIMARULUI CÂND SUNT NEMULȚUMIȚI DE ACTIVITATEA LOR.

Guvernul României emite, şi el, acte normative. Ele sunt *hotărâri* (de exemplu, Hotărârea nr. 26/2015 privind organizarea şi funcţionarea Ministerului Educaţiei şi Cercetării Ştiinţifice), *ordonanţe* (de exemplu, Ordonanţa nr. 2/2001 privind regimul juridc al contravenţiilor) sau *ordonanţe de urgenţă* (de exemplu, Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice – aşa numitul "cod rutier"). În cadrul şedinţelor de Guvern actele normative nu se votează, ci doar se dezbat, după care prim-ministrul le consideră adoptate.

DE REȚINUT

GUVERNUL ACTUAL ESTE ALCĂTUIT DIN PRIM-MINISTRU ȘI 22 DE MINIȘTRI. ARE SEDIUL ÎN PALATUL VICTORIA DIN BUCUREȘTI. 18 DINTRE MINIȘTRI CONDUC CÂTE UN MINISTER – EXISTĂ UN MINISTRU AL EDUCAȚIEI, UNUL AL JUSTIȚIEI, UNUL AL MUNCII, UNUL AL SĂNĂTĂȚII, ETC. GUVERNUL NUMEȘTE ÎN FIECARE JUDEȚ CÂTE UN PREFECT PENTRU A-L REPREZENTA ÎN TERITORIU.

Conducătorul statului nostru este ***Preşedintele României***. El este ales pentru un mandat de 5 ani de către cetăţenii români cu drept de vot, indiferent dacă locuiesc sau nu pe teritoriul ţării noastre. El emite *decrete*. Unele decrete au legătură cu legile (de exemplu, Decretul de promulgare a legii privind Codul penal), altele cu Executivul (de exemplu, decretul pentru numirea în funcţia de ministru), iar alte decrete au legătură cu Justiţia (de exemplu, decretele de numire în funcţia de judecător sau de procuror).

RESPECTAREA LEGILOR ESTE OBLIGATORIE

Din momentul publicării lor, actele normative elaborate la nivel naţional sau la nivel local sunt obligatorii pentru toţi destinatarii lor. Atât timp cât actele normative sunt adoptate cu unanimitate sau majoritate de voturi, ele trebuie respectate atât de cei cărora le convin, cât şi de cei cărora nu le convin; atât de majoritate, cât şi de minoritate; atât de cei care au votat, cât şi de cei care au lipsit de la vot sau nu aveau dreptul să voteze; atât de cei născuţi la data adoptării actului, cât şi de cei născuţi ulterior.

MONITORUL OFICIAL

DE REȚINUT

STATUL DE DREPT PRESUPUNE CĂ **TOȚI CETĂȚENII SUNT EGALI ÎN FAȚA LEGII**. DAR EGALITATEA OAMENILOR NU SE REFERĂ ȘI LA CONDIȚIILE DE TRAI, LA SALARIU, LA AVERE, ACESTEA FIIND REZULTATELE MUNCII FIECĂRUIA.

ȘTIAȚI CĂ...?!

UNELE ACTE NORMATIVE SUNT EXTREM DE STUFOASE ȘI SE NUMESC **CODURI**. ÎN ROMÂNIA EXISTĂ: CODUL CIVIL, CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ, CODUL PENAL, CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ, CODUL FISCAL, CODUL DE PROCEDURĂ FISCALĂ, CODUL VAMAL, CODUL SILVIC, CODUL MUNCII, CODUL AERIAN, CODUL INSOLVENȚEI, CODUL CONSUMULUI ȘI CODUL RUTIER.

Aşadar, obligativitatea legilor rezultă din faptul că acestea corespund cu interesul majorităţii cetăţenilor (*interes public* sau *naţional*). Dar majoritatea, la rândul ei, nu poate adopta orice decizie doreşte, ci numai pe cele din domeniile permise de lege şi numai după o procedură strict reglementată, evitându-se, astfel, abuzurile (*tirania majorităţii*). De exemplu, majoritatea cetăţenilor – dar nici chiar totalitatea celor cu drept de vot – nu poate hotărî să nu respecte vreo lege sau să demită vreun parlamentar ori vreun judecător, aceste lucruri nefiind permise de Constituţie.

Atunci când se încalcă o lege există mai multe tipuri de consecinţe: vom avea o persoană care suportă un rău prin încălcarea drepturilor sale ocrotite de acea lege, vom avea un vinovat care trebuie să fie sancţionat pentru asta şi vom avea statul care înregistrează un eşec în prevenirea încălcării legilor. Uneori cel vătămat are şi el partea lui de vină.

EXERCIȚIUL 1

O MAȘINĂ SE APROPIE DE TRECEREA DE PIETONI PE CARE TU EȘTI PREGĂTIT SĂ O TRAVERSEZI. SUNT DOUĂ REGULI CARE TREBUIE RESPECTATE SIMULTAN: ȘOFERUL TREBUIE SĂ ÎNCETINEASCĂ PÂNĂ LA LIMITA EVITĂRII ORICĂRUI PERICOL, IAR TU TREBUIE SĂ TE ASIGURI CĂ POȚI FACE TRAVERSAREA ÎN SIGURANȚĂ. DACĂ DOAR UNUL AR RESPECTA REGULA, NU E AȘA CĂ AR PUTEA REZULTA UN ACCIDENT?

EXERCIȚIUL 2

ÎȚI SCOȚI CÂINELE LA PLIMBARE ÎN PREAJMA UNUI PARC DE JOACĂ PENTRU COPII, UNDE CÂINELE ÎȘI FACE NEVOILE. TOCMAI AI ÎNCĂLCAT DOUĂ REGULI: UNA CARE ÎȚI INTERZICE SĂ PLIMBI CĂȚELUL ÎN ACEL LOC ȘI O ALTA CE SPUNE CĂ EXCREMENTELE CÂINELUI TREBUIE STRÂNSE DE STĂPÂNUL SĂU, CARE TREBUIE SĂ AIBĂ ASUPRA SA O PUNGUȚĂ ȘI O MĂTURICĂ ÎN ACEST SCOP. HAIDE SĂ NE GÂNDIM LA CONSECINȚELE ÎNCĂLCĂRII ACESTOR REGULI. O SĂ SPUI CĂ DACĂ E UN POLIȚIST ÎN APROPIERE VEI PRIMI AMENDĂ, IAR DACĂ NU, AI SCĂPAT. CEEA CE UIȚI, ÎNSĂ, ESTE CĂ E POSIBIL CA DUPĂ CE PLECI TU SĂ VINĂ UN PĂRINTE CU BEBELUȘUL SĂU ȘI SĂ SE JOACE ÎN NISIPUL UNDE TOCMAI CÂINELE TĂU ȘI-A FĂCUT NEVOILE. COPIII MICI BAGĂ ÎN GURĂ CAM TOT CE PRIND ȘI ÎN CURÂND BEBELUȘUL SE VA ÎMBOLNĂVI.

Este mai uşor să previi o încălcare a legii, decât să o combaţi.
De aceea, cu toţii trebuie să cunoaştem legea şi să facem eforturi să o respectăm, chiar și atunci când nu ne vede nimeni.

ATITUDINEA FAȚĂ DE ÎNCĂLCAREA LEGILOR

Legea trebuie respectată de fiecare dintre noi. Dacă suntem surprinşi încălcând-o trebuie să ştiţi că scuza „*nu ştiam că nu e voie*” nu este valabilă în faţa organelor legii. Cea mai bună atitudine este să recunoaştem săvârşirea faptei: în acest caz, procedura în cadrul căreia vom fi traşi la răspundere se va termina mai repede şi, eventual, putem beneficia de o pedeapsă mai blândă sau poate chiar vom fi iertaţi. Minţirea organului legii nu va fi în niciun caz bine văzută. Şi mai grav ar fi să iei legătura cu martorii chemaţi de organele legii pentru a-i convinge să mintă pentru ca, astfel, să te sprijine – acest lucru constituie o infracţiune.

DE REȚINUT

NIMENI NU POATE INVOCA DREPT SCUZĂ NECUNOAȘTEREA LEGILOR.

Dar oare ce trebuie să facem dacă vedem oameni care nu respectă legea? Să presupunem că ai obţinut diploma de bacalaureat şi te prezinţi la un concurs de admitere la facultate sau de ocupare a unui loc de muncă. Unul dintre participanţi copiază şi răspunde corect la mai multe întrebări decât tine, fiind declarat câştigător. Tu ai respectat regulile, el nu. Cu toate acestea, el a obţinut locul pentru care tu ai concurat în mod corect. Nu e aşa că te simţi nedreptăţit? Oare nu ar fi fost mai bine să anunţi organizatorii în momentul când ai văzut că acel concurent trişează?

Cred că realizezi cât este de important ca nu numai tu, ci şi cei din jurul tău să respecte regulile. Dacă toată lumea ar face asta, dreptul tău ar fi protejat şi cel mai bun, nu cel mai şmecher, ar câştiga o competiţie. De aceea este bine ***să iei atitudine***: cine greşeşte, trebuie să îşi asume asta şi, eventual, să plătească. Dacă tu vei închide ochii, acela va fi încurajat să încălce legea din nou, căci ştie că nu i se va întâmpla nimic. Şi alţii care vor afla asta vor fi tentaţi să îl imite pe respectivul, iar tu, cel care alegi să respecţi legea, vei fi privit de astfel de indivizi ca un…ciudat.

Prin urmare, atunci când eşti victima unei ilegalităţi – de exemplu, cineva îţi sustrage un bun, te loveşte, nu îţi restituie un împrumut etc. – trebuie să ştii că ai de partea ta legea, care te ocroteşte. Există organe specializate ale statului care sunt plătite pentru a stabili dacă s-a încălcat vreun drept şi pentru a face ca cel care este vinovat să îndrepte răul făcut şi, în anumite situaţii, să fie sancţionat.

EXERCIȚIUL 3

SE POATE ÎNTÂMPLA SĂ NU FII NICI VICTIMA, NICI AUTORUL UNEI ILEGALITĂȚI, CI MARTOR. SĂ ZICEM CĂ EȘTI AGRESAT ÎNTR-UN LOC PUBLIC DE UN NECUNOSCUT. UN TÂNĂR TRECE PE LÂNGĂ TINE ȘI VEDE CĂ AI NEVOIE DE AJUTOR. EL ARE LA DISPOZIȚIE TREI OPȚIUNI: (1) TRECE MAI DEPARTE, GRĂBIND PASUL FIIND MULȚUMIT CĂ NU EL ESTE CEL AGRESAT; (2) INTERVINE ÎN CONFLICT, CU RISCUL DE A FI ȘI EL BĂTUT; (3) ANUNȚĂ ORGANELE LEGII. NU-I AȘA CĂ NU AI VREA CA TÂNĂRUL SĂ ADOPTE OPȚIUNEA NR....(1)?!

Trebuie să ştii, ca dacă eşti martor la comiterea unei infracţiuni, legea nu te obligă să anunţi poliţia decât pentru anumite fapte grave care au ca rezultat moartea unei persoane. Şi totuşi, de ce ar trebui ca martorul ***să ia atitudine*** la comiterea unei ilegalităţi comise împotriva altei persoane? Răspunsul este: pentru că îi pasă. Dacă vrem să trăim într-o ţară curată, să mergem în siguranţă pe stradă şi să ne bucurăm de bunurile noastre, atunci trebuie să respectăm atât noi, cât şi ceilalţi aceste valori şi să cerem să răspundă cei care nu o fac. Trebuie să fim ***solidari*** cu cei ce respectă legea, indiferent dacă alţii ne vor aproba sau ne vor ridiculiza. Nu trebuie să ne fie frică să reacţionăm la ilegalităţi; din contră, trebuie să dăm dovadă de ***integritate***, adică să fim constanţi cu principiile sănătoase potrivit cărora dorim să trăim.

INFRACȚIUNE

DACĂ CINEVA IA CUNOȘTINȚĂ DE O FAPTĂ SOLDATĂ CU MOARTEA UNEI PERSOANE ȘI NU ANUNȚĂ DE ÎNDATĂ AUTORITĂȚILE, ATUNCI EL ÎNSUȘI RISCĂ ÎNCHISOAREA. DOAR DACĂ UCIDEREA ESTE COMISĂ DE UN MEMBRU DE FAMILIE NU EXISTĂ OBLIGAȚIA DENUNȚĂRII.

Pe scurt:

ÎNTR-O DEMOCRAȚIE, ÎNSUȘI POPORUL IA DECIZIILE ÎN CEEA CE ÎL PRIVEȘTE, PRIN REPREZENTANȚI.

DEMOCRAȚIA ÎNSEAMNĂ: STAT DE DREPT (SUPREMAȚIA LEGII), DREPTURILE OMULUI, SEPARAȚIA PUTERILOR.

JUSTIȚIA NU ESTE A TREIA PUTERE ÎN STAT, CI UNA DINTRE CELE TREI PUTERI.

LEGEA ESTE FĂCUTĂ CA SĂ FIE RESPECTATĂ CHIAR DACĂ NU NE VEDE NIMENI. RESPECTÂND LEGEA SUNTEM LIBERI.

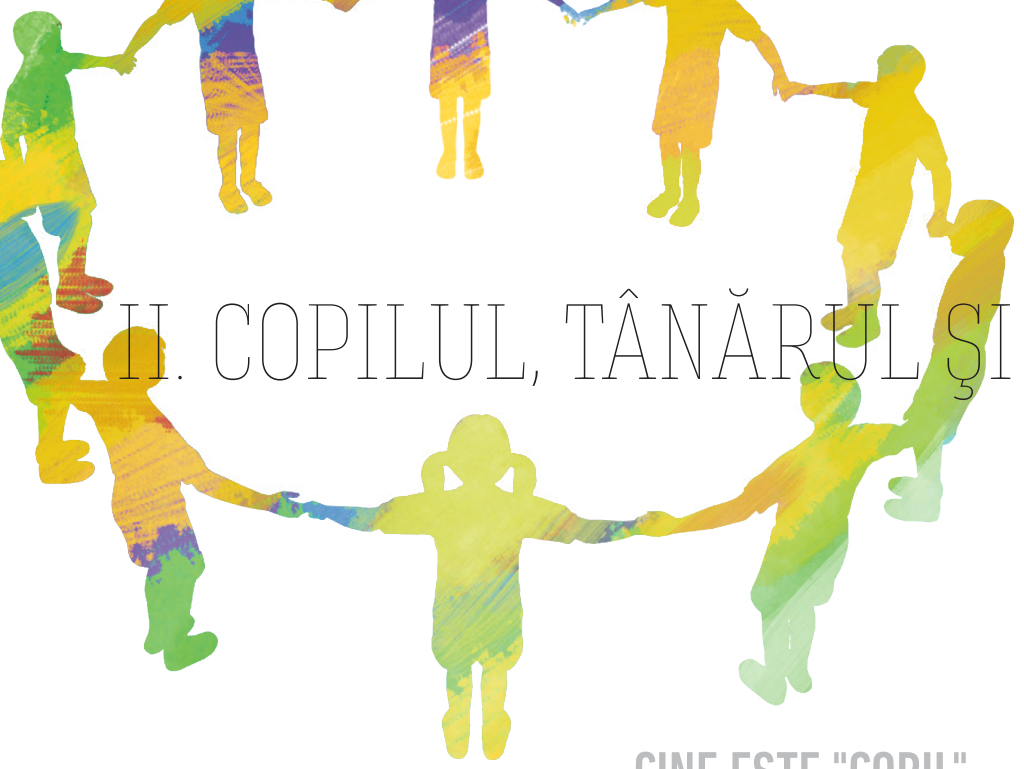

II. COPILUL, TÂNĂRUL ŞI DREPTURILE

CINE ESTE "COPIL"

Orice fiinţă umană sub vârsta de 18 ani se numeşte *copil*. El este un adult în devenire, se află în plină dezvoltare, deci are nevoie de îndrumări, ajutor şi ocrotire. Pentru societate, copiii sunt foarte importanţi, întrucât ei reprezintă generaţia viitorului.

Adolescenţa este cuprinsă între 14 şi 18 ani şi constituie ultima perioadă parcursă de copii până la maturizare. De aceea, adolescenţii sunt o categorie de persoane pe care adulţii o tratează cu şi mai multă atenţie.

STATISTICI

ÎN ROMÂNIA TRĂIESC 4,3 MILIOANE DE COPII, DINTRE CARE UN MILION SUNT ADOLESCENȚI.

APARIȚIA DREPTURILOR COPILULUI

În trecut se spunea despre copii că *încă nu sunt fiinţe umane*. Ei erau prost îngrijiţi şi erau consideraţi proprietatea adulţilor: de alăptarea bebeluşilor se ocupau în unele familii doicile, nu mamele; copiii nu erau hrăniţi bine; după ce mai creşteau, unii erau folosiţi ca sclavi, alţii ca ucenici; erau puşi la munci grele şi nu erau plătiţi; nu aveau acte de identitate. În timpul războaielor mondiale copiii au fost omorâţi, violaţi, răpiţi sau strămutaţi în alte state pentru a-şi pierde legăturile cu familiile lor şi pentru a uita istoria patriei lor. Unii au fost folosiţi pentru experimente medicale sau pur şi simplu arşi în timpul Holocaustului nazist, alţii întemniţaţi în lagăre speciale din Gulag-ul sovietic unde au fost batjocoriţi şi abuzaţi. În ziua de azi, unii copii sunt folosiţi de grupări extremiste pentru a comite acte teroriste: poartă echipamente explozive, detonează bombe, ucid prizonieri.

PRINCIPII

SUNT PATRU PRINCIPIILE DE BAZĂ CONSACRATE DE CONVENȚIA ONU CU PRIVIRE LA DREPTURILE COPILULUI: 1. PROTECȚIA ÎMPOTRIVA ORICĂREI FORME DE DISCRIMINARE; 2. INTERESUL SUPERIOR AL COPILULUI ESTE PRIMORDIAL; 3. DREPTUL LA VIAȚĂ ŞI DEZVOLTARE; 3. DREPTUL DE EXPRIMARE A OPINIEI CARE SĂ FIE LUATĂ ÎN CONSIDERARE ÎN ORICE CHESTIUNE SAU PROCEDURĂ CARE AFECTEAZĂ COPILUL.

În secolul al XVIII-lea a apărut ideea de drepturi ale copilului. Imediat după cel de-al Doilea Război Mondial a fost adoptată Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, la data de 10 decembrie 1948, de către Adunarea Generală a Naţiunilor Unite, semnată şi de România. Dar ea nu priveşte în mod special copiii.
Mai târziu a apărut cel mai important instrument internaţional în domeniu: ***Convenţia cu privire la Drepturile Copilului***, adoptată de Adunarea Generală a Naţiunilor Unite la data de 20 noiembrie 1989. Toate cele 193 de ţări care au semnat această Convenţie, printre care şi România, sunt obligate să respecte dispoziţiile acesteia, căci odată cu ratificarea de către un stat a unei convenţii internaţionale, ea devine lege pentru acel stat.

DREPT ȘI DREPTURI

Cuvântul „drept” are două sensuri. Pe de o parte, prin „drept” se înţelege un ansamblu de norme de conduită, adică de reguli, pe care oamenii trebuie să le respecte în societate (*law* – în limba engleză). Dacă ei le încalcă, atunci pot fi sancţionaţi. Astfel de norme sunt cuprinse în legi. Legea fundamentală a oricărei ţări este Constituţia. Alte legi ţin de diverse ramuri ale dreptului: de *dreptul* civil, de *dreptul* familiei, de *dreptul* penal, etc.

Pe de altă parte, prin „drept” se înţelege posibilitatea unei persoane de a pretinde ceva de la o altă persoană (*right* – în limba engleză). De exemplu, copilul are *dreptul* la învăţătură, *dreptul* la odihnă, *dreptul* la muncă de la o anumită vârstă, etc.

REŢINEŢI

PRIMUL DREPT AL OMULUI OCROTIT DE CONSTITUȚIA ROMÂNIEI ESTE **DREPTUL LA DEMNITATE.**

De regulă, unui drept îi corespunde o *obligaţie*. Ea revine mai multor persoane sau doar uneia. O să vă dau două exemple: astfel, atunci când eu sunt proprietar al unei case toţi ceilalţi sunt obligaţi să îmi respecte dreptul acesta, fiindu-le interzis să pătrundă în casă fără voia mea. Dacă cineva îmi încalcă acest drept, atunci acea persoană nu respectă o regulă din dreptul penal, comite infracţiunea de violare de domiciliu şi riscă să fie sancţionată cu închisoarea dacă eu, ca victimă, formulez în termen de trei luni o plângere la poliţie sau parchet. Tot astfel, eu dau cu împrumut o sumă de bani unui amic şi fixăm împreună un termen pentru înapoierea banilor, dar când se împlineşte scadenţa (adică a expirat termenul de restituire), respectivul refuză să îmi dea înapoi banii. El încalcă o regulă prevăzută în dreptul civil care îl obligă la restituirea împrumutului şi atunci eu am două posibilităţi: fie merg la mediator să soluţionăm amiabil conflictul, fie îl dau în judecată, în termen de trei ani, pentru ca instanţa să îl oblige să îmi înapoieze banii.

DREPTURILE COPILULUI ŞI ORGANELE CARE LE APĂRĂ

Copiii nu pot avea toate drepturile adulţilor. Dar, la fel ca adultul, copilul are cinci categorii de drepturi:

- *Drepturi civile*: dreptul la viaţă, la nediscriminare, la nume, la identitate, la cunoaşterea părinţilor, la protejarea vieţii private; de a nu fi supus torturii sau altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante;
- *Drepturi politice*: libertatea de exprimare, de asociere şi de participare la adunări paşnice, de gândire, conştiinţă şi religie, de acces la informaţie şi mass-media. Copilul nu are dreptul de a alege şi de a fi ales în organele statului, ci doar în organismele şcolare.
- *Drepturi economice*: dreptul la muncă, la protecţie împotriva exploatării;
- *Drepturi sociale*: dreptul la educaţie, la sănătate, la securitate socială, la dezvoltare;
- *Drepturi culturale*: dreptul la recreaţie, la joacă, la participare la activităţi culturale şi artistice.

La nivel mondial, aceste drepturi sunt cuprinse în ***Convenţia Naţiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului*** de care am menţionat mai sus. Instituţia care monitorizează respectarea lor este *Comitetul pentru Drepturile Copilului*, alcătuită din 10 experţi internaţionali cărora statele le înaintează rapoarte în mod regulat.

În România există o lege specială care reglementează respectarea, promovarea şi garantarea drepturilor copilului: ***Legea nr. 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului***. De aplicarea legii se ocupă mai multe autorităţi, fiecare cu propriile atribuţii:

• *Autoritatea Naţională pentru Protecţia Drepturilor Copilului şi Adopţie*, constituită la nivel naţional în subordinea Ministerului Muncii: monitorizează respectarea Convenţiei şi Legii;
• *Direcţiile generale de asistenţă socială şi protecţie a copilului*, constituite la nivel judeţean şi a municipiului Bucureşti: veghează la respectarea în judeţ şi în capitală a legislaţiei cu privire la protecţia şi promovarea drepturilor copilului;
• *Serviciile publice de asistenţă socială*, constituite la nivel local: veghează la respectarea în municipii şi oraşe a legislaţiei cu privire la protecţia şi promovarea drepturilor copilului, vizitează copiii la domiciliu, urmăresc măsurile de prevenire şi combatere a consumului de alcool, droguri, a violenţei în familie, a comportamentului delincvent;
• *Avocatul Copilului*: este un adjunct al Avocatului Poporului şi primeşte petiţii în legătură cu drepturile şi libertăţile copiilor, veghind ca instituţiile administraţiei publice să le respecte;
• *Instanţele judecătoreşti*, care se regăsesc în toate municipiile şi în majoritatea oraşelor din România: soluţionează litigii care privesc şi copiii.

DE REȚINUT

DECIZIILE SE IAU DE INSTITUȚIILE STATULUI, ȚINÂNDU-SE SEAMA DE **INTERESUL SUPERIOR AL COPILULUI**, ADICĂ SE FACE CEEA CE ESTE CEL MAI BINE PENTRU COPIL, NU DOAR CEEA CE ESTE SUFICIENT SAU DOAR BINE PENTRU EL.

CINE ESTE "TÂNĂR"

Sunt consideraţi tineri cetăţenii între 14 şi 35 ani. În ţara noastră ***Legea tinerilor nr. 350/2006*** obligă autorităţile şi instituţiile publice să sprijine activităţile necesare îmbunătăţirii condiţiilor necesare integrării socio-profesionale a tinerilor. Există chiar o *Autoritate Naţională pentru Tineret* şi *Direcţii judeţene pentru tineret*. Primăriile şi Consiliile judeţene sunt obligate să sprijine şi să consulte organizaţiile de tineret din respectivul teritoriu şi să asigure finanţări pentru activităţile de tineret.

Statul asigură facilităţi fiscale celor care angajează tineri, asigură consiliere gratuită cu privire la orientarea în carieră, planificarea familială și asigură asistență medicală gratuită în cadrul instituţiilor de învăţământ. Statul sprijină tinerii peste 18 ani să poată demara o afacere, organizează cursuri gratuite de iniţiere în domeniul managementului, acordă reduceri de impozite şi taxe celor care înfiinţează societăţi comerciale. Deasemenea, sprijină construirea şi cumpărarea de locuinţe.

SĂRBĂTORI

2 MAI	ZIUA TINERETULUI
12 AUG	ZIUA INTERNAȚIONALĂ A TINERETULUI
20 NOV	ZIUA INTERNAȚIONALĂ A DREPTURILOR COPILULUI
10 DEC	ZIUA INTERNAȚIONALĂ A DREPTURILOR OMULUI

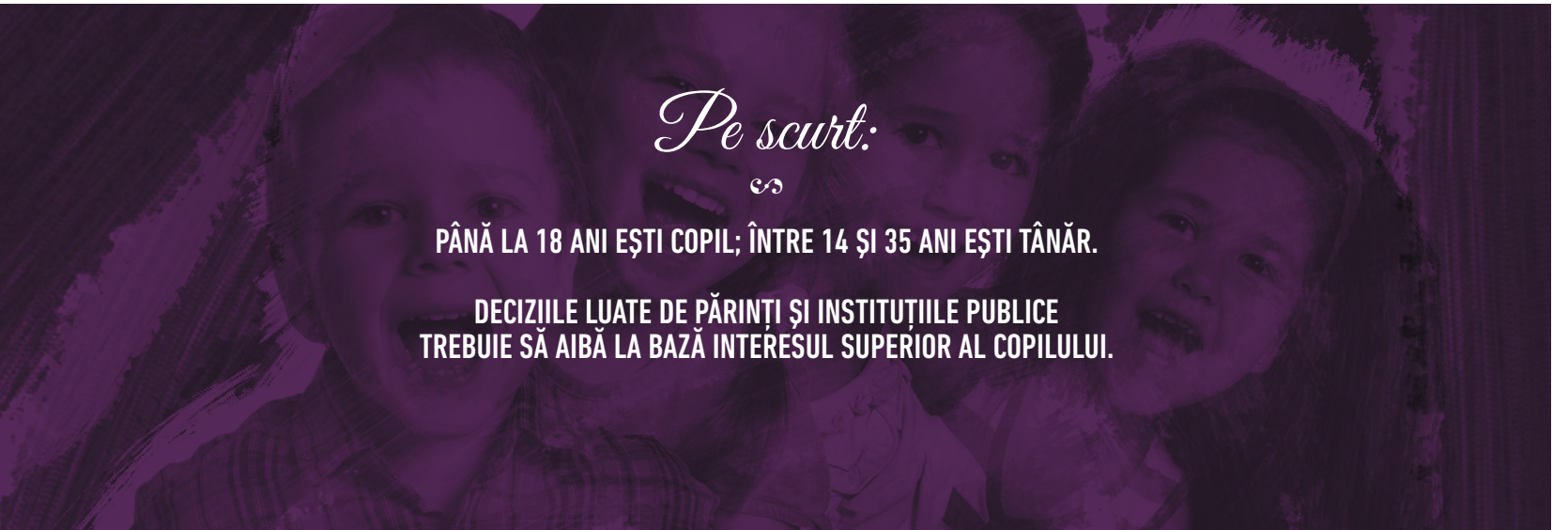

Pe scurt:

PÂNĂ LA 18 ANI EȘTI COPIL; ÎNTRE 14 ȘI 35 ANI EȘTI TÂNĂR.

DECIZIILE LUATE DE PĂRINȚI ȘI INSTITUȚIILE PUBLICE TREBUIE SĂ AIBĂ LA BAZĂ INTERESUL SUPERIOR AL COPILULUI.

III. COPILUL ŞI DREPTUL LA VIAŢĂ

NAŞTEREA

Copilul este conceput *pe cale naturală* în urma unui raport sexual dintre părinţii săi. *Clonarea* unei fiinţe umane este interzisă.

Uneori, probleme de natură medicală impun o intervenţie de fertilizare *in vitro* – acesta este un proces prin care spermatozoidul bărbatului (partenerul femeii sau un terţ donator) fecundează ovulul femeii în laborator; acolo se formează embrionul care este transferat apoi în uterul mamei. Nu există, însă nicio deosebire între copilul creat în vitro şi cel procreat natural.

Mai nou, pentru fertilizarea in vitro este posibil să se folosească o mamă purtătoare (mama surogat). Aceasta va da naştere unui copil care va reveni unei alte persoane.

MOARTEA

Un lucru este inevitabil: moartea. Mai devreme sau mai târziu se vor stinge toţi cei din jurul nostru: bunicii, părinţii, profesorii, prietenii, vecinii. Acest lucru se întâmplă în mod natural, firesc.

Dreptul la viaţă este cel mai important drept al omului. Luarea vieţii unei persoane de către o alta este cea mai gravă infracţiune.

INFRACŢIUNE

OMORUL ESTE ASPRU PEDEPSIT: DACĂ UN ADULT UCIDE CU INTENȚIE O PERSOANĂ, ATUNCI VA FI CONDAMNAT LA ÎNCHISOARE ÎNTRE 10 ŞI 20 ANI; DACĂ AUTORUL ESTE UN MINOR, ACESTA VA FI ÎNCHIS ÎNTR-UN CENTRU DE DETENȚIE ÎNTRE 5 ŞI 15 ANI.

Din păcate, în ţara noastră există cazuri de copii omorâţi de către adulţi. Uneori, criminalii sunt ei înşişi copii.

JUSTIŢIA A DECIS

ÎN ANUL 2005, O FETIȚĂ DINTR-UN MARE ORAȘ DIN MOLDOVA, ÎN VÂRSTĂ DE 8 ANI, A FOST CHEMATĂ ÎN APARTAMENTUL CELUI MAI BUN PRIETEN AL FRATELUI EI. NEREUȘIND SĂ O VIOLEZE, ACESTA I-A CURMAT VIAȚA, A ÎNVELIT-O ÎNTR-O PĂTURĂ ŞI A ASCUNS-O ÎNTR-O LADĂ DE GUNOI. A FOST CĂUTATĂ TIMP DE DOUĂ LUNI DE CUNOSCUȚII SĂI, IAR LA CĂUTĂRI A PARTICIPAT ÎNSUȘI CRIMINALUL, CARE S-A PREFĂCUT CĂ NU ȘTIE NIMIC. DUPĂ CE AU GĂSIT-O, TATĂL FETEI, CUPRINS DE DURERE, S-A SINUCIS. CRIMINALUL, CU VÂRSTA DE 17 ANI LA DATA FAPTEI, A FOST PÂNĂ LA URMĂ DESCOPERIT ŞI CONDAMNAT LA 20 ANI ÎNCHISOARE. A FOST ELIBERAT ÎN ANUL 2014, MAI REPEDE, PENTRU BUNĂ PURTARE.

Dreptul la viaţă este atât de ocrotit, încât nimeni nu poate fi condamnat în vreo ţară europeană la pedeapsa cu moartea (pedeapsa capitală), indiferent cât de gravă ar fi fapta pe care ar fi comis-o. În România a existat pedeapsa cu moartea, dar s-a renunţat la ea odată cu instaurarea democraţiei, în urma Revoluţiei din 1989.

Eutanasia (moartea fără dureri provocată la cerere) nu este permisă în ţara noastră. Un medic sau o rudă a celui bolnav nu are voie să îl omoare, chiar dacă el cere acest lucru şi chiar dacă suferă de o boală incurabilă care îi provocată suferinţe foarte mari.

Sinuciderea (suprimarea propriei vieţi) este un act la care, în disperare de cauză, apelează unele persoane. Trebuie să ştiţi că nimic nu justifică un asemenea gest şi că oricine poate fi ajutat şi orice poate fi iertat. Dacă aveţi astfel de gânduri, este important să nu acţionaţi impulsiv şi să vă amintiţi că sunt lucruri pentru care merită să luptaţi. Este bine să discutaţi cu părinţii, profesorii sau consilierul psihologic al şcolii ori să apelaţi în mod anonim la serviciile care există special pentru voi.

TELVERDE ANTISUICID

LINIA TELEFONICĂ **0.800.801.200** ESTE GRATUITĂ, DISPONIBILĂ LA NIVEL NAȚIONAL ŞI APELABILĂ DIN REȚELELE DE TELEFONIE FIXĂ ŞI MOBILĂ ÎNTRE ORELE 19:00 – 07:00. PENTRU BUCUREȘTI EXISTĂ LINIA TELEFONICĂ GRATUITĂ **116.123**, APELABILĂ NON-STOP.

Atunci când întâlneşti o persoană care trece printr-o astfel de situaţie sau care are astfel de gânduri ar fi bine să încerci să o ajuţi să se salveze, nicidecum să îşi ducă mai departe intenţia.

INFRACŢIUNE

FAPTA DE A CONVINGE O PERSOANĂ SĂ SE SINUCIDĂ SAU DE A O AJUTA PRIN PROCURAREA DE PASTILE, SUBSTANȚE SAU ARME, ESTE PEDEPSITĂ CU ÎNCHISOAREA

Pe scurt:

DREPTUL LA VIAȚĂ ESTE CEL MAI IMPORTANT DREPT NATURAL AL OMULUI.

ÎN EUROPA NU SE PERMITE APLICAREA PEDEPSEI CU MOARTEA, CA ÎN UNELE STATE DIN SUA SAU DIN ORIENT.

IV. COPILUL ŞI IDENTITATEA SA

Există două categorii de persoane: *persoanele fizice* – care se individualizează prin nume şi domiciliu (adică locul unde are locuinţa principală) sau reşedinţă (unde are locuinţa secundară) şi cetăţenie, respectiv *persoanele juridice* – care se caracterizează prin denumire, sediu şi naţionalitate (intră în această categorie autorităţile publice, instituţiile publice, societăţile comerciale).

NUMELE COPILULUI

Când copilul vine pe lume, Oficiul de Stare Civilă eliberează un ***certificat de naştere***. Acesta este actul cu care copilul se va legitima până la vârsta de 14 ani şi în baza căruia îşi va exercita drepturile prin părinţii săi (primirea alocaţiei, înscrierea la grădiniţă, apoi la şcoală).

Numele de familie al copilului este cel pe care îl poartă părinţii, care poate să fie al oricăruia sau al ambilor reunite. El se poate schimba prin căsătorie sau, ulterior, prin divorţ.

Prenumele copilului este cel ales de părinţi. În tradiţia românească, copilului i se dau, uneori, două prenume, unul fiind, de regulă, al unui sfânt din calendar din ziua sau din apropierea zilei în care s-a născut copilul.

NUME AMUZANTE

DEŞI AUTORITĂȚILE AU OBLIGAȚIA DE A REFUZA ÎNREGISTRAREA UNOR NUME RIDICOLE SAU INDECENTE, ÎN ANUARUL STATISTIC AL ROMÂNIEI FIGUREAZĂ NUME CA BEȚIVU, PROSTU, NEBUNU, BLEGU, EXPERTIZA, JUSTIȚIA, POLIȚIA, FACULTATEA, FARMACIA, SEMAFOR, MINISTRU SAU PREȘEDINTE. DE ASEMENEA, NUME FRECVENTE SUNT CURCĂ, PĂSĂRICĂ, BUCĂ, BUCILĂ, COI, MORTU, PIPI, CURU, BOUNEGRU, BOUBĂTRÂN, PUȚICĂ, REGULATU, SFÂRC, GĂINAȚ, BULAN, GUNOI, JEGU, NESPĂLATU, GĂLEATĂ, CASTRON, BELIBOU, MUIA SAU OASENEGRE. UNII ROMÂNI AU PRENUME CA PARACETAMOL, TERMOPAN, ÎMPĂRĂTEASA, PAPANAȘ, TELEVIZOR, SUPERMAN. ÎN FINE, UNII ALEG SĂ DEA COPIILOR PRENUME AUZITE LA TELENOVELE SAU PRENUME SPECIFICE ȚĂRILOR ÎN CARE LUCREAZĂ: GIOVANI, CELESTE, JUAN CARLOS, KASSANDRA, ALEJANDRA.

Persoanele care poartă nume şi prenume ridicole sau indecente, ori poartă nume străine sau scrise greşit, pot cere serviciului public comunitar de evidenţă a persoanelor să le schimbe.

Numele şi prenumele apar în certificatul de naştere emis de Oficiu, care cuprinde şi ***CNP – codul numeric personal***, constând într-un număr unic pe care persoana îl va păstra pentru tot restul vieţii.

STRUCTURA C.N.P.

ESTE ALCĂTUITĂ DIN 13 CIFRE, ASTFEL: PRIMA CIFRĂ DIN CNP REPREZINTĂ SEXUL (1 PENTRU BĂRBAȚI, 2 PENTRU FEMEI – PENTRU CEI NĂSCUȚI ÎNAINTE DE 1999, RESPECTIV 5 ȘI 6 – PENTRU CEI NĂSCUȚI ULTERIOR); URMĂTOARELE DOUĂ CIFRE REPREZINTĂ ANUL NAȘTERII; URMĂTOARELE DOUĂ REPREZINTĂ LUNA NAȘTERII; URMĂTOARELE DOUĂ REPREZINTĂ ZIUA NAȘTERII; URMĂTOARELE DOUĂ CIFRE DIN CNP REPREZINTĂ CODUL JUDEȚULUI; URMĂTOARELE TREI CIFRE REPREZINTĂ NUMĂRUL DE ORDINE; ULTIMA CIFRĂ DIN CNP REPREZINTĂ CIFRA DE CONTROL.

CARTEA DE IDENTITATE

Actul de identitate se eliberează pentru prima oară la împlinirea vârstei de 14 ani. În termen de 15 zile de la această dată trebuie solicitată eliberarea cărţii de identitate la serviciul public comunitar de evidenţa populaţiei. Acest document face dovada identităţii şi domiciliului titularului.

Termenul de valabilitate al cărţii de identitate este:
- 4 ani pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 14-18 ani;
- 7 ani pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 18-25 ani;
- 10 ani după împlinirea vârstei de 25 ani;
- permanent după împlinirea vârstei de 55 ani.

Dacă vi se *fură* cartea de identitate, trebuie ca în termen de 24 de ore să anunţaţi poliţia de la locul comiterii faptei. Dacă o *pierdeţi*, trebuie să anunţaţi în acelaşi termen serviciul public comunitar de evidenţă a persoanelor unde aveţi domiciliul.

Dacă *găsiţi* o carte de identitate, trebuie ca în termen de 48 de ore să o depuneţi sau să o trimiteţi la cea mai apropiată unitate de poliţie sau la cel mai apropiat serviciu public comunitar de evidenţă a persoanelor.

CONTRAVENȚIE

SE SANCȚIONEAZĂ CU AMENDĂ DE LA 100 LEI LA 500 LEI REFUZUL UNEI PERSOANE DE A DA RELAȚII PENTRU STABILIREA IDENTITĂȚII SALE, DE A SE LEGITIMA CU ACTUL DE IDENTITATE SAU DE A SE PREZENTA LA SEDIUL POLIȚIEI, LA CEREREA ORI LA INVITAȚIA JUSTIFICATĂ A ORGANELOR DE URMARIRE PENALĂ SAU DE MENȚINERE A ORDINII PUBLICE, AFLATE IN EXERCITAREA ATRIBUȚIILOR DE SERVICIU.

INFRACŢIUNE

SE SANCȚIONEAZĂ CU ÎNCHISOAREA ÎNCREDINȚAREA CĂRȚII DE IDENTITATE UNEI PERSOANE PENTRU CA ACEASTA SĂ O FOLOSEASCĂ FĂRĂ DREPT – DE EXEMPLU, SĂ DESCHIDĂ UN CONT BANCAR SAU SĂ CUMPERE UN PRODUS ELECTRONIC.

CETĂȚENIA COPILULUI

TERMINOLOGIE

PATRIOTISMUL ÎNSEAMNĂ IUBIREA DE ȚARĂ PÂNĂ LA SACRIFICIU. *NAȚIONALISMUL EXTREM* SEMNIFICĂ URA FAȚĂ DE CEI CARE NU SUNT DE ACEEAȘI NAȚIUNE (DE EXEMPLU, NAZIȘTII ÎI URAU PE RROMI ȘI PE EVREI).

Prin actul înregistrării, copilul dobândeşte *cetăţenia română* când cel puţin un părinte este român, indiferent dacă acel copil s-a născut în România sau în străinătate.

Statul îşi ocroteşte cetăţenii atât în ţară, cât şi în străinătate, iar aceştia sunt datori să îi fie fideli şi să îl apere în orice împrejurare şi sub orice formă. *Patriotismul* este un sentiment nobil de iubire faţă de ţara căreia îi aparţii şi de locuitorii acesteia. În situaţia unei stări de război, a unei stări de mobilizare şi pe timpul stării de asediu, executarea serviciului militar devine obligatorie, iar sacrificiul vieţii este dovada supremă a patriotismului.

Cetăţenia nu trebuie confundată cu *naţionalitatea*. Prima noţiune indică apartenenţa la un stat, a doua la un popor, adică la un neam – prin urmare, pe parcursul vieţii poţi avea mai multe cetăţenii, dar întotdeauna vei avea o singură naţionalitate. Pe teritoriul României se află cetăţeni români de diverse naţionalităţi: maghiari, saşi, evrei, ruşi etc.

Sunt persoane care nu au cetăţenie, deci nu aparţin vreunei ţări – ei se numesc *apatrizi*. Un apatrid are drepturile şi obligaţiile prevăzute de statul unde îşi are domiciliul (locuinţa permanentă) sau reşedinţa (locuinţa temporară). În mod evident un cetăţean are, în plus, şi drepturile şi obligaţiile statului a cărui cetăţenie o deţine.

România este membră a Uniunii Europene. Ca cetăţeni europeni, avem drepturi specifice: dreptul de a vota şi de a fi aleşi în Parlamentul European, dreptul de a circula liber şi a locui în altă ţară europeană, dreptul de a lucra în altă ţară europeană, dreptul de a adresa petiţii Parlamentului European şi a face plângeri la Mediatorul European.

ALEGEREA ÎN FUNCȚII PUBLICE ȘI DEMNITĂȚI

Unele funcţii se ocupă prin *concurs* – de exemplu funcţia de judecător, ori de consilier juridic la o instituţie a statului, ori de profesor, ori de medic.

Alte funcţii se ocupă prin *alegere*, considerându-se că nu contează atât pregătirea şi studiile candidatului, cât încrederea pe care i-o acordă oamenii. După ce împlinesc 18 ani cetăţenii pot participa la alegerea reprezentanţilor lor în cele mai importante funcţii în stat. Acest drept este un mare câştig al democraţiei. Exercitarea lui constituie un act de maximă responsabilitate din partea cetăţenilor.

ŞTIAȚI CĂ...?!

DREPTUL DE **A ALEGE** ÎN FUNCȚII PUBLICE SE DOBÂNDEȘTE ODATĂ CU ÎMPLINIREA VÂRSTEI DE 18 ANI PÂNĂ ÎN ZIUA ALEGERILOR INCLUSIV.
AU DREPTUL DE **A FI ALEȘI** CONSILIERI, PRIMARI ȘI DEPUTAȚI CETĂȚENII CU DREPT DE VOT CARE AU ÎMPLINIT, PÂNĂ ÎN ZIUA ALEGERILOR INCLUSIV, VÂRSTA DE CEL PUȚIN 23 DE ANI. CEI CU VÂRSTA DE CEL PUȚIN 33 DE ANI POT FI ALEȘI SENATORI, IAR CEI DE CEL PUȚIN 35 DE ANI POT CANDIDA PENTRU A FI ALEȘI ÎN FUNCȚIA DE PREȘEDINTE AL ROMÂNIEI. NU EXISTĂ CERINȚE CU PRIVIRE LA STUDII.

De regulă, candidaţii pentru acele funcţii se bazează pe susţinerea din partea unui partid politic. Orice cetăţean major poate fi membru de partid, însă numai al unuia. Dintre cele 37 de partide existente în momentul de faţă în România, unele au reprezentanţi în Parlament (partide parlamentare), altele nu (partide neparlamentare).

Unele partide promovează o ideologie de *dreapta*, susţinând drepturile individuale faţă de poziţiile colectiviste, iniţiativa privată şi piaţa liberă; extrema dreaptă este reprezentată de fascism şi legionarism, iar astfel de formaţiuni politice sunt interzise în ţara noastră. Alte partide promovează o ideologie de *stânga*, fiind axate pe promovarea grijii statului faţă de cetăţean, a egalităţii dintre cetăţeni, a sindicalismului; extrema stângă e reprezentată de comunism; partidul comunist a fost la putere în ţara noastră după cel de-al Doilea Război Mondial până în decembrie 1989 şi, după Revoluţie, justiţia română nu a aprobat reînfiinţarea lui.

Pentru desfăşurarea procesului electoral, cei implicaţi trebuie să fie informaţi în mod corect şi să informeze, la rândul lor, în mod corect. Aceasta se face în timpul *campaniei electorale*.

INFRACŢIUNI

DACĂ VOTEZI FĂRĂ A AVEA ACEST DREPT, DACĂ VOTEZI ÎN LOCUL ALTEI PERSOANE SAU DACĂ VOTEZI DE MAI MULTE ORI, RIȘTI PEDEAPSA ÎNCHISORII.

Pe scurt:

O PERSOANĂ SE IDENTIFICĂ PRIN NUME, DOMICILIU ȘI CETĂȚENIE.

EXERCITAREA DREPTULUI DE A ALEGE ȘI DE A FI ALES SUNT ESENȚIALE PENTRU FUNCȚIONAREA DEMOCRAȚIEI.

V. COPILUL ŞI FAMILIA DIN CARE FACE PARTE

DREPTUL DE A CUNOŞTE PĂRINȚII

Familia tradiţională este alcătuită din *doi părinţi*. Există însă şi familii *monoparentale*, alcătuite dintr-un părinte şi copiii întreţinuţi de el – aceasta pentru că fie părintele nu a fost căsătorit, fie a divorţat sau soţul a decedat, fie copilul a fost adoptat de o singură persoană.

DE REŢINUT

ROMÂNIA NU RECUNOAȘTE UNIUNILE ȘI INTERZICE CĂSĂTORIILE DINTRE PERSOANE DE ACELAȘI SEX, ASPECT LEGAL ÎN SUA ȘI UNELE STATE DIN EUROPA.

De cele mai multe ori, părinţii sunt cei „biologici”. Dacă părinţii sunt căsătoriţi, se *prezumă* de lege că tatăl copilului este soţul mamei. Când în actele copilului a fost trecută o altă persoană ca tată, se poate *contesta paternitatea* acesteia. Însuşi copilul poate oricând contesta paternitatea. Dacă este cunoscut tatăl biologic şi acesta refuză să recunoască copilul, atunci se poate apela la justiţie pentru *stabilirea paternităţii*. În felul acesta, niciun părinte nu se poate sustrage de la obligaţia de a-şi creşte şi educa copilul.

Părinţii pot fi şi „de îngrijire”, cum ar fi cei care adoptă copii sau îi iau în plasament sau în asistenţă maternală. Ei au aceleaşi îndatoriri ca părinţii biologici. Mama surogat nu este considerată părinte biologic.

Când copilul a fost adoptat, pentru a nu fi afectate relaţiile de familie tocmai stabilite, legea permite ca el să îşi cunoască părinţii naturali numai după ce împlineşte vârsta de 18 ani.

DREPTUL DE A FI CRESCUT ŞI ÎNGRIJIT DE AMBII PĂRINȚI

Vremea sclaviei a dispărut demult. Oamenii nu pot fi stăpâni ai altora. Drepturile omului garantează că nicio persoană nu poate fi proprietatea altei persoane. Evident, copiii nu sunt bunuri, ci sunt fiinţe umane înzestrate cu calităţi şi cu drepturi. În niciun caz, ei nu sunt proprietatea părinţilor lor.

În trecut, copilul era considerat proprietatea tatălui său. Apoi, a început să fie favorizată mama în tot ceea ce însemna creşterea copilului. În prezent, este interzis să se facă vreo deosebire între părinţi pe considerente de gen: amândoi au drepturi şi îndatoriri egale în raport cu copilul lor şi această regulă se aplică indiferent dacă părinţii sunt căsătoriţi, divorţaţi, ori separaţi în fapt.

Pentru dezvoltarea plenară şi armonioasă a personalităţii sale, copilul trebuie să crească într-un mediu familial echilibrat, într-o atmosferă de fericire, dragoste şi înţelegere. Părinţii sunt obligaţi prin lege să se ocupe de creşterea, educarea şi îngrijirea copilului. Pentru aceasta, ei trebuie: să supravegheze copilul, să coopereze cu el, să îi respecte viaţa intimă, privată şi demnitatea, să îl informeze despre ceea ce îl poate afecta, să ia în considerare opinia sa. Modul în care îşi îndeplinesc aceste obligaţii poate fi verificat oricând de către serviciul public de asistenţă socială.

DE REŢINUT

PĂRINȚII AU DREPTURI ȘI ÎNDATORIRI **EGALE** ÎN PRIVINȚA COPILULUI LOR, INDIFERENT DACĂ LOCUIESC SAU NU ÎMPREUNĂ, FĂRĂ A SE FACE ÎNTRE CEI DOI VREO DIFERENȚIERE PE CRITERIUL GENULUI.

Copilul nu poate fi despărţit de părinţii săi împotriva voinţei acestora. Acest lucru este posibil doar când părinţii sunt separaţi şi se stabileşte locuinţa numai la unul dintre ei (prin acordul lor sau, în lipsa acestuia, de către instanţa judecătorească) sau dacă părinţii fac rău copilului (ceea ce se stabileşte doar de către instanţă).

PĂRINȚI ÎN STRĂINĂTATE

E posibil ca părinţii să decidă să plece să lucreze în străinătate, de regulă la muncă şi asta pentru o perioadă îndelungată. De multe ori, copiii rămaşi acasă se simt neglijaţi. Ei au dreptul de a păstra relaţiile personale şi a avea contacte directe, în mod regulat, cu părintele plecat. Dacă ambii părinţi vor să plece la muncă în străinătate, atunci cu 40 de zile înainte ei trebuie să anunţe serviciul public de asistenţă socială, iar Judecătoria trebuie să stabilească cui se dă tutela copilului.

STATISTICI

PESTE 80.000 DE COPII DIN ROMÂNIA AU UNUL SAU AMBII PĂRINȚI PLECAȚI LA MUNCĂ ÎN STRĂINĂTATE, CONFORM DATELOR OFICIALE. SE PARE ÎNSĂ CĂ NUMĂRUL REAL ESTE DE CEL PUȚIN DOUĂ ORI MAI MARE.

HELP LINE

COPIII CARE AU PĂRINȚII PLECAȚI ÎN STRĂINĂTATE ȘI CARE AU NEVOIE DE CONSILIERE POT APELA GRATUIT, DE PE TERITORIUL ROMÂNIEI, NUMĂRUL TELEFONIC **0800.070.040**, UNDE POT PRIMI INFORMAȚII ȘI CONSILIERE GRATUITĂ, DE LUNI PÂNĂ VINERI, ÎN INTERVALUL ORAR 9,30-17,30.

PĂRINȚII DESPĂRȚIȚI ȘI CEI DIVORȚAȚI

Uneori, părinţii se *despart* şi aleg să trăiască separat. Cei care sunt căsătoriţi înţeleg să pună capăt căsniciei lor prin *divorţ*. Trebuie să ştiţi că relaţia sau tensiunile dintre părinţi nu trebuie să influenţeze relaţia dintre copil şi fiecare părinte. Ei păstrează calitatea de părinte până la deces sau până la decăderea din drepturile părinteşti, dacă va fi cazul.

DE REŢINUT

DIVORȚUL ARE LOC DOAR ÎNTRE SOȚI, NU ȘI ÎNTRE PĂRINTE ȘI COPIL.

Aşadar, legăturile dintre părinte şi copil se vor păstra chiar dacă părinţii nu mai sunt împreună, fiind în interesul superior al copilului să aibă contact şi acces cât mai des la părinţii săi.

De regulă, la divorţ părinţii stabilesc un ***plan parental*** prin care se înţeleg unde *va locui copilul* (la unul dintre părinţi sau la amândoi, pe rând), cu privire la *obligaţia de întreţinere* pe care o datorează amândoi părinţii, modul de desfăşurare pe mai departe a *relaţiilor personale cu copilul* (prin vizite reciproce, prin întâlniri în locuri publice, prin găzduire peste noapte, la sfârşit de săptămână şi/sau în timpul vacanţelor, prin telefon sau internet, etc). Atunci când nu se înţeleg, părinţii pot apela la un mediator pentru a ajunge la un acord, în caz contrar toate aceste aspecte urmează a fi stabilite de instanţa de judecată.

INFRACŢIUNE

DACĂ UN PĂRINTE A FOST OBLIGAT PE CALE JUDECĂTOREASCĂ SĂ PLĂTEASCĂ PENSIE DE ÎNTREȚINERE ȘI NU O FACE TIMP DE TREI LUNI, FAPTA CONSTITUIE INFRACȚIUNEA DE **ABANDON DE FAMILIE**. PENTRU A SE ÎNCEPE UN DOSAR PENAL ESTE NEVOIE DE PLÂNGERE DIN PARTEA CELUILALT PĂRINTE (PENTRU COPILUL PÂNĂ ÎN 14 ANI), RESPECTIV A MINORULUI ASISTAT DE CELĂLALT PĂRINTE (PENTRU COPILUL DE 14-18 ANI). ORICÂND PE PARCURSUL PROCESULUI PLÂNGEREA POATE FI RETRASĂ.

Aşa cum părintele la care nu stă copilul are dreptul de a ţine legătura cu el, tot astfel, părintele la care locuieşte copilul are obligaţia de a facilita această legătură. Din păcate, în unele familii copilul este învăţat de părintele cu care stă mai mult să se depărteze de celălalt părinte – cercetătorii au stabilit că, trăind într-un mediu ostil pentru părintele care nu are custodia, copilul poate fi afectat de *sindromul alienării parentale*: se va înstrăina de acest părinte, se va transforma treptat într-o persoană negativistă, frustrată, chiar violentă, condusă de sentimente de neajutorare sau de ură şi răzbunare. Practic, copilul este supus unei forme grave de abuz emoţional, care îl va afecta şi pe el, şi pe cei din jur.

INFRACŢIUNE

DACĂ UN PĂRINTE CARE ARE CUSTODIA COPILUL ÎL ÎMPIEDICĂ ÎN MOD REPETAT PE CELĂLALT PĂRINTE SĂ AIBĂ **LEGĂTURI PERSONALE CU MINORUL**, FAPTA CONSTITUIE INFRACȚIUNE. TOT ASTFEL, ESTE INFRACȚIUNE FAPTA PĂRINTELUI NECUSTODIAN DE **A REȚINE COPILUL** FĂRĂ SĂ AIBĂ CONSIMȚĂMÂNTUL PĂRINTELUI LA CARE ACESTA LOCUIEȘTE.

GRADELE DE RUDENIE

Unele persoane sunt extrem de apropiate, aşa că fac parte dintr-o „familie”. Ele îşi datorează sprijin reciproc şi, la deces, au dreptul la moştenire dacă cel decedat nu a lăsat bunurile prin testament unor persoane străine. În caz de deces al unui părinte, ¼ din averea sa rămâne soţului supravieţuitor şi restul de ¾ se împarte în mod egal între copii.

DE REŢINUT

ÎNTRE **RUDE** EXISTĂ LEGĂTURI DE SÂNGE. DOUĂ PERSOANE CARE SE CĂSĂTORESC NU DEVIN RUDE, CI SUNT **SOȚI**. RUDELE UNUI SOȚ VOR FI PENTRU CELĂLALT SOȚ NU RUDE, CI **AFINI**.

Legătura de sânge dintre două persoane se numeşte *rudenie*. Copiii care sunt adoptaţi îşi pierd orice legătură cu părintele natural şi devin rude cu noii părinţi (*rudenie civilă*).

Legătura dintre persoane se măsoară în *grade*, reprezentând numărul naşterilor intervenite între cele două persoane: astfel, copiii sunt rude de gradul întâi cu părinţii lor; de gradul doi cu bunicii lor (de la bunic la părinte a intervenit o naştere, de la părinte la copil o a doua naştere) şi de gradul trei cu unchii lor. Fraţii între ei sunt rude de gradul doi, iar verişorii sunt rude de gradul patru.

Fraţii care au aceeaşi mamă, dar taţi diferiţi sunt fraţi *couterini*; cei care au tată comun, dar mame diferite, sunt fraţi *cosanguini* – în limbaj popular, ei se numesc *vitregi*.

ŞTIAȚI CĂ...?!

ARBORELE GENEALOGIC ESTE O REPREZENTARE GRAFICĂ ÎNTRE URMAȘII UNEI PERSOANE, PENTRU A ARĂTA SCHEMATIC GRADUL DE ÎNRUDIRE AL ACESTORA ÎN DIFERITELE FAMILII. PERSOANA DE REFERINȚĂ, CU DATELE CUNOSCUTE, ESTE POZIȚIONATĂ LA RĂDĂCINA ARBORELUI; ÎN RAMURILE DE DEASUPRA SUNT TRECUȚI COPIII ȘI ALȚI DESCENDENȚI, IAR PERSOANA CU ACELAȘI GRAD DE RUDENIE MAI TÎNĂRĂ ESTE TRECUTĂ ÎN STÂNGA FAȚĂ DE CEA MAI ÎN VÂRSTĂ.

RESPECTAREA RUDELOR ŞI A MEMORIEI CELOR DECEDAȚI

Copilul este fiul/fiica părinţilor până la decesul lor. El le datorează respect – aşa ne dictează morala noastră şi tot astfel ne indică legea. Astfel, dacă un copil îşi bate părinţii sau îi dă afară din casă, nu le mai poate cere să îl întreţină. Părinţii pot decide chiar să îşi ***dezmoştenească*** copilul. În caz de violenţă gravă sau încercare de omor a părintelui, legea prevede că minorul devine *nedemn* de a-l moşteni.

Legea prevede că morţii şi memoria lor trebuie respectată. Nu aveţi voie să vă bateţi joc de cadavrul sau de cenuşa unei persoane şi nici să distrugeţi cruci şi morminte, căci aceasta constituie o acţiune de ***profanare*** şi este infracţiune!

FAMILIA EXTINSĂ

Copiii sunt îndrăgiţi şi ajung să aibă relaţii afective şi cu alte rude decât părinţii: bunicii, fraţii, unchii etc. De aceea, legea prevede dreptul copilului de a-şi cunoaşte rudele şi de a avea relaţii personale şi contacte directe cu acestea. Părinţii nu pot împiedica aceasta decât dacă instanţa judecătorească a decis astfel, întrucât ar exista un pericol cu privire la minor.

A avea astfel de relaţii personale înseamnă a se întâlni, a se vizita, a coresponda, a fi găzduit, a trimite şi a primi informaţii şi fotografii. Menţinerea relaţiilor cu familia extinsă, inclusiv în caz de separare sau divorţ al părinţilor, contribuie la dezvoltarea armonioasă a copilului.

PEDEPSELE

Cei mai mulţi părinţi au o grijă foarte mare de copiii lor, le sunt alături la greu, îi ajută şi îi iubesc. Le vorbesc blând, dar sunt şi fermi. La rândul lor, copiii se simt în siguranţă, găsind în părinţi şi nişte prieteni buni. Ştiu că vor fi iertaţi dacă au greşit şi că vor fi spijiniţi în deciziile pe care le vor lua. Respectul, căldura şi încrederea sunt reciproce.

Din păcate, sunt şi unele familii unde copiii sunt bruscaţi, insultaţi, ameninţaţi, loviţi, pedepsiţi aspru. Acolo se mai aud vorbele: *„Eu te-am făcut, eu te omor!”*, *„Unde dă părintele, creşte!”* sau *„Bătaia e ruptă din rai!”*. Aceste atitudini sunt dovada unei mentalităţi învechite.

ABUZ ASUPRA COPILULUI

INTRĂ ÎN ACEASTĂ CATEGORIE ORICE ACȚIUNE VOLUNTARĂ A UNEI PERSOANE CARE SE AFLĂ ÎNTR-O RELAȚIE DE RĂSPUNDERE, ÎNCREDERE SAU DE AUTORITATE FAȚĂ DE COPIL, PRIN CARE SUNT PERICLITATE VIAȚA, DEZVOLTAREA FIZICĂ, MENTALĂ, SPIRITUALĂ, MORALĂ SAU SOCIALĂ, INTEGRITATEA CORPORALĂ, SĂNĂTATEA FIZICĂ SAU PSIHICĂ A COPILULUI.

EXISTĂ CINCI FORME DE ABUZ: FIZIC, EMOȚIONAL, PSIHOLOGIC, SEXUAL ȘI ECONOMIC.

În ziua de azi se acceptă că un copil este o persoană şi că el are dreptul de a i se respecta individualitatea. De aceea, nu i se pot aplica pedepse fizice sau alte tratamente umilitoare sau degradante şi nici nu poate fi privat de drepturi, astfel încât să îi fie pusă în pericol sănătatea fizică sau psihică. Este adevărat că, uneori, părinţii iau *măsuri disciplinare* în cadrul educaţiei pe care sunt responsabili să o dea copilului, dar acestea nu trebuie să afecteze demnitatea lui.

Smucirea, ameninţarea, strigarea la copil, mai ales în public, creează temere şi/sau sunt percepute ca fiind umilitoare. Pedepsele fizice şi umilitoare aplicate copiilor au ca efect imediat rănirea copilului. Pe termen mediu se rupe ataşamentul dintre copil şi părinte, iar pe termen lung va fi afectată dezvoltarea ulterioară a copilului, transformându-l într-o persoană anxioasă, retrasă sau, la rândul lui ei, abuzatoare cu cei din jur, poate chiar cu proprii săi părinţi ori copii.

TELEFONUL COPILULUI

ORICE ÎNCĂLCARE A DREPTURILOR COPILULUI ŞI ORICE FORMĂ DE ABUZ ASUPRA SA POATE FI ANUNȚATĂ TELEFONIC LA NR. **116.111**. AICI, ASOCIAȚIA TELEFONUL COPILULUI VĂ INFORMEAZĂ DESPRE DREPTURI, VĂ CONSILIAZĂ CU PRIVIRE LA PROBLEMA SEMNALATĂ ŞI VĂ ÎNDRUMĂ, DACĂ ESTE CAZUL, LA ORGANELE ABILITATE.

Atunci când este sesizată pe orice cale de comiterea unui abuz asupra copilului, Direcţia generală de asistenţă socială şi protecţie a copilului face rapid o investigaţie şi, dacă minorul este în pericol iminent, poate decide scoaterea lui din acel mediu şi plasarea lui în regim de urgenţă la o altă familie, persoană sau un serviciu specializat, urmând ca apoi un judecător să confirme sau să infirme această măsură – în prezent sunt 57.000 de copii luaţi de lângă părinţii lor, care i-au abuzat sau neglijat; doar în anul 2015 au fost peste 10.000 de copii abuzaţi. Dacă este cazul, vor începe procedurile pentru decăderea din drepturile părinteşti.

Când copilul este maltratat sau dacă sănătatea ori viaţa lui sunt puse în pericol, poliţia va deschide un dosar penal indiferent pe ce cale află de aceste fapte.

INFRACŢIUNE

PUNEREA ÎN PRIMEJDIE GRAVĂ, PRIN MĂSURI SAU TRATAMENTE DE ORICE FEL, A DEZVOLTĂRII FIZICE, INTELECTUALE SAU MORALE A MINORULUI, DE CĂTRE PĂRINȚI SAU DE ORICE PERSOANĂ ÎN GRIJA CĂREIA SE AFLĂ MINORUL, CONSTITUIE INFRACȚIUNEA DE **RELE TRATAMENTE APLICATE MINORULUI** ŞI SE PEDEPSEŞTE CU ÎNCHISOAREA.

VIOLENȚA DOMESTICĂ

În unele familii se întâlnesc cazuri extrem de grave: copiii sunt loviţi cu pumnii, bătuţi cu cureaua ori călcaţi în picioare; sunt închişi în pivniţă, legaţi cu lanţul de pat, arşi cu ţigara; sunt violaţi ori chiar omorâţi. Toate aceste fapte sunt extrem de grave şi constituie infracţiuni, adică cel care le comite riscă să fie trimis în închisoare. Întotdeauna când cel agresat este un membru de familie (copil, părinte, bunic, soţ sau concubin) infracţiunea este considerată mai gravă şi pedeapsa care se va aplica va fi majorată cu o pătrime.

Dacă sunteţi victima unei astfel de infracţiuni, este necesar să vorbiţi cât mai repede cu cineva apropiat cu care vă puteţi sfătui: rudă, vecin, profesor. Cât mai rapid trebuie anunţat serviciul de protecţie a copilului sau poliţia. Când sunteţi în pericol grav, puteţi să fiţi primiţi într-un centru pentru adăpostirea victimelor violenţei în familie.

DE REŢINUT

ÎN CAZ DE VIOLENȚĂ DOMESTICĂ ORICINE POATE ANUNȚA POLIȚIA. POLIȚIŞTII POT INTERVENI ŞI DIN OFICIU, CHIAR DACĂ NU ESTE FORMULATĂ VREO PLÂNGERE DIN PARTEA CELUI AGRESAT. ÎN TIMPUL PROCESULUI, DACĂ VICTIMA CREDE CĂ FAPTA NU SE VA MAI REPETA, SE POATE ÎMPĂCA CU AGRESORUL CARE ESTE DIN FAMILIA SA, DAR NUMAI DACĂ EA DOREŞTE ACEST LUCRU.

Atunci când există un pericol pentru viaţa, libertatea, integritatea fizică sau psihică a unei persoane, determinate de un act de violenţă din partea unui membru al familiei, se poate solicita Judecătoriei să emită un ***ordin de protecţie***. Protecţia se acordă pentru maxim 6 luni şi ea poate consta în evacuarea agresorului din locuinţă, interzicerea de a veni în contact cu victima, obligarea lui de a nu se apropia la o anumită distanţă faţă de victimă, copiii sau rudele ei.

PROTEJAREA COPIILOR LIPSIȚI DE FAMILIE

Când copilul este lipsit temporar sau definitiv de familia sa (părinţi decedaţi, necunoscuţi, decăzuţi din drepturile părinteşti, condamnaţi cu interzicerea drepturilor părinteşti, puşi sub interdicţie, declaraţi dispăruţi, declaraţi morţi), când copilul este abuzat ori neglijat chiar de către aceasta, sau când copilul este găsit ori abandonat în unităţi sanitare, se ia o măsură de protecţie numită *plasament*. Prin această măsură, copilul va fi dat în grija temporară a unei persoane/familii, a unui asistent maternal sau a unui serviciu de tip rezidenţial.

Unii copii sunt *adoptaţi*. Adopţia este dorită, de regulă, de părinţii care nu pot avea copii pe cale naturală. În acest caz, părinţii naturali îşi dau consimţământul pentru adopţie şi copilul va dobândi legături de rudenie cu noua sa familie, cele vechi încetând definitiv. Părinţii adoptatori pot fi români sau străini care domiciliază în străinătate. Dacă un părinte care are deja un copil se căsătoreşte cu o altă persoană, aceasta din urmă are posibilitatea de a adopta acel copil şi, astfel, ambii soţi vor apărea şi în acte ca fiind părinţii lui.

RĂPIRE ȘI ABANDONARE

Copilul poate călători în străinătate singur sau cu părinţii lui. Dacă un părinte părăseşte ţara cu copilul fără a avea acest drept şi fără acordul celuilalt părinte, fapta se numeşte *răpire internaţională de copil* şi Ministerul Justiţiei va intra în alertă pentru a face demersurile în vederea înapoierii.

În cazul în care copilul dispare de la domiciliu, părinţii sau persoana care avea datoria să îl supravegheze trebuie ca în 24 de ore să anunţe poliţia, care în scurt timp va începe urmărirea generală după o procedură specifică – sistemul „Alertă răpire copil". În România, anual sunt 3000 de sesizări pentru dispariţia unor copii. 95% din cazuri sunt însă plecări voluntare. În momentul de faţă (*ianuarie 2016*) sunt 24 de copii dispăruţi, enumeraţi la rubrica specifică de pe site-ul Poliţiei Române, copii care încă nu au fost găsiţi.

TELEFON COPII DISPĂRUȚI

ÎN TOATE ȚĂRILE DIN EUROPA DISPARIȚIILE DE COPII SUNT SESIZATE LA NUMĂRUL UNIC **116.000**.

Copilul are dreptul să crească alături de părinţii săi. Iar părinţii au obligaţia să îl îngrijească. Atunci când îndepărtează copilul sau când se îndepărtează ei de copil, pot fi traşi la răspundere.

INFRACȚIUNI

DACĂ PĂRINȚII ÎL PĂRĂSESC SAU ABANDONEAZĂ ȘI, ASTFEL, COPILUL SUFERĂ FIZIC SAU PSIHIC, FAPTA SE NUMEȘTE INFRACȚIUNEA DE **ABANDON DE FAMILIE** ȘI SE SANCȚIONEAZĂ DACĂ MINORUL DEPUNE PLÂNGERE. ÎNCHIDEREA, ASCUNDEREA SAU RĂPIREA UNUI COPIL, INDIFERENT CINE O COMITE, REPREZINTĂ O ALTĂ INFRACȚIUNE GRAVĂ NUMITĂ **LIPSIRE DE LIBERTATE**.

Pe scurt:

INDIFERENT DE STAREA LOR CIVILĂ, PĂRINȚII SUNT EGALI ÎN DREPTURI ȘI OBLIGAȚI FAȚĂ DE COPIL.

SUNT INTERZISE PEDEPSELE CARE PRODUC SUFERINȚE FIZICE SAU PSIHICE COPILULUI.

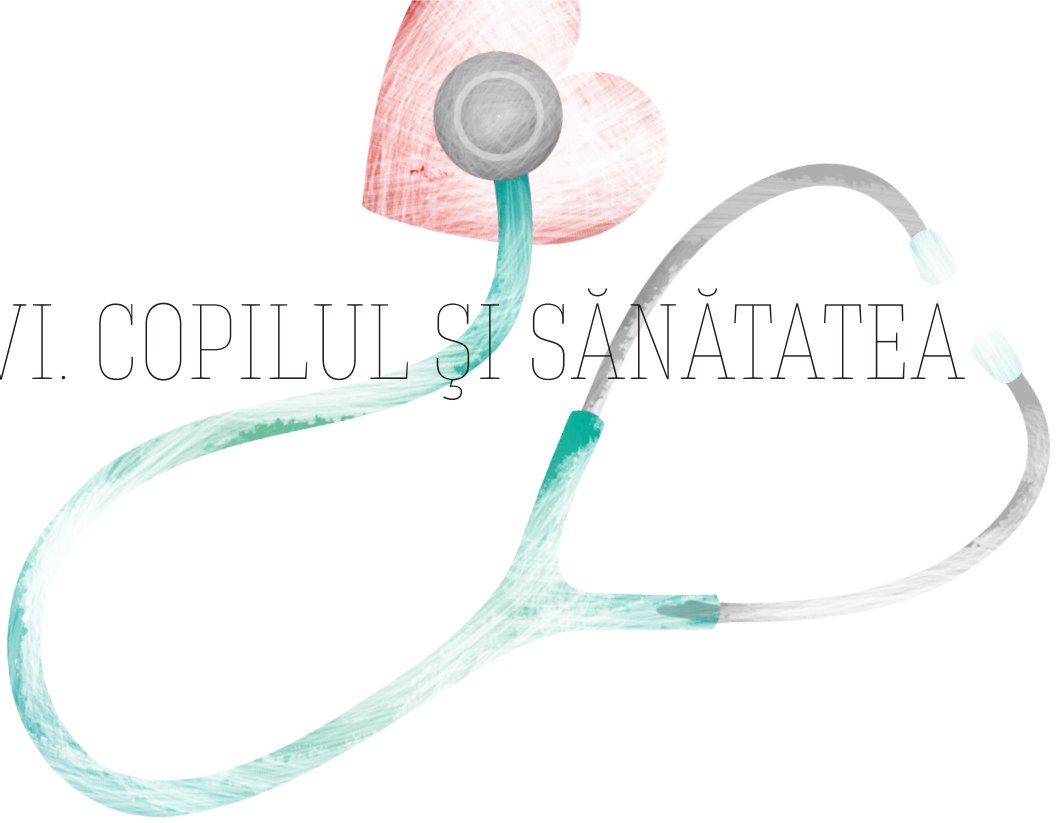

VI. COPILUL ŞI SĂNĂTATEA

SERVICII MEDICALE

Copilul are dreptul de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate posibilă şi de a beneficia de servicii medicale şi de recuperare.

Dacă adulţii pot beneficia de acces la policlinici şi spitale publice atunci când fac dovada achitării unei cotizaţii lunare (utilizând cardul de sănătate), copiii au în mod gratuit acest drept. Dar, pentru aceasta, ei trebuie să fie înscrişi în evidenţa unui *medic de familie*. Unele dintre serviciile medicale sunt asigurate chiar în interiorul şcolilor şi liceelor, ambulatoriu sau prin cabinete medicale.

Puteţi merge cu încredere la medic. Pacientul are dreptul ca personalul medical să păstreze *confidenţialitatea* cu privire la starea sa, diagnosticul sau tratamentul aplicat. Trebuie să fie tratat în mod respectuos. Cât timp pacientul este în unitatea medicală, el nu poate fi filmat sau fotografiat.

Internetul oferă informaţii despre medicamente. Sunt unele persoane care vând medicamente prin internet. Fiţi precauţi! Ţineţi cont că un diagnostic poate pune doar un medic, iar medicamentele le poate vinde numai un farmacist.

Copiii nu pot dona organe sau ţesuturi. Un copil poate dona numai celule stem, atunci când primitorul este o rudă până la gradul patru, dar cu consimţământul său în cazul în care are 10 ani împliniţi, dat în faţa preşedintelui tribunalului şi cu acordul părintelui. Prelevarea de organe, ţesuturi şi/sau celule de la minorul decedat se face numai cu consimţământul scris al unuia dintre membrii majori ai familiei sau al rudelor.

De multe ori, este de ajutor psihologul din cadrul şcolii sau cel din cabinetul privat. *Nu confundaţi psihologul cu psihiatrul*: primul acordă consiliere şi ajutor emoţional, sufletesc; al doilea este un cadru medical care pune diagnostice şi prescrie tratamente, de cele mai multe ori medicamentoase.

DE REŢINUT

PENTRU A FI EFECTUATE ACTE MEDICALE CARE ȚIN DE PROBLEMELE SEXUALE SAU REPRODUCTIVE, COPILUL DE 16 ANI NU MAI ARE NEVOIE DE ACORDUL PĂRINȚILOR.

CORUPŢIE

CÂND UN MEDIC PRETINDE BANI SAU PRODUSE PENTRU A EFECTUA ACTUL MEDICAL, EL COMITE INFRACȚIUNEA DE **LUARE DE MITĂ,** INDIFERENT DACĂ PRIMEȘTE SAU NU CEEA CE A SOLICITAT. CÂND UN PACIENT PROMITE SAU OFERĂ VREUN FOLOS MEDICULUI, FIE ÎNAINTE, FIE DUPĂ ÎNDEPLINEA ACTULUI MEDICAL, COMITE INFRACȚIUNEA DE **DARE DE MITĂ**. PENTRU AMBELE PERSOANE SE VA APLICA PEDEAPSA ÎNCHISORII.

ALCOOLUL

O jumătate dintre adolecenţi au consumat alcool cel puţin o dată. Unii beau din teribilism, alţii să îşi facă curaj pentru a comite fapte imorale sau ilegale, iar alţii de plăcere. Unii cred că astfel ajung să se simtă maturi, alţii vor doar să se distreze.

Trebuie să ştiţi că legea interzice servirea minorilor cu băuturi alcoolice.

Efectele consumului de alcool sunt negative: creierul este afectat, procesul de învăţare şi performanţa şcolară scad, dezvoltarea tânărului este pusă în pericol. Scade inhibiţia specifică vârstei şi predispune adolescentul la o viaţa sexuală necorespunzătoare, care poate genera o sarcină nedorită sau contractarea unei boli cu transmitere sexuală. Cel mai periculos este să fie dependent de băuturi alcoolice (devine *alcoolic*). Trebuie să ştiţi că există instituţii speciale pentru dezalcoolizare şi tratament specific.

Printre cauzele principale de deces ale adolescenților se află accidentele de circulație produse pe fondul consumului de alcool sau a altor substanțe, psihoactive. Dacă aţi consumat aşa ceva, sub nicio formă să nu vă urcaţi pe scuter sau la volanul unui autoturism! Riscaţi să comiteţi un accident rutier, să distrugeţi mijlocul de transport, să vă răniţi voi înşivă ori să vătămaţi sau chiar să ucideţi pe cineva. În România, poliția face deseori controale în trafic: dacă la testul cu alcoolscopul valoarea este pozitivă, veţi fi amendaţi pe loc. Dacă valoarea este peste 0,4 mg/litru alcool pur în aerul expirat, veţi fi conduşi la clinică pentru recoltare de mostre biologice, iar dacă se constată că aveţi o îmbibaţie alcoolică de peste 0,8 g/l alcool pur în sânge, fapta constituie infracţiune sancţionată cu închisoare între 1 şi 5 ani sau amendă penală.

DE REŢINUT

ÎN ROMÂNIA LIMITA LEGALĂ A ALCOOLEMIEI LA VOLAN ESTE ZERO LA MIE.

Evident, dacă nu deţineţi permis de conducere şi aţi condus maşina pe drumul public, comiteţi o infracţiune distinctă. Nu are importanţă că aţi condus doar câţiva metri până aţi fost oprit de poliţie sau că aveaţi de rezolvat ceva urgent. Dacă maşina v-a fost încredinţată de un adult care ştia că nu aveţi permis sau că aţi consumat alcool, acesta va fi sancţionat şi el cu închisoarea.

TUTUNUL

S-a constatat că majoritatea adulţilor fumători s-a apucat de acest viciu în adolescență și că un sfert dintre adolescenți fumează regulat sau ocazional. Curiozitatea sau anturajul îi convinge pe unii să se apuce de fumat. Apoi devin dependenţi. Chestia cu *„Da, dar bunicul a fumat toată viaţa lui şi a trăit până la 80 de ani”* nu mai ţine: în ziua de azi oamenii fac mai puţin sport, consumă alimente ce conţin o grămadă de *E*-uri şi sunt mai stresaţi. Dacă la toate acestea se adăugă alcool şi tutun, avem ingredientele perfecte pentru o moarte prematură. În ţara noastră mor în fiecare oră patru români din cauza fumatului, atât activ, cât și pasiv.

ŞTIAȚI CĂ...?!

NARGHILEAUA FOLOSEȘTE DESEORI TOT TUTUN, AVÂND ÎNSĂ AROMĂ DE FRUCTE. O ORĂ DE FUMAT DIN NARGHILEA ESTE ECHIVALENTĂ CU FUMATUL A 200 DE ȚIGĂRI.

Ar fi bine să nu instigaţi pe alţii să vă urmeze obiceiurile. Aveţi grijă să nu fumaţi în şcoală sau în zona ei, căci puteţi fi sancţionaţi disciplinar. În ţara noastră s-a aprobat recent o lege care interzice fumatul în spaţii publice închise, iar sancţiunea este amenda între 100 şi 500 lei. La locurile de joacă pentru copii este interzisă chiar şi utilizarea ţigării electronice. Ar trebui să mai ştiţi că fumatul în perioada sarcinii poate avea drept efect aducerea pe lume a unui copil cu malformaţii.

Şi încă ceva: legea interzice ca minorilor să li se vândă sau să li se distribuie gratuit produse din tutun.

PASTILE, ETNOBOTANICE, DROGURI

Trebuie să ştiţi că *pastilele* sunt făcute să vă însănătoşească şi că ele se prescriu de către medici. Sunteţi la vârsta la care nu trebuie să vă îmbuibaţi cu vitamine ca să vă crească muşchii sau cu pastile ca să slăbiţi: sportul şi hrana adecvată sunt suficiente în această perioadă în care nu e definitivat procesul de creştere. Aveţi grijă: unele substanţe, precum diazepamul sau morfina, se vând doar cu prescripţie medicală şi nu pot fi folosite decât în scop terapeutic. Deţinerea unor astfel de substanţe poate atrage aplicarea unei amenzi.

Etnobotanicele sunt droguri alcătuite dintr-un amestec de ierburi şi substanţe chimice. Consumul lor duce la efecte imediate: ameţeală, halucinaţii, greaţă, leşin. O intervenţie medicală poate fi salvatoare numai dacă este imediată. Legea interzice nu doar vânzarea etnobotanicelor, ci şi publicitatea cu privire la ele.

Din păcate, *drogurile* sunt consumate de 5% dintre adolescenţii români. Există mai multe feluri de droguri: marijuana, haşiş, cocaină, heroină, opiu, crack, ecstasy, LSD, amfetamină etc. Ele se găsesc sub mai multe feluri: sub formă de pastile, sub formă de prafuri care se aspiră, sub formă de ţigară sau injectabile. Ele se vând de către dealeri care la început le oferă la preţuri mici sau chiar gratuit, ca apoi să crească preţul pe măsură ce consumatorul devine dependent.

Efectele drogurilor sunt diverse: unele provoacă stări de beţie, de veselie sau halucinogene; altele generează semipareză; altele generează boli cardiace ori pulmonare, chiar paranoia; unele produc stare de comă, iar administrate în anumite doze generează moartea. Efectele unor droguri trec după câteva ore, ale altora după câteva zile.Trebuie să ştiţi că acest drum este, de regulă, fără întoarcere. Dependenţa nu trece de la sine, ci necesită tratament specializat. Căutaţi îndrumare cât mai repede la părinţi, profesori, medici, consilieri.

INFRACȚIUNI

ÎN ROMÂNIA NU ESTE PERMIS CONSUMUL NICIUNUI FEL DE DROG, ACEASTĂ FAPTĂ FIIND INFRACȚIUNE. DE ASEMENENEA, CULTIVAREA, DEPOZITAREA ŞI VÂNZAREA DROGURILOR SUNT INTERZISE.

TELVERDE

DACĂ DORIȚI SFATURI ŞI SPRIJIN CU PRIVIRE LA COMBATEREA CONSUMULUI DE DROGURI APELAȚI CU ÎNCREDERE LA NUMĂRUL DE TELEFON **0.8008.700.700** UNDE VĂ VOR RĂSPUNDE SPECIALIŞTII DE LA AGENȚIA NAȚIONALĂ ANTIDROG.

MEDIU ŞI NUTRIȚIE

Dreptul la sănătate implică dreptul la un mediu înconjurător sănătos şi la o nutriţie adecvată. Diverse boli, de la cancer la obezitate şi boli de inimă, sunt deja întâlnite la copii.

România are toate formele de relief: avem mare şi munte, dealuri şi câmpii. Avem râuri, lacuri şi un fluviu. Avem a doua deltă ca mărime din Europa. Natura ne susţine şi noi trebuie să o protejăm. Ea ne asigură sănătatea, resursele sau locul de relaxare. Exploatarea raţională a lemnului, a apei, recuperarea materialelor reciclabile, sortarea gunoiului (selectarea distinctă a gunoiului menajer de sticlă, hârtie, plastic) sunt semne ale civilizaţiei. Aruncarea gumei de mestecat pe stradă, a cojilor de seminţe pe jos la manifestările sportive sau în parc, a ambalajelor pe geamul deschis de la maşină sau a ţigării pe trotuar nu constituie doar nişte contravenţii, adică fapte pentru care poţi fi sancţionat cu amendă, ci sunt dovada unor carenţe în educaţie.

BOLI LA COPII

ANUAL SE NASC PESTE 1.400 DE COPII CU MALFORMAȚII LA INIMĂ ŞI MAI PUȚIN DE JUMĂTATE AJUNG SĂ FIE TRATAȚI; DACĂ AJUNG SĂ FIE OPERAȚI, NOUĂ DIN ZECE COPII SUPRAVIEȚUIESC. SUNT CÂTEVA SUTE DE CAZURI DE PERSOANE, PRINTRE CARE ŞI COPII, IDENTIFICATE CU BOALA LYME CAUZATE DE MUŞCĂTURA DE CĂPUŞE. UNUL DIN 10.000 COPII ESTE DEPISTAT CU O FORMĂ DE CANCER; 80% SUNT VINDECABILI. UN SFERT DINTRE COPII SUNT PREDISPUŞI LA TULBURĂRI DE DEZVOLTARE, DE ATENȚIE SAU DIN SPECTRUL AUTIST (AVEM 30.000 COPII BOLNAVI DE AUTISM). 2.500 DE COPII AU DIABET ŞI SUNT DEPENDENȚI DE INSULINĂ. 2.000 DE COPII SUNT DIAGNOSTICAȚI CU ARTRITĂ IDIOPATICĂ JUVENILĂ, BOALĂ CARE NU SE VINDECĂ NICIODATĂ.

Pentru a avea o viaţă sănătoasă, se impune să facem sport minimum 30 minute pe zi (nu trebuie ignorate exerciţiile de tip *qigong* sau *tai chi*), să reducem cât putem zahărul şi sarea din alimentaţia noastră, să renunţăm la dulciuri pentru a consuma în special fructe, legume şi cereale şi să bem zilnic cel puţin doi litri de apă plată. Nerespectarea regulilor de igienă şi de nutriţie, nevaccinarea la timp sau existenţa unor afecţiuni în familie sunt cauze sau condiţii care favorizează apariţia bolilor.
De asemenea, cercetătorii au stabilit că atitudinea negativă, gândurile pesimiste sau emoţiile distructive fac rău şi, în timp, acestea vor afecta corpul fizic. Învăţaţi să vă depărtaţi de tot ce v-ar putea produce o stare de rău fizic şi să vă detaşaţi de orice v-ar putea produce o stare de rău psihic.

PROTECȚIA CONSUMATORILOR

InfoCons
protectia-consumatorilor.ro

După ce achiziţionaţi un bun din comerţ, este posibil ca într-un termen de doi ani de la livrare să constataţi că ***nu este conform*** cu produsul ce doreaţi să îl cumpăraţi. Atunci trebuie să informaţi vânzătorul în două luni de la constatarea lipsei de conformitate şi aveţi următoarele posibilităţi: îl duceţi înapoi şi cereţi repararea sau înlocuirea lui (care trebuie să se producă în termen de maxim 15 zile fără a mai plăti ceva în plus); dacă acestea nu sunt posibile, puteţi cere înapoierea unei părţi din preţul plătit ori puteţi să restituiţi bunul şi să primiţi înapoi tot preţul. Dacă înlocuirea nu e posibilă, trebuie să primiţi înapoi banii plătiţi.

Orice produs are o durată medie de utilizare şi un termen de garanţie stabilit de vânzător. Dacă în aceste termen ***produsul se defectează*** deşi l-aţi utilizat potrivit instrucţiunilor de utilizare şi exploatare primite, vi se va asigura repararea sau înlocuirea sa. Astfel, în practică, produsele electrice sau electronice au un termen de garanţie cuprins între 6 luni şi 3 ani, iar în cadrul acestuia produsul stricat vi se va repara gratuit, dar la *service*-urile autorizate de producător.

Când produsele indicate mai sus le-aţi cumpărat folosind internetul, tranzacţia trebuie confirmată prin e-mail sau în contul dvs. deschis pe site-ul furnizorului. Produsele trebuie furnizate în maximum 30 zile sau în termenul propus de vânzător. Puteţi să comunicaţi furnizorului în termen de 14 zile că v-aţi ***răzgândit***, fără nicio explicaţie, iar în termen de alte 14 zile să returnaţi produsele, urmând a vi se restitui suma de bani plătită.

În cazul în care cumpăraţi un produs alimentar şi nu aţi băgat de seamă că are termenul de valabilitate ***expirat*** puteţi cere înlocuirea de îndată a produsului sau returnarea preţului plătit.

Când nu vi se respectă aceste drepturi sau pentru orice nereguli în legătură cu produsele sau serviciile de pe piaţă puteţi sesiza Comisariatul Judeţean pentru Protecţia Consumatorilor care poate da sancţiuni agentului economic, mergând de la amenzi până la închiderea unităţii.

Este posibil să aveţi probleme cu un bun cumpărat din unul dintre statele membre ale U.E. Dacă în certificatul de garanţie se menţionează că ***garanţia este europeană*** atunci consumatorul poate solicita aplicarea garanţiei în oricare dintre aceste state, inclusiv România. Dacă certificatul de garanţie nu prevede aceasta, atunci nu se poate solicita aplicarea garanţiei decât în ţara din care s-a achiziţionat produsul. Toate informaţiile necesare le obţineţi de la Centrul European al Consumatorilor România: www.eccromania.ro.

TELEFONUL CONSUMATORULUI

ESTE O LINIE TELEFONICĂ CU TARIF NORMAL, LA CARE CONSUMATORII POT SUNA PENTRU A PRIMI INFORMAȚII REFERITOARE LA MODALITATEA ÎN CARE POT FACE SESIZĂRI SAU RECLAMAȚII CU PRIVIRE LA PRODUSELE ȘI SERVICIILE DE PE PIAȚĂ.
INFOCONS: 021.9551.

INFRACȚIUNI

SUNT SANCȚIONAȚI CU ÎNCHISOARE CEI CARE INFESTEAZĂ APA, FALSIFICĂ BĂUTURI SAU ALIMENTE. LA FEL, CEI CARE VÂND PRODUSE CU TERMENUL DE VALABILITATE EXPIRAT DACĂ SUNT VĂTĂMĂTOARE SĂNĂTĂȚII OAMENILOR.

Pe scurt:

ALCOOLUL ȘI TUTUNUL DĂUNEAZĂ SĂNĂTĂȚII. ACESTEA NU POT FI VÂNDUTE MINORILOR.

ÎN ROMÂNIA ESTE INTERZIS CONSUMUL DE ETNOBOTANICE ȘI AL ORICĂRUI TIP DE DROGURI.

ALIMENTAȚIA CORECTĂ ȘI PROTECȚIA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR SUNT ESENȚIALE PENTRU SĂNĂTATE.

VII. COPILUL ȘI VIAȚA SA INTIMĂ ȘI DE FAMILIE

SEX ŞI CONTRACEPȚIE

Este recomandat ca tinerii să nu întreţină relaţii sexuale decât începând cu momentul în care sunt complet dezvoltaţi fizic şi psihic.

Aceste relaţii intime trebuie să aibă loc cu consimţământul partenerilor implicaţi şi fără încălcarea legii. Vârsta prea mică a copilului implicat într-o astfel de relaţie va atrage sancţionarea partenerului indiferent că acesta este major sau, la rândul lui, minor.

ACT SEXUAL CU UN MINOR

ÎNTREȚINEREA DE RELAȚII SEXUALE CU UN MINOR SUB 15 ANI, CHIAR ȘI CU CONSIMȚĂMÂNTUL ACESTUIA, ESTE INFRACȚIUNE. DACĂ MINORUL ARE SUB 13 ANI, FAPTA ESTE CONSIDERATĂ MAI GRAVĂ.

Chiar dacă copiii îşi dau acceptul, le este interzis majorilor să întreţină relaţii sexuale cu minorii care le sunt rude (fii, nepoţi, strănepoţi şi fraţi) sau pe care îi îngrijesc, păzesc, ocrotesc, educă sau îi au în tratament (doctori, profesori, instructori sportivi, preoţi, îngrijitori, paznici, etc).

JUSTIȚIA A DECIS

ÎN ANUL 2011 UN PROFESOR DE SPORT DE LA UN LICEU BUCUREȘTEAN A FOST ARESTAT FIIND ACUZAT CĂ A ÎNTREȚINUT DE MAI MULTE ORI RELAȚII SEXUALE CU O ELEVĂ DIN CLASA A XI-A. DUPĂ UN PROCES PENAL CARE A DURAT DOI ANI, PROFESORUL A FOST CONDAMNAT DEFINITIV LA PEDEAPSA DE 3 ANI ÎNCHISOARE CU SUSPENDARE, A FOST OBLIGAT LA CONSILIERE PSIHOLOGICĂ ȘI I S-A INTERZIS SĂ MAI OCUPE PROFESIA DE DASCĂL.

În ziua de azi, contracepţia nu mai este un subiect tabu. Trebuie să ştiţi că există metode moderne de a împiedica o sarcină, fiecare cu avantaje şi dezavantaje, cu beneficii şi riscuri: abstinenţa, pilule contraceptive, sterilet, diafragmă, prezervativ, injecţie, retragerea etc. Medicul de familie, medicul specialist ginecolog sau specialiştii în planificare familială pot oferi sfaturi tinerilor în alegerea celei mai bune metode contraceptive.

PLATFORMĂ DE EDUCAȚIE

INFORMAȚII DESPRE PREVENIREA SARCINILOR NEDORITE, A BOLILOR CU TRANSMITERE SEXUALĂ ȘI A CHIAR A COMPORTAMENTELOR AGRESIVE SAU DEVIANTE DINTRE PARTENERI PUTEȚI GĂSI PE „SEXUL VS. BARZĂ”. ACEASTA ESTE PRIMA PLATFORMĂ DE EDUCAȚIE SEXUALĂ ÎN FORMAT VIDEO DIN ROMÂNIA ȘI ESTE DISPONIBILĂ PE WWW.SEXULVSBARZA.RO.

INFECȚII VENERICE

Relaţiile sexuale neprotejate pot avea ca rezultat nu doar naşteri nedorite, ci şi transmiterea infecţiilor (boli venerice sau BTS – boli cu transmitere sexuală). Relaţiile cu mai mulţi parteneri şi/sau nefolosirea prezervativului prezintă riscuri majore pentru dobândirea *sifilisului* (care afectează organe vitale şi în final duce la deces), a *gonoreei* (duce la inflamarea testiculelor), a infecţiei cu *Chlamydia* (care la femei duce la infertilitate), a *virusului HPV* (acesta duce la apariţia cancerului de col uterin şi, nedepistat la timp, este fatal). Un mare pericol îl constituie dobândirea *virusului HIV* care, în câţiva ani de la infectare, duce la declanşarea bolii SIDA şi, inevitabil, la deces – în România trăiesc cam 10.000 de persoane care suferă de SIDA; aproape 1.000 de cazuri noi de SIDA sunt depistate anual. Infecţia se poate produce prin orice contact neprotejat, normal, anal şi chiar oral.

Unele dintre infecţii sunt latente, altele se manifestă prin secreţii, erupţii, mâncărimi, arsuri, dureri. E posibil ca unul dintre parteneri să nu aibă niciun simptom, dar să aibă infecţia. La astfel de semne trebuie să consultaţi un medic de familie, un specialist dermato-venerolog sau un ginecolog; trebuie să anunţaţi partenerul să îşi facă şi el un control. Ruşinea este ultimul lucru la care trebuie să vă gândiţi. Apelaţi grabnic la un medic.

INFRACŢIUNE

TRANSMITEREA INTENȚIONATĂ DE BOLI VENERICE PRIN ACT SEXUAL SAU A VIRUSULUI H.I.V./ SIDA PRIN ORICE MIJLOACE, ESTE SANCȚIONATĂ CU ÎNCHISOAREA.

CAZURI REALE

ÎN ANUL 2014 UN TÂNĂR DINTR-UN ORAȘ DIN SUDUL ȚĂRII, ÎN VÂRSTĂ DE 24 DE ANI, A DECEDAT. EL SUFEREA DE SIDA ÎN URMA INFESTĂRII ÎNTR-UN SPITAL, LA VÂRSTA DE 3 ANI. DIN CAUZA CONFIDENȚIALITĂȚII MEDICALE S-A DESCOPERIT ACEST LUCRU DE ABIA LA AUTOPSIE. DUPĂ ACEASTĂ VESTE, FOSTELE LUI PARTENERE ȘI-AU FĂCUT ANALIZELE, IAR CEL PUȚIN DOUĂ AU FOST DEPISTATE CU HIV. LA RÂNDUL LOR, AVUSESERĂ ALȚI PARTENERI. ÎN TOTAL PESTE 40 DE PERSOANE ȘI-AU FĂCUT ANALIZELE. ÎN ACELAȘI AN, ÎNTR-UN ORAȘ DE PE LITORAL, S-A DESCOPERIT UN TÂNĂR GAY CARE A INFESTAT ÎN MOD DELIBERAT CÂTEVA ZECI DE ELEVI DE CLASA A XII-A, DUPĂ CE A AFLAT CĂ ESTE PURTĂTOR DE HIV. ÎN PREZENT EL ESTE JUDECAT.

AGRESIUNI SEXUALE ŞI CORUPERE SEXUALĂ A MINORILOR

Relaţiile intime pot avea loc doar cu acceptul ambilor parteneri implicaţi. Nu sunt permise atingerile, gesturile sau acţiunile împotriva voinţei partenerului. Dacă faptele produc doar umilinţă, victima poate să ceară unui judecător să oblige autorul să o despăgubească cu o sumă de bani. Dacă se comite o infracţiune victima poate face plângere penală împotriva autorului. Sexul în public este interzis.

INFRACŢIUNE

DACĂ VICTIMA ESTE FORȚATĂ SAU LEGATĂ ORI ADORMITĂ PENTRU A SUPORTA **AGRESIUNI SEXUALE**, AUTORUL VA FI SANCȚIONAT PENAL. FAPTA ESTE ȘI MAI GRAVĂ DACĂ AUTORUL ESTE RUDĂ, PROFESOR SAU MEDIC AL VICTIMEI, SAU DACĂ VICTIMA ESTE MAI MICĂ DE 16 ANI ORI EA A FOST UTILIZATĂ PENTRU A APĂREA ÎN MATERIALE PORNOGRAFICE, SAU DACĂ AU ACȚIONAT MAI MULȚI AUTORI ÎMPREUNĂ.

Abuzul sexual produce frică şi neîncredere. De ruşine, victima însăşi ajunge să nege ce i s-a întâmplat. În unele cazuri victima rămâne cu traume psihice profunde. Sunt situaţii care s-au sfârşit cu sinuciderea victimei. În anumite localităţi şi regiuni din România agresiunile sexuale sunt privite ca fiind ceva normal, ca drept al celui mai tare din familie sau cu autoritate mai mare în comunitate – acest mod de gândire este profund greşit. Trebuie să ştiţi că agresiunile sexuale nu sunt acceptabile nici măcar în cadrul familiei: soţ asupra celuilalt soţ, părinte asupra copilului, copil asupra părintelui.

Minorii care nu au împlinit încă 13 ani sunt ocrotiţi în mod special. Unele aspecte ale vieţii intime încă trebuie ţinute departe de ei, pentru a nu le tulbura dezvoltarea.

INFRACȚIUNI

ACTELE NEPOTRIVITE FAȚĂ DE MINORII MAI MICI DE 13 ANI, ÎN LEGĂTURĂ CU VIAȚA INTIMĂ, CONSTITUIE INFRACȚIUNEA NUMITĂ **CORUPERE SEXUALĂ** ȘI PEDEPSELE SUNT MAI MARI. INTRĂ AICI AGRESIUNILE SEXUALE ASUPRA LOR, OBLIGAREA LOR SĂ FACĂ ASEMENEA ACTE FAȚĂ DE ALTE PERSOANE, DESFĂȘURAREA DE ACTE SEXUALE DE FAȚĂ CU EI, ÎNMÂNAREA CĂTRE EI DE MATERIALE PORNOGRAFICE.

COMIT INFRACȚIUNEA DE **RACOLARE A MINORILOR ÎN SCOPURI SEXUALE** ADULȚII CARE PROPUN ACESTOR MINORI, INCLUSIV PRIN TELEFON SAU INTERNET, SĂ SE ÎNTÂLNEASCĂ PENTRU A PARTICIPA SAU ASISTA LA ACTE SEXUALE SAU DE AGRESIUNE SEXUALĂ.

VIOLUL

Violul este un fel de armă fizică, dar şi psihică. El răspândeşte teama şi umileşte nu doar victima, ci şi familia acesteia. Victima este stigmatizată, pe când agresorul este uneori văzut drept un erou printre prietenii săi. În timp, victima dezvoltă o repulsie faţă de sexul opus sau, din contră, ajunge să nu îi mai pese de corpul său şi se poate deda la acte de prostituţie. De cele mai multe ori, agresorul este o persoană violentă, cu probleme psihice sau care a mai comis astfel de fapte în trecut.

INFRACȚIUNEA DE VIOL

SE PEDEPSEȘTE CU ÎNCHISOAREA ORICE RAPORT SEXUAL, ACT SEXUAL ORAL, ACT SEXUAL ANAL, ORICE ALT ACT DE PENETRARE VAGINALĂ SAU ANALĂ, CÂT TIMP A FOST COMIS PRIN CONSTRÂNGERE. ATENȚIE: ESTE LA FEL DE GRAV DACĂ PENTRU PENETRARE S-AU FOLOSIT PĂRȚI ALE CORPULUI ORI DIVERSE OBIECTE!

În ultimii ani a crescut numărul de fete şi băieţi violaţi de cei din jurul lor: prieteni, cunoştinţe, iubiţi. Mulţi încearcă să aplice ceea ce văd în filme pornografice. În 80% din cazuri, victima cunoaşte agresorul. S-au înregistrat cazuri de părinţi care îşi violează proprii copii (mai ales de către părinţii care consumă alcool şi droguri), unele fete rămânând însărcinate.

De regulă, agresiunea sexuală are loc din partea băieţilor/bărbaţilor asupra fetelor sau asupra altor băieţi. Există cazuri, foarte rare, când femei au violat bărbaţi. Există şi câteva cazuri de fete care, pentru a se răzbuna, au pus la cale violarea unor prietene, motiv pentru care au fost condamnate pentru complicitate la viol.

JUSTIȚIA A DECIS

ÎN NOIEMBRIE 2014, ÎNTR-O LOCALITATE DIN ESTUL ȚĂRII, ȘAPTE TINERI CU VÂRSTE CUPRINSE ÎNTRE 18 ȘI 27 DE ANI AU SECHESTRAT ȘI VIOLAT PE CÂMP, TIMP DE MAI MULTE ORE, O FATĂ DE 18 ANI, PÂNĂ CÂND A RĂMAS INCONȘTIENTĂ. INIȚIAL AU FOST REȚINUȚI DE POLIȚIE ȘI ARESTAȚI DE JUDECĂTOR PENTRU CÂTEVA LUNI, DUPĂ CARE AU FOST ARESTAȚI LA DOMICILIU ȘI ÎN FINAL LĂSAȚI ÎN LIBERTATE, DAR SUB CONTROL JUDICIAR PE PARCURSUL PROCESULUI. PROCESUL S-A FINALIZAT DUPĂ UN AN DE ZILE ȘI PEDEPSELE STABILITE DE JUDECĂTORI AU FOST: 10 ANI ÎNCHISOARE PENTRU CEL CARE S-A OFERIT SĂ CONDUCĂ FATA CU MAȘINA ȘI CARE, DUPĂ CE A OPRIT PE CÂMP, A AVUT IDEEA CHEMĂRII CELORLALȚI PRIETENI SĂ COMITĂ FAPTA, CÂTE 8 ANI ÎNCHISOARE PENTRU ALȚI TREI INFRACTORI ȘI CÂTE 6 ANI ÎNCHISOARE PENTRU ULTIMII TREI CARE AU RECUNOSCUT FAPTA.

Prudenţa în relaţiile cu anumite persoane sau faţă de locurile frecventate poate înlătura condiţiile care favorizează comiterea violurilor. Dacă totuşi fapta are loc, victima nu trebuie să aibă niciun fel de simpatie sau compasiune faţă de agresor. Trebuie să înţelegeţi că ***nu victima este cea vinovată pentru viol***! Nu are importanţă că este o rudă sau un simplu cunoscut al ei; agresorul trebuie să răspundă pentru fapta sa. Violul este considerat o faptă atât de gravă încât este sancţionat chiar dacă intervine între soţi sau concubini.

REȚINEȚI

NU ÎNSEAMNĂ **NU**!

Victima unei infracţiuni de viol trebuie să anunţe imediat organele de poliţie şi apoi să meargă rapid la medic pentru a obţine un certificat medico-legal. În acest document se menţionează urmele faptei constatate pe corpul victimei şi el va fi folosit ca probă în proces. Victimei nu trebuie să îi fie ruşine pentru ce i s-a întâmplat. Nici nu trebuie să îi fie teamă de agresor, căci acesta va fi prins şi probabil arestat de către organele legii.

AJUTOR CALIFICAT

DACĂ AI FOST VICTIMA UNEI AGRESIUNI SEXUALE SAU FIZICE, POȚI INTRA ÎN LEGĂTURĂ CU UN **AVOCAT, ÎN MOD GRATUIT**, PRIN INTERMEDIUL REȚELEI PRO BONO PENTRU DREPTURILE OMULUI GESTIONATE DE ASOCIAȚIA ACTEDO: HTTP://PROBONO.ACTEDO.ORG. DE ASEMENEA, VICTIMELE VIOLENȚEI SEXUALE POT BENEFICIA DE **CONSILIERE PSIHOLOGICĂ GRATUITĂ**, INCLUSIV ONLINE, OFERITĂ DE ASOCIAȚIA ALEG LA HTTP://ALEG-ROMANIA.EU/CONSILIERE ȘI LA HELPLINE 0753.893.531.

PRESCRIPȚIA RĂSPUNDERII AUTORULUI

De regulă, dacă trece un anumit timp de la comiterea faptei şi organele legii nu sunt sesizate sau nu au putut finaliza procesul, autorul nu mai poate fi tras la răspundere. Acest interval de timp (numit *termen de prescripţie*) diferă pentru fiecare infracţiune şi se calculează de la data săvârşirii faptei. Dar, în cazul agresiunilor sexuale, trebuie să ştiţi că acest termen se calculează de la data când victima devine majoră, aşadar ea are posibilitatea să depună plângerea şi după ce împlineşte vârsta de 18 ani.

NAȘTERE ȘI AVORT

Decizia de a avea un copil este una de responsabilitate maximă. Femeia trebuie să fie pregătită fizic şi psihic pentru naşterea şi creşterea unui copil, dar şi să fie susţinută de tatăl copilului şi, eventual, de bunici.

Este de subliniat importanţa primei copilării pentru evoluţia individului şi în special a primilor trei ani în care se realizează structurile de bază ale dezvoltării psihologice. Pentru a evolua ca primi educatori ai copiilor lor, părinţii au nevoie de informaţii pertinente, din diverse domenii precum sănătate, nutriţie, creşterea şi dezvoltarea intelectuală şi emoţională a copilului, socializarea copilului.

În Uniunea Europeană ne situăm pe primul loc la număr de fete sub 15 ani care devin mame. De regulă, aceste mame nu au venituri şi nici partener de viaţă care să le ajute la creşterea copilului. Ele părăsesc şcoala şi uneori îşi pierd susţinerea din partea propriei familii.

În mod normal, naşterea are loc în condiţii adecvate, adică în unităţile sanitare şi/sau în prezenţa personalului sanitar autorizat.

INFRACȚIUNI

SE PEDEPSEȘTE VĂTĂMAREA FĂTULUI ÎN TIMPUL NAȘTERII DE CĂTRE MAMĂ SAU DE ORICE ALTĂ PERSOANĂ, CU EXCEPȚIA MEDICULUI CARE A RESPECTAT PROCEDURILE. LA FEL, SE PEDEPSEȘTE UCIDEREA COPILULUI NOU-NĂSCUT IMEDIAT DUPĂ NAȘTERE DE CĂTRE MAMĂ, CHIAR DACĂ EA ESTE ÎN STARE DE TULBURARE PSIHICĂ.

O sarcină nedorită sau anumite afecţiuni pot impune întreruperea sarcinii. Statul român asigură accesul legal şi sigur la avort.

STATISTICI

10% DINTRE ROMÂNCELE CARE NASC SUNT MINORE. ROMÂNIA ARE CEA MAI RIDICATĂ RATĂ DE AVORT DIN EUROPA: 48 DE AVORTURI LA 100 DE NAȘTERI, ADICĂ MAI MULT DE DOUĂ ORI PESTE RATA MEDIE ÎN UE.

Din punctul de vedere al *religiei,* se consideră că, întrucât embrionul ar căpăta viaţă în timpul sarcinii, el este deja o fiinţă şi atunci avortul este asimilat unei fapte de ucidere. Trebuie să ştiţi însă că mama este stăpână pe corpul ei şi *legea* îi garantează dreptul de a hotărî dacă să aibă sau nu copii. Trebuie de luat în calcul faptul că avortul poate avea consecinţe asupra sănătăţii tinerei: de exemplu, există un risc de a nu mai putea avea copii pe cale naturală.

INFRACŢIUNE

AVORTUL TREBUIE SĂ AIBĂ LOC NUMAI ÎN UNITĂȚI SANITARE AUTORIZATE, FĂCUT DE PERSONAL DE SPECIALITATE OBSTETRICĂ-GINECOLOGIE ȘI NUMAI DACĂ SARCINA ARE PÂNĂ ÎN 14 SĂPTĂMÂNI. ÎNCĂLCAREA ACESTOR REGULI ATRAGE SANCȚIONAREA CU ÎNCHISOARE A PERSOANEI CARE PROCEDEAZĂ LA ÎNTRERUPEREA CURSULUI SARCINII.

CONCUBINAJ ŞI CĂSĂTORIE

Două persoane pot decide să ducă o viaţă de familie întocmai ca doi soţi, trăind şi gospodărind împreună fără a fi, însă, căsătoriţi – în limbaj uzual, ei se numesc *concubini*. Legea nu impune niciun fel de restricţii şi nu acordă niciun fel de drepturi pentru o astfel de uniune.

În România se poate *căsători* doar un bărbat cu o femeie. Celebrarea are loc în faţa ofiţerului de stare civilă de la Primărie în prezenţa a doi martori. Acesta va înmâna proaspeţilor căsătoriţi *certificatul de căsătorie.*

Cu acelaşi prilej soţii trebuie să opteze cu privire la *regimul matrimonial*, adică să stabilească ce se întâmplă cu bunurile pe care le dobândesc în timpul căsniciei. Sunt trei astfel de posibilităţi: dacă soţii aleg regimul comunităţii de bunuri, aceasta înseamnă că toate bunurile respective sunt ale amândurora; dacă aleg regimul separaţiei de bunuri, atunci bunurile dobândite de fiecare soţ rămân ale sale; dacă aleg regimul comunităţii convenţionale, atunci ei vor stabili de fiecare dată care bunuri rămân proprii şi care vor fi comune.

DE REŢINUT

PENTRU A OCROTI COPILUL, LEGEA STABILEȘTE CĂ NU EXISTĂ NICIO DIFERENȚĂ ÎNTRE COPILUL NĂSCUT DINTR-O RELAȚIE DE CONCUBINAJ ȘI UN COPIL NĂSCUT DINTR-O CĂSNICIE.

Căsătoria între persoane de *acelaşi sex* nu poate fi oficiată în România, iar cele încheiate în străinătate nu sunt recunoscute la noi. Căsătoria unei persoane deja căsătorite cu o altă persoană este *bigamie* şi se sancţionează penal.

Numai cei care au împlinit *18 ani* se pot căsători şi doar dacă consimt la aceasta. Pentru motive temeinice şi dacă există un aviz medical se poate căsători minorul de 16 ani care are încuviinţarea ambilor părinţi; din momentul celebrării căsătoriei, acesta va avea toate drepturile adulţilor şi nu va mai fi considerat „copil”.

Rudele nu se pot căsători şi nici întreţine relaţii intime între ele! S-a demonstrat ştinţific că relaţiile dintre rude apropiate duc la apariţia unor copii cu afecţiuni majore fizice sau psihice – „amestecul sângelui”. De aceea, se interzice să se căsătorească între ele rudele până la gradul patru inclusiv (adică verişorii). Relaţiile intime între rude în linie directă şi cele între fraţi şi surori constituie infracţiunea de *incest* şi se sancţionează penal.

În unele comunităţi copiii sunt căsătoriţi forţat, fata este răpită sau cumpărată, ori mirii au altă vărstă decât cea permisă de legislaţie – aceste căsătorii nu sunt legale.

După încheierea căsătoriei, potrivit religiei, unii soţi se deplasează la biserică pentru a se încheia *cununia religioasă*. Trebuie să ştiţi că reglementările bisericii interzic celebrarea cununiei fără ca mirii să aibă certificat de căsătorie. Din punct de vedere legal, cununia religioasă nu este obligatorie, fiind suficientă *căsătoria civilă*.

Atunci când viitorii soţi îşi promit că vor încheia căsătoria, acest lucru se numeşte *logodnă*. În unele comunităţi rurale, logodna se celebrează la biserică, distinct de cununie.

AFECȚIUNI PSIHICE ÎN LEGĂTURĂ CU VIAŢA SEXUALĂ

PEDOFILIA – PREFERINȚĂ SEXUALĂ PENTRU COPII; *GERONTOFILIE* – PENTRU BĂTRÂNI; *ZOOFILIA* – PENTRU ANIMALE, *PYGMALIONISM* – PENTRU PARTENER OBIECT (STATUIE); *NECROFILIA* – PENTRU CADAVRE; *EXHIBIȚIONISM* – EXCITAȚIE PRODUSĂ PRIN EXPUNEREA ORGANELOR GENITALE ÎN PUBLIC; *FETIȘISM* – PRIN MANIPULAREA UNOR OBIECTE; *TRANSVESTISM* – PRIN ÎMBRĂCAREA HAINELOR SEXULUI OPUS; *VOYEURISM* – PRIN CONTEMPLAREA SCENELOR SEXUALE; *SADISM* – PRIN CHINUIREA PARTENERULUI; *MASOCHISM* – PRIN PROVOCAREA SUFERINȚEI DE CĂTRE PARTENER; *FROTTEURISM* – PRIN FRECAREA DE PERSOANE STRĂINE ÎN LOCURI PUBLICE.

Pe scurt:

RELAȚIILE INTIME NU POT AVEA LOC DECÂT CU ACORDUL PARTENERILOR. SUNT INTERZISE LEGĂTURILE INTIME DINTRE MINORI ȘI RUDELE LOR.

AGRESIUNILE SEXUALE SUNT SANCȚIONATE. VIOLUL SE PEDEPSEȘTE CU ÎNCHISOAREA.

SEXUL NEPROTEJAT POATE DUCE LA APARIȚIA UNEI SARCINI NEDORITE ȘI TRANSMITEREA DE INFECȚII.

MINORUL DE PÂNĂ LA 13 ANI BENEFICIAZĂ DIN PARTEA LEGII DE OCROTIRE SPORITĂ ÎN PRIVINȚA INTIMITĂȚII.

VIII. COPILUL ȘI ȘCOALA

ÎNVĂȚĂMÂNTUL

Dată fiind lipsa sa de maturitate fizică şi intelectuală, copilul are nevoie de protecţie şi îngrijire speciale. Un copil trebuie să fie pe deplin pregătit să trăiască independent în societate şi să fie educat în spiritul păcii, demnităţii, libertăţii, toleranţei, egalităţii şi solidarităţii.

Adulţii depun eforturi pentru aceasta: acasă (părinţii), la şcoală (profesorii), în societate (diverse proiecte şi programe).

În România învaţă 3,2 milioane de preşcolari şi elevi în peste 20.000 de unităţi şcolare. În licee şi şcoli profesionale sunt peste 850.000 elevi.

Învăţământul general obligatoriu este de 10 clase: cel primar, cel gimnazial şi primii doi ani ai învăţământului secundar superior. El este gratuit pentru orice copil. Părinţii sunt obligaţi de lege să înscrie copilul la şcoală. Ei vor decide felul unităţii de învăţământ şi vor asigura frecventarea cursurilor. Copilul care a împlinit 14 ani are dreptul să ceară schimbarea felului învăţăturii şi al pregătirii profesionale, dar acest lucru trebuie încuviinţat de instanţa judecătorească.

SĂRBĂTOARE

5 OCTOMBRIE – ZIUA MONDIALĂ A PROFESORILOR.

INFRACŢIUNE

ESTE SANCȚIONAT PĂRINTELE CARE RETRAGE COPILUL DE LA ȘCOALĂ SAU ÎL ÎMPIEDICĂ SĂ URMEZE CURSURILE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI GENERAL OBLIGATORIU.

PEDEPSELE

În trecut, copiii răi la şcoală erau puşi să stea în genunchi pe coji de nucă spartă, erau bătuţi peste mâini sau la fund cu liniarul sau arătătorul, erau puşi la colţul clasei cu mâinile ridicate. În prezent, în cadrul procesului de instruire din şcoală *orice pedeapsă corporală* este interzisă. Copilul trebuie tratat cu respect de către profesori şi personalul şcolii.

Profesorul care comite o agresiune faţă de elev poate fi sancţionat disciplinar de către conducerea şcolii. Dacă cineva a agresat fizic copilul, atunci elevul poate sesiza poliţia şi se va deschide un dosar penal pentru infracţiunea de lovire.

La rândul său, dacă elevul loveşte un profesor sau un alt elev, el riscă o sancţiune pentru încălcarea Regulamentului şcolar, care poate consta în scăderea notei la purtare sau chiar excluderea din învăţământ. Dacă victima depune o plângere la poliţie, se vor face cercetări care se pot finaliza chiar cu o condamnare penală. Pentru o insultă adresată profesorului, inclusiv pe facebook, copilul va fi obligat împreună cu părinţii lui să îi plătească o suma de bani drept daune morale.

CAZ REAL

ÎN LUNA OCTOMBRIE 2015, LA UN LICEU DIN CENTRUL ȚĂRII, PROFESOARA DE INFORMATICĂ A AVUT O IEȘIRE NERVOASĂ. EA A ȚIPAT LA UN ELEV, DUPĂ CARE L-A LOVIT DE MAI MULTE ORI CU O CARTE ȘI L-A DAT AFARĂ DIN CLASĂ. COMISIA DE DISCIPLINĂ A ȘCOLII A SANCȚIONAT PROFESOARA CU REDUCEREA SALARIULUI CU 10% PE O PERIOADĂ DE 3 LUNI.

VIOLENȚA ÎN ȘCOALĂ

Actele de violenţă din şcoli şi licee sunt inacceptabile. În Regulamentul şcolar există un nomenclator al actelor de violenţă şcolară şi o anumită procedură după care cadrele didactice trebuie să intervină, să anunţe poliţia, directorul, comisia de violenţă şi părinţii celor implicaţi.

REȚINEȚI

ȘCOALA ESTE LOC PENTRU EDUCAȚIE,
NU PENTRU ALTERCAȚIE.

Trebuie combătute atât actele de violenţă comise în incinta unităţii de învăţământ (adică toată zona şcolii, incluzând sălile de clasă, cancelarie, coridoare, terenul de sport, anexele, curtea şcolii etc.), cât şi cele comise în proximitatea unităţilor de învăţământ (adică suprafaţa de teren situată în afara curţii unităţii, precum arterele rutiere, căile de acces către unitatea de învăţământ, spaţiile verzi din jurul şcolii, alte spaţii publice situate în apropierea acesteia).

NOMENCLATORUL ACTELOR DE VIOLENȚĂ

1. ATAC LA PERSOANĂ

1. VIOLAREA SECRETULUI CORESPONDENȚEI (ACCESAREA FĂRĂ CONSIMȚĂMÂNTUL PERSOANEI A CALCULATORULUI, TELEFONULUI MOBIL ETC.); **2. DISCRIMINARE ȘI INSTIGARE LA DISCRIMINARE; 3. INSULTE GRAVE, REPETATE; 4. AMENINȚĂRI REPETATE; 5. ȘANTAJ; 6. ÎNȘELĂCIUNE; 7. INSTIGARE LA VIOLENȚĂ; 8. VIOLENȚE FIZICE UȘOARE, FĂRĂ ARME** (LOVIRE)**; 9. LĂSAREA FĂRĂ AJUTOR SAU LĂSAREA FĂRĂ AJUTOR PRIN OMISIUNE DE ÎNȘTIINȚARE; 10. FAPTE PRIVITOARE LA VIAȚA SEXUALĂ** (VIOLUL, ACTUL SEXUAL CU UN MINOR, PERVERSIUNEA SEXUALĂ, CORUPȚIA SEXUALĂ, SEDUCȚIA, HĂRȚUIRE SEXUALĂ)**; 11. VIOLENȚĂ FIZICĂ GRAVĂ FĂRĂ ARME** (VĂTĂMARE CORPORALĂ GRAVĂ)**; 12. VIOLENȚĂ FIZICĂ CU ARME ALBE; 13. VIOLENȚĂ FIZICĂ CU ARME DE FOC; 14. OMOR SAU TENTATIVĂ DE OMOR;**

2. ATENTAT LA SECURITATEA UNITĂȚII ȘCOLARE

1. INTRODUCEREA UNOR PERSOANE STRĂINE ÎN INCINTA ȘCOLII; 2. ALARMĂ FALSĂ; 3. INCENDIERE ȘI TENTATIVĂ DE INCENDIERE; 4. INTRODUCERE SAU PORT DE ARMĂ ALBĂ ÎN SPAȚIUL ȘCOLAR; 5. INTRODUCERE SAU PORT DE ARMĂ DE FOC ÎN SPAȚIUL ȘCOLAR;

3. ATENTAT LA BUNURI

1. ÎNSUȘIREA BUNULUI GĂSIT; 2. FURT ȘI TENTATIVĂ DE FURT; 3. TÂLHĂRIE; 4. DISTRUGEREA BUNURILOR UNOR PERSOANE; 5. DISTRUGEREA BUNURILOR ȘCOLII;

4. ALTE FAPTE DE VIOLENȚĂ SAU ATENTATE LA SECURITATE ÎN SPAȚIUL ȘCOLAR

1. CONSUM DE ALCOOL; 2. CONSUM DE STUPEFIANTE SAU ALTE SUBSTANȚE INTERZISE; 3. TRAFIC CU STUPEFIANTE SAU ALTE SUBSTANȚE INTERZISE; 4. AUTOMUTILARE;5. DETERMINAREA SAU ÎNLESNIREA SINUCIDERII; 6. SUICID SAU TENTATIVĂ DE SUICIDE; 7. ALTE TIPURI DE VIOLENȚĂ.

BULLYING

Cuvântul „bully” în limba engleză înseamnă bătăuş, huligan. Prin *bullying* se desemnează faptele prin care o persoană este intimidată, hărţuită, chiar terorizată. Ea este supusă unor agresiuni verbale, psihice şi chiar fizice, devenind ţinta unor răutaţi cum ar fi atunci când este tachinată sau luată în derâdere (de exemplu, adresarea de cuvinte precum „grasule/graso”, ori „târfo”, „fiţoaso”), este bârfită sau poreclită („gogoaşă”, „”broscoi”, „cocalar”), este exclusă din cercul de amici, se vorbeşte de el/ea ca şi cum nu ar fi de faţă, este înghiontită sau îmbrâncită. De regulă, agresorul vrea să se dea mare, să fie popular şi repetă în mod deliberat acţiunile descrise mai sus asupra aceleiaşi persoane. Victima va deveni temătoare, tristă şi se va izola dacă nu ştie să acţioneze: trebuie să nu se lase intimidată, să anunţe profesorul sau un părinte, ori chiar să depună plângere la poliţie.

Mai nou, agresiunile au loc şi prin internet sau telefon, care sunt folosite pentru a trimite victimei sau altor persoane, dar în legătură cu victima, mesaje pline de răutăţi, ori se pun pe internet poze deranjante sau se creează site-uri pe care acestea sunt urcate – *cyberbullying*. Or fi cuvintele virtuale, dar din păcate consecinţele produse sunt reale. Aşa că cel mai bine este să nu se răspundă la mesajele respective, site-ul să fie raportat, iar persoanele blocate, inclusiv în agenda telefonului. De asemenea, puteţi cere unui judecător să oblige autorul să înlăture pozele şi/sau să plătească o sumă de bani pentru pagubele produse – dacă autorul este un minor, banii vor fi plătiţi de părinţii lui, evident.

DREPTURILE ŞI OBLIGAȚIILE ELEVILOR

Drepturile şi obligaţiile elevilor sunt prevăzute în *Legea educaţiei* şi în *Regulamentul şcolar.*

Dintre ***drepturile elevilor*** menţionăm:
• dreptul la respectarea imaginii şi la demnitate;
• dreptul la burse şi la reducerea cu 50% pentru transportul local în comun, de suprafaţă, naval şi subteran, precum şi pentru transportul intern auto, feroviar şi naval;
• dreptul la o evaluarea obiectivă şi corectă: dacă elevul a primit o notă care nu e corectă, are dreptul să ceară justificarea ei din partea profesorului dacă testarea a fost orală şi să ceară directorului reevaluarea lucrării scrise de o comisie alcătuită din doi profesori de la altă clasă – contestaţia este acceptată dacă diferenţa de notă este de cel puţin un punct;
• dreptul de a urma ora de religie, scop în care se va face o cerere în acest sens (pentru elevul minor, de către părinte; pentru elevul major, de către el însuşi);
• dreptul la asociere în cercuri şi în asociaţii ştiinţifice, culturale, artistice, sportive sau civice; dreptul la reuniune, dar în afara orarului zilnic; dreptul de a redacta şi difuza reviste/publicaţii şcolare proprii.

Dintre ***obligaţiile elevilor*** menţionăm:
• să frecventeze cursurile şi să nu părăsească incinta şcolii până la încetarea cursurilor;
• să aibă un comportament civilizat şi o ţinută decentă, atât în şcoală, cât şi în afara ei; să nu jignească şi să nu discrimineze elevii sau profesorii; să nu provoace, să instige şi să participe la acte de violenţă în unitate şi în afara ei;
• să nu distrugă documentele şcolare sau să deterioreze bunurile din şcoală sau liceu;
• să nu consume sau să vândă, în şcoală şi în afara acesteia, droguri, substanţe etnobotanice, băuturi alcoolice, ţigări şi să participe la jocuri de noroc;
• să nu aducă în şcoală arme, brichete, sprayuri lacrimogene şi paralizante, materiale pornografice;
• să nu utilizeze telefonul mobil în timpul orelor de curs, al examenelor şi al concursurilor;
• să nu înregistreze activitatea didactică.

Sancţiunile care pot fi aplicate elevilor pentru încălcarea acestor obligaţii sunt:
• a. observaţia;
• b. avertismentul;
• c. mustrarea scrisă şi scăderea notei la purtare;
• d. retragerea temporară sau definitivă a bursei de merit/banilor de liceu/bursei profesionale şi scăderea notei la purtare;
• e. eliminarea de la cursuri pe o perioadă de 3 – 5 zile şi scăderea notei la purtare;
• f. mutarea disciplinară la o clasă paralelă, din aceeaşi unitate de învăţământ sau la o altă unitate de învăţământ şi scăderea notei la purtare;
• g. preavizul de exmatriculare şi scăderea notei la purtare (sancţiunea nu se aplică elevilor din învăţământul obligatoriu);
• h. exmatricularea cu drept de reînscriere (în aceeaşi unitate în anul următor sau în altă unitate);
• i. exmatricularea fără drept de reînscriere (pentru o perioadă de timp, în orice unitate şcolară).

O sancţiune aplicată elevului poate fi contestată de către părinte sau elevul major, în termen de 5 zile, la consiliul de administraţie al şcolii (pentru exmatricularea din toate unităţile de învăţământ contestaţia se depune la Ministerul Educaţiei Naţionale), iar după aceea, la Tribunal. Judecătorul va stabili dacă acea sancţiune a fost aplicată în mod corect, altfel o poate anula de tot sau schimba într-una mai uşoară.

DE REŢINUT

ELEVII POT FI SANCȚIONAȚI PENTRU COMPORTAMENT NEPOTRIVIT ÎN UNITATEA ȘCOLARĂ, DAR ȘI ÎN AFARA ACESTEIA.

ATENŢIE

ELEVUL NEMULȚUMIT DE NOTA ACORDATĂ DE PROFESOR NU O POATE CONTESTA ÎN JUSTIȚIE.

ABSENȚE NEMOTIVATE

Profesorul diriginte informează în scris părinţii, tutorii sau susţinătorii legali în cazul în care elevul înregistrează peste zece absenţe nemotivate.

Pentru elevii din ciclul superior al liceului şi din învăţământul postliceal care absentează nejustificat cel puţin 40 de ore din totalul orelor de studiu sau cel puţin 30% din totalul orelor la o singură disciplină de studiu/modul, cumulate pe un an şcolar, se aplică sancţiunea exmatriculării cu drept de reînscriere, în anul următor, în aceeaşi unitate de învăţământ şi în acelaşi an de studiu.

Pentru elevii care absentează nejustificat 20 de ore la diferite discipline de studiu sau 15% din totalul orelor de la o singură disciplină/modul, cumulate pe un an şcolar, se aplică preaviz de exmatriculare.

Pentru elevii din învăţământul secundar, la fiecare zece absenţe nejustificate pe semestru din totalul orelor de studiu sau la 10% absenţe nejustificate din numărul de ore pe semestru la o disciplină/modul, nota la purtare se scade cu câte un punct.

DE REŢINUT

ELEVII CARE AU MEDIA LA PURTARE MAI MICĂ DE 9,00 ÎN ANUL ŞCOLAR ANTERIOR NU POT FI ADMIŞI ÎN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT CU PROFIL MILITAR, CONFESIONAL ŞI PEDAGOGIC.

INTEGRITATEA ÎN EDUCAȚIE

Respectarea legilor şi regulamentelor constituie o îndatorire a oricărui elev. Aceasta asigură un climat de ordine în unităţile de învăţământ şi un loc propice pentru acumularea de informaţii în vederea formării viitorului adult. Uneori, elevii sunt tentaţi să obţină note pe care nu le merită. Acest lucru este încurajat de colegi sau de către elevi din generaţiile mai mari, de către părinţi sau chiar de către profesorii înşişi.

Există mai multe metode de a obţine alte note decât cele meritate. Unii elevi *copiază* la teste din manuale, fiţuici sau folosind mijloace moderne de comunicare ori trimit alţi colegi în locul lor la examen – cei care fac asta riscă să li se scadă nota la purtare şi/sau să fie excluşi din examen. Altora *li se suflă* răspunsul de către colegi – şi cel care suflă răspunsul, şi cel căruia i se suflă răspunsul vor fi sancţionaţi. Unii elevi *modifică nota* din catalog, îşi motivează absenţe folosind adeverinţe medicale mistificate sau folosesc diplome false atunci când se înscriu la facultate sau când candidează pentru un post în câmpul muncii – fapta constituie infracţiunea de fals în înscrisuri oficiale. Alţi elevi aleg să meargă la *meditaţii* ţinute chiar de profesorii care predau la clasă şi astfel se ajunge ca testele primite la ore să cuprindă şi exerciţii lucrate deja în particular – acest lucru nu este corect faţă de ceilalţi colegi de clasă, care sunt dezavantajaţi şi, în plus, profesorul care primeşte bani pentru activitatea pe care ar trebui să o facă la clasă încalcă deontologia profesională.

Interesant, metode de a fura sau a înşela cu privire la cunoştinţele deţinute se întâlnesc nu doar la copii, ci şi la tinerii şi adulţii care îşi continuă studiile. Astfel, studenţii care termină facultatea trebuie să alcătuiască *o lucrare de licenţă*, cei care termină studiile postuniversitare ori cele de master trebuie să conceapă o *lucrare de disertaţie*, iar cei care îşi finalizează studiile doctorale trebuie să redacteze o *teză de doctorat*. Aceste lucrări trebuie să corespundă unei anumite bibliografii, să cuprindă referiri cu privire la lucrările anterioare menţionate potrivit regulilor citării şi să aibă o componentă originală destul de consistentă. Din păcate, s-au descoperit multe astfel de lucrări plagiate, adică alcătuite prin copierea textelor sau preluarea ideilor cuprinse în lucrările altor autori, fără însă a le cita.

ŞTIAȚI CĂ...?!

PLAGIATUL ESTE O FORMĂ DE FURT – FURT INTELECTUAL. DACĂ ADEVĂRATUL AUTOR AL OPEREI DEPUNE PLÂNGERE ÎN MAXIM TREI LUNI DE LA DATA CÂND A AFLAT DE FAPTĂ, PLAGIATORUL POATE FI **CONDAMNAT** PENAL. ÎN PLUS, PLAGIATUL ESTE O ABATERE DE LA REGULILE DE ETICĂ UNIVERSITARE CARE IMPUN **RETRAGEREA TITLULUI** ACORDAT ÎN MOD NEMERITAT (DE EXEMPLU, TITLUL DE LICENȚIAT, CEL DE MASTER ORI CEL DE DOCTOR).

Cea mai gravă metodă de a obține o altă notă decât cea reală este prin coruperea profesorului de către elev sau părinții acestuia. Elevul nu învață deloc sau învață insuficient și alege să ofere profesorului anumite foloase ca să își asigure reușita.

CORUPȚIE

CÂND UN PROFESOR PRETINDE BANI, PRODUSE SAU ALTE FOLOASE, INCLUSIV FAVORURI SEXUALE PENTRU A DA O ANUMITĂ NOTĂ UNUI ELEV, EL COMITE INFRACȚIUNEA DE **LUARE DE MITĂ** INDIFERENT DACĂ PRIMEȘTE SAU NU CEEA CE A SOLICITAT. CÂND UN ELEV SAU PĂRINTE PROMITE SAU OFERĂ VREUN ASTFEL DE FOLOS PROFESORULUI, INDIFERENT DACĂ ACEASTA ARE LOC ÎNAINTE SAU DUPĂ EXAMINAREA ELEVULUI, EL COMITE INFRACȚIUNEA DE **DARE DE MITĂ**.

Cât timp profesorul primește o remunerație de la bugetul de stat pentru activitatea prestată, el nu are voie să își întregească venitul în acest mod sau să primească orice altfel de plăți de la cei pe care îi educă.

JUSTIȚIA A DECIS

ÎN ANUL 2008 A IZBUCNIT PRIMUL ȘI CEL MAI MARE SCANDAL DIN ISTORIA BACALAUREATULUI: LA UN LICEU DIN NORDUL ȚĂRII A FOST ARESTATĂ DIRECTOAREA CARE A ADUNAT BANI DE LA ELEVI PROMIȚÂNDU-LE CĂ VA INTERVENI LA MEMBRII COMISIEI DE SUPRAVEGHERE, DUPĂ CARE EA A PUS PROFESORII SĂ REZOLVE SUBIECTELE ȘI LE-A ÎMPĂRȚIT ELEVILOR PRIN CLASE. PROCESUL S-A TERMINAT ÎN ANUL 2014: CURTEA DE APEL A DECIS **CONDAMNAREA A 142 DE PERSOANE** PENTRU DARE ȘI LUARE DE MITĂ, DINTRE CARE 43 DE PROFESORI, IAR RESTUL ELEVI. DOI PROFESORI AU FOST CONDAMNAȚI LA ÎNCHISOARE CU EXECUTARE, RESTUL CU SUSPENDARE. TOȚI AU ACUM CAZIER; O PARTE DIN PROFESORI AU FOST DAȚI AFARĂ, ALȚII AU PLECAT DE BUNĂVOIE; IAR ELEVII, DACĂ ÎȘI VOR MAI LUA DIPLOMA VREODATĂ, NU VOR PUTEA ACTIVA NICIODATĂ ÎN DOMENII PRECUM POLIȚIE, JUSTIȚIE, ARMATĂ, SERVICII SPECIALE, CHIAR DACĂ SE VOR REABILITA ȘI SANCȚIUNEA VA FI ȘTEASĂ DIN CAZIER. CA URMARE A SCANDALULUI DECLANȘAT ÎN 2008, S-AU INTRODUS CAMERE VIDEO ÎN SĂLILE UNDE SE SUSȚINE BACALAUREATUL.

DIZABILITĂȚI

În unele unități de învățământ învață copii cu anumite deficiențe fizice sau mentale: unii poartă ochelari sau sunt orbi; alții vorbesc peltic (sâsâit) sau sunt muți; unii se deplasează în cărucior sau nu au o mână; unii au diabet, alții suferă de sindromul *Down*.

Unii copii s-au născut cu aceste probleme, alții le-au dobândit în urma unor accidente. Unele deficiențe sunt vizibile, altele nu. Ei nu trebuie luați în râs și nici victimizați: poate unii au trecut peste tragedie, poate că alții suferă zilnic.

Toți copiii sunt speciali. Dar unii au nevoi speciale, deci au dreptul la îngrijiri speciale. Unii chiar au însoțitor în clasă. Toți trebuie priviți ca fiind copii normali și ajutați, astfel, să se integreze în comunitate și să își dezvolte personalitatea.

Trebuie să știți că limbajul folosit le poate dăuna sau îi poate ajuta pe acești copii. Folosirea unor cuvinte precum „ochelarist" sau „retardat" este total nepotrivită. Unele persoane au anumite *limitări*, permanente sau temporare, în a desfășura anumite activități. Dar colegii și societatea nu trebuie să le transforme în *dizabilități*, adică în bariere sociale care să ducă la izolarea copilului: este destul că cineva are o problemă medicală, ea nu trebuie transformată în una socială.

NEDISCRIMINAREA

Copiii cu probleme fizice, din comunități sărace sau cu părinți condamnați nu trebuie să constituie obiect de batjocură ori să fie izolați de către ceilalți. Legile nu permit discriminarea copiilor nici din partea profesorilor (atunci când e vorba de admitere, înscriere, evaluare, examinare la școală), nici din partea altor copii. Aceasta înseamnă că nu pot fi favorizați sau defavorizați, diferențiați sau excluși pe motive de rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale.

TERMINOLOGIE

ŞOVINISMUL SEMNIFICĂ CREDINȚA UNEI NAȚII CĂ ESTE SUPERIOADĂ ALTEIA (DE EXEMPLU, GERMANII DIN TIMPUL CELUI DE AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL AVEAU IMPRESIA CA SUNT O RASĂ SUPERIOARĂ, CONSIDERÂNDU-SE URMAȘII VECHILOR ARIENI). **XENOFOBIA** ÎNSEAMNĂ FRICA FAȚĂ DE STRĂINI. **ISLAMOFOBIA** DESEMNEAZĂ PREJUDECĂȚILE NEGATIVE SAU FRICA FAȚĂ DE CREDINCIOȘI AI RELIGIEI MUSULMANE. **RASISMUL** SEMNIFICĂ CREDINȚA CĂ OAMENII SUNT INEGALI ÎN FUNCȚIE DE CULOAREA PIELII (DE EXEMPLU, APARTHEIDUL ÎN AFRICA DE SUD ȘI KU KLUX KLAN ÎN SUA). **ANTISEMITISMUL** ESTE O ATITUDINE OSTILĂ FAȚĂ DE EVREI. **HOMOFOBIA** SE REFERĂ LA COMPORTAMENT OSTIL ȘI DISCRIMINATORIU PE BAZA ORIENTĂRILOR SEXUALE, ALTELE DECÂT HETEROSEXUALITATEA. **SEXISMUL** SEMNIFICĂ CONCEPȚIA DE SUPERIORITATE A UNUI SEX, DE REGULĂ CEL MASCULIN, ASUPRA CELUILALT SEX.

Toţi copiii au egalitate de şanse. Aceasta nu înseamnă că toţi trebuie să fie trataţi egal, ci potrivit nevoilor fiecăruia, căci fiecare are abilităţi fizice şi intelectuale proprii.

ŞTIAȚI CĂ...?!

ATUNCI CÂND COPILUL ESTE DISCRIMINAT EL SE POATE ADRESA PENTRU RESTABILIREA DREPTURILOR ÎNCĂLCATE LA O INSTITUȚIE SPECIALIZATĂ ÎN ASTFEL DE CAZURI: **CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII**, CARE ARE CA PRINCIPAL OBIECTIV PREVENIREA, SANCȚIONAREA ȘI ELIMINAREA TUTUROR FORMELOR DE DISCRIMINARE. DE ASEMENEA, PENTRU OBȚINEREA UNOR DESPĂGUBIRI BĂNEȘTI, SE POATE ADRESA **JUDECĂTORIEI**.

MINORITĂȚI

Există mai multe tipuri de minorităţi: naţionale, etnice, religioase, lingvistice, sexuale, etc. Trebuie să ştiţi că drepturile lor sunt recunoscute de legislaţie şi apărate de diverse organizaţii neguvernamentale (ONG-uri).

În România sunt 19 *minorităţi naţionale* constituite în comunităţi puternice: albanezi, armeni, bulgari, croaţi, greci, evrei, germani, italieni, maghiari, polonezi, rromi, ruşi lipoveni, sârbi, slovaci şi cehi, tătari, turci, ucraineni, macedoneni, ruteni. Mai trăiesc alături de noi ceangăi şi chinezi. Toţi aceştia domiciliază în ţara noastră, iar unii au (şi) cetăţenia altor ţări.

Drepturile *minorităţile sexuale* sunt promovate de mişcarea LGBT - persoanele lesbiene, gay, bisexuale sau transsexuale. Din anul 2005 se organizează un festival GayFest în Bucureşti în cadrul căruia are loc Parada Diversităţii şi un altul în Cluj-Napoca. Steagul curcubeu este simbolul acestei comunităţi.

COPII INSTITUȚIONALIZAȚI

Copiii instituţionalizaţi au nevoi speciale. De aceea, ei beneficiază de *drepturi specifice*: dreptul ca hotărârea de plasare într-o instituţie de stat, precum şi procedura, aranjamentele şi condiţiile acesteia să respecte principiile din Convenţia cu privire la Drepturile Copilului; dreptul la identitatea lor, la şanse egale şi la respectul pentru originea lor etnică, religioasă, culturală, socială şi lingvistică; dreptul de a locui împreună cu fraţii şi surorile lor şi de a menţine contactul regulat cu familia şi cu alte persoane importante pentru ei; dreptul la asistenţă medicală de calitate; dreptul de acces la orice tip de activităţi educaţionale şi de formare profesională în aceleaşi condiţii ca şi ceilalţi copii; dreptul de a fi pregătiţi pentru a deveni cetăţeni activi şi responsabili prin joc, sport, activităţi culturale şi responsabilităţi din ce în ce mai mari; dreptul de a participa la deciziile care îi privesc şi de a fi informaţi asupra drepturilor lor şi a regulamentelor instituţiilor de stat în care locuiesc, într-un mod potrivit vârstei fiecăruia; dreptul la respect pentru demnitatea lor umană şi integritatea lor fizică, în special dreptul la condiţii de viaţă umane, nedegradante, la o educaţie care exclude violenţa şi la protecţie împotriva pedepselor corporale şi a tuturor formelor de abuz; dreptul la o viaţă particulară, incluzând accesul la persoanele în care au încredere şi la organismele competente în a le furniza consiliere confidenţială cu privire la drepturile lor; dreptul de a-şi exprima drepturile fundamentale în faţa unei instanţe identificabile, imparţiale şi independente.

COPII REFUGIAȚI

Uneori pe teritoriul ţării noastre ajung copii care, împreună cu părinţii, sunt nevoiţi să plece din ţara lor de teama de a nu fi persecutaţi mai ales pe motive de rasă ori religie sau fug din cauza unor războaie. Până la acordarea *azilului,* aceştia sunt ţinuţi în detenţie administrativă împreună cu familia lor. Este important ca, în situaţia în care aceşti copii sunt implicaţi în vreo formă de educaţie, să nu fie discriminaţi în niciun fel.

ŞTIAȚI CĂ...?!

EXISTĂ DIFERENȚE ÎNTRE REFUGIAȚI ȘI IMIGRANȚI. **REFUGIAȚII** SUNT PERSOANE CARE FUG DE PERSECUȚII SAU CONFLICTE ARMATE; EI MERG ÎN ALTE STATE UNDE CER SĂ FIE PROTEJAȚI ȘI SĂ RĂMÂNĂ ACOLO PÂNĂ TRECE PERICOLUL ÎN ȚARA LOR. **IMIGRANȚII** SUNT PERSOANELE CARE ALEG SĂ PLECE ÎN ALTE ȚĂRI PENTRU CONDIȚII MAI BUNE DE VIAȚĂ SAU PENTRU REUNIREA FAMILIEI.

DREPTUL LA ACTIVITĂȚI EXTRAȘCOLARE

Copiii au dreptul la odihnă, la vacanţe, de a participa la activităţi recreative, artistice, culturale. Parcurile, locurile de joacă, teatrele, cinematografele, muzeele sunt indicate. Fiţi atenţi însă că în aceste locuri vin uneori adulţi dubioşi pentru a privi copiii sau pentru a le face fotografii, pentru a intra în discuţii nepotrivite cu ei sau chiar pentru a-i răpi. Anunţaţi imediat poliţia dacă vi se pare că cineva este în pericol!

Sunt copii care practică *sporturi de contact*, cum ar fi boxul, luptele greco-romane, artele marţiale. Rănirea uşoară a sportivilor în timpul competiţiilor sau antrenamentelor este acceptabilă, considerându-se că intră în riscurile practicării acestor sporturi. Dar, când leziunile sunt provocate în mod intenţionat, autorul trebuie să răspundă.

În afara sălii de antrenament sau a locului unde se desfăşoară competiţiile, tehnicile învăţate nu pot fi folosite decât în cazuri de legitimă apărare. Sunteţi în *legitimă apărare* când vă apăraţi pe voi sau săriţi în apărarea altei persoane şi provocaţi astfel un rău atacatorului. Legea vă permite asta, dar impune nişte condiţii ca acela care se apără să nu fie pedepsit: pericolul să fie iminent, fapta să fie una gravă şi apărarea să fie proporţională cu gravitatea atacului. Aşadar, dacă cineva este lovit cu palma şi se apără folosind cuţitul, nu se poate considera că se află în legitimă apărare.

Legitima apărare este una, *răzbunarea* este altceva. Dacă un coleg te înjură şi tu procedezi la fel, ori dacă un coleg te-a lovit ieri, iar tu l-ai urmărit azi şi l-ai lovit la rândul tău, nu eşti apărat de lege, ci se consideră că amândoi aţi încalcat legea. În plus, judecătorul te poate sancţiona pe tine mai aspru pentru că, în loc să apelezi la organele legii, ai procedat ca pe vremea când se aplica *legea talionului* „ochi pentru ochi, dinte pentru dinte”.

DE REȚINUT

NIMENI NU ÎȘI POATE FACE SINGUR DREPTATE. RĂZBUNAREA NU ESTE CONSIDERATĂ LEGITIMĂ APĂRARE.

Pe scurt:

ÎNVĂȚĂMÂNTUL GENERAL OBLIGATORIU ESTE DE 10 CLASE.

AGRESIUNILE PROFESOR – ELEV, ELEV – PROFESOR ȘI ELEV – ELEV SUNT INTERZISE.

BULLYING-UL ESTE INACCEPTABIL.

PLAGIATUL ȘI CORUPȚIA SUNT SANCȚIONATE CU ÎNCHISOAREA.

LEGITIMA APĂRARE TE SCAPĂ DE SANCȚIUNE, DAR RĂZBUNAREA, NU.

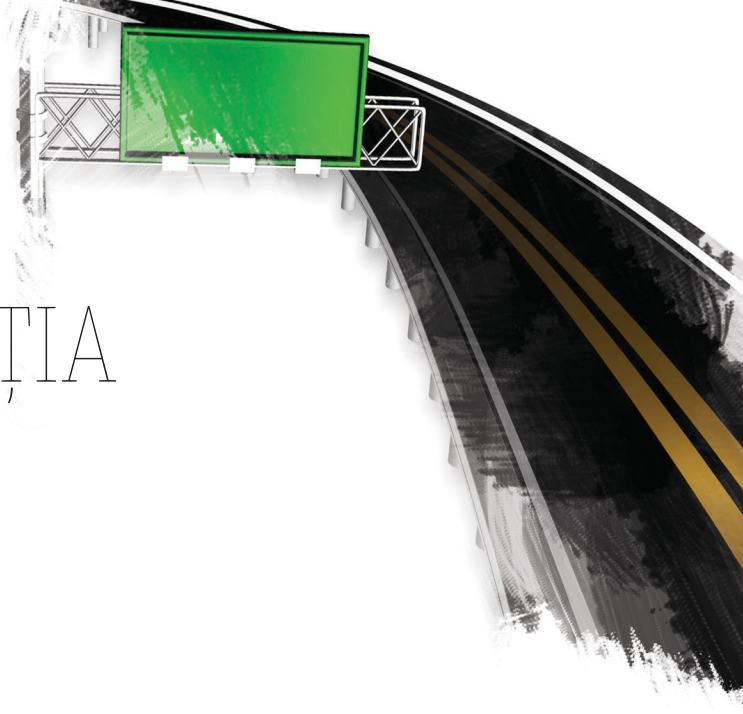

IX. COPILUL, CIRCULAȚIA ŞI CĂLĂTORIILE

CODUL RUTIER

Copilul are dreptul să călătorească. În funcţie de mijlocul de transport folosit, sunt câteva reguli pe care trebuie să le respecţi pentru a călători în deplină siguranţă. Unele reguli ne ghidează conduita pentru a utiliza corect mijlocul de transport, alte reguli constituie interdicţii a căror nerespectare poate atrage sancţionarea noastră.

Circulaţia pe drumurile publice este reglementată într-o lege cunoscută sub numele de „*Codul rutier*". Aici sunt enumerate foarte multe reguli: unele privesc pietonii, altele privesc conducătorii de vehicule sau autovehicule. Participanţii la trafic trebuie să respecte, în ordine: a) semnalele, indicaţiile şi dispoziţiile poliţistului rutier; b) semnalele speciale de avertizare, luminoase sau sonore ale autovehiculelor aparţinând poliţiei, pompierilor, jandarmeriei, serviciului de ambulanţă, serviciilor speciale, procurorilor; c) semnalizarea temporară care modifică regimul normal de desfăşurare a circulaţiei; d) semnalele luminoase sau sonore; e) indicatoarele; f) marcajele; g) regulile de circulaţie.

CONTRAVENŢII

ÎNCEPÂND CU VÂRSTA DE 14 ANI, MINORII POT FI SANCȚIONAȚI CONTRAVENȚIONAL: CU AVERTISMENT SAU CU AMENDĂ CARE ARE CUANTUMUL REDUS LA JUMĂTATE DIN CEEA CE POT PRIMI ADULȚII. DE LA 16 ANI LI SE POATE APLICA ŞI SANCȚIUNEA CU PRESTAREA UNEI ACTIVITĂȚI ÎN FOLOSUL COMUNITĂȚII.

Toate regulile sunt făcute pentru a ne proteja pe noi, dar şi pe ceilalţi participanţi la trafic. Încălcarea lor atrage, în funcţie de gravitate, o amendă dată de un poliţist rutier sau o sancţiune penală aplicată de judecător.

CIRCULAȚIA CA PIETON

Pietonii trebuie să meargă pe trotuar. Dacă nu există trotuar, atunci pe partea stângă a drumului, cât mai aproape de marginea sa. Strada se traversează prin locul special semnalizat în acest sens; dacă există semafor, traversarea se face numai când acesta arată culoarea verde, nu verde intermitent şi nici culoarea roşie şi chiar dacă pe carosabil nu circulă vreo maşină; dacă nu există semnalizare, traversarea se face pe la colţul străzii numai după ce s-au asigurat că nu există niciun pericol. Strada nu se poate traversa prin faţa sau spatele unui vehicul oprit în staţia pentru mijloacele de transport public de persoane. Pietonii nu au voie să traverseze calea ferată atunci când barierele sau semibarierele sunt coborâte ori când semnalul luminos sau acustic interzice trecerea. De asemenea, nu au voie să circule pe pistele pentru biciclete, amenajate şi semnalizate corespunzător. Pietonii care circulă noaptea pe carosabil trebuie să aibă aplicate pe îmbrăcăminte accesorii fluorescent-reflectorizante sau să poarte o sursă de lumină vizibilă din ambele sensuri. Ei nu au voie să circule pe autostrăzi.

DE REŢINUT

CÂND TE DAI CU PATINELE SAU FOLOSEȘTI DISPOZITIVE CU ROLE (CUM AR FI TROTINETA SAU TRANSPORTATORUL SEGWAY), TREBUIE SĂ RESPECȚI TOATE REGULILE CARE SUNT PREVĂZUTE PENTRU **PIETONI**. LA FEL TREBUIE SĂ FACĂ PERSOANELE CARE CONDUC UN SCAUN RULANT SPECIAL ŞI CELE CARE CONDUC VEHICULE DESTINATE EXCLUSIV TRAGERII SAU ÎMPINGERII CU MÂNA.

CIRCULAȚIA CU BICICLETA

De la vârsta de 14 ani puteţi circula cu bicicleta în loc public, dar numai pe banda sau pista special amenajată. Dacă nu există, atunci puteţi circula pe acostament în sensul de mers, dar numai dacă circulaţia se poate face fără pericol. Când mergeţi pe drumul public este recomandabil să aveţi cască de protecţie omologată. Dacă sunteţi mai mulţi bicicliști, trebuie să circulaţi cu toţii pe un singur rând. Sunteţi obligaţi să ţineţi ambele picioare pe pedale şi cel puţin o mână pe ghidon. Noaptea nu puteţi staţiona bicicleta pe partea carosabilă.

Este interzis să circulaţi cu bicicleta pe trotuar sau să circulaţi dacă sunteţi sub influenţa băuturilor alcoolice sau substanţelor stupefiante. Nu aveţi voie să vă ţineţi de un vehicul aflat în mers. Sau să transportaţi o altă persoană atunci când bicicleta nu are un astfel de echipament. Dacă trebuie să traversaţi drumurile publice pe trecerile destinate pietonilor, nu aveţi voie să o faceţi deplasându-vă pe bicicletă. Noaptea trebuie să purtaţi îmbrăcăminte cu elemente fluorescent-reflectorizante. Este interzis să circulaţi pe o singură roată.

CIRCULAȚIA CU SCUTERUL ȘI CU ATV-UL

Cât timp conduceţi pe drumurile publice scutere sau ATV-uri, aveţi nevoie de permis de conducere. Acesta se eliberează începând cu vârsta de 16 ani.

Scuterul este un moped, adică un autovehicul, cu două sau trei roţi, a cărui viteză maximă prin construcţie este între 25 şi 45 km/h, echipat cu motor cu aprindere cu scânteie, cu o capacitate cilindrică ce nu depăşeşte 50 cmc sau cu un alt motor cu ardere internă ori, după caz, electric, a cărui putere nominală continuă maximă nu depăşeşte 4 kW, iar masa proprie a vehiculului nu depăşeşte 350 kg. Cvadriciclul uşor este asimilat mopedului.

Mopedeul se înregistrează la Primărie, de unde se iau plăcuţe cu numere de înregistrare. Cu el se poate circula pe pista pentru biciclete în localitate, dar nu pe autostrăzi. Conducătorul şi persoana transportată trebuie să poarte în mod obligatoriu cască de protecţie omologată. Luminile de întâlnire trebuie folosite pe tot timpul deplasării. În afara localităţii se poate circula cu maxim 45 km/h.

Pentru ATV, viteza maximă admisă în localitate de maxim 50 km/h, iar în afara localităţii este de 90 km/h pe autostrăzi, 80 km/h pe drumurile expres sau pe cele naţionale europene (E) şi 70 km/h pentru celelalte categorii de drumuri.

CIRCULAȚIA CU VEHICULUL

Puteţi circula cu vehiculele pe drumurile publice numai dacă, în urma unei examinări organizate de Poliţie, aţi obţinut un permis de conducere. Pentru autovehicule şi motociclete permisul de conducere se eliberează începând cu vârsta de 18 ani.

Viteza maximă de conducere a unui autovehicul în localitate este 50 km/h. În afara localităţii viteza maximă admisă este de 130 km/h pe autostrăzi, 100 km/h pe drumuri europene şi 90 km/h pe celelalte drumuri.

În autoturism, copiii cu înălţimea de până la 135 cm pot fi transportaţi numai dacă există dispozitiv de fixare în scaun pentru copii. Peste această înălţime, pasagerul trebuie să aibă centură de siguranţă pentru adulţi. Copiii cu vârsta de peste 3 ani, având o înălţime de până la 150 cm, pot fi transportaţi în autovehicule care nu sunt echipate cu sisteme de siguranţă doar dacă ocupă, pe timpul transportului, orice alt loc decât cel de pe scaunele din faţă. Pasagerul de pe scaunul din faţă nu poate transporta în braţe animale. Toţi pasagerii trebuie să poarte centură de siguranţă.

DE REȚINUT

DACĂ SUNTEȚI MARTOR LA UN **ACCIDENT DE CIRCULAȚIE** SOLDAT CU VICTIME, SUNTEȚI OBLIGAȚI DE LEGE SĂ ANUNȚAȚI POLIȚIA ȘI NUMĂRUL DE URGENȚĂ 112. NU AVEȚI VOIE SĂ MODIFICAȚI STAREA LOCULUI SAU SĂ ȘTERGEȚI URMELE ACCIDENTULUI. DACĂ SUNTEȚI IMPLICAT PERSONAL ÎN ACCIDENT NU PUTEȚI PĂRĂSI LOCUL ACCIDENTULUI, CĂCI COMITEȚI O INFRACȚIUNE.

CĂLĂTORIA CU TAXIUL

Urcaţi-vă numai în maşini aparţinând unor firme pe care le cunoaşteţi şi evitaţi şoferii care vi se par dubioşi. Atunci când este singur, locul ocupat de client, mai ales dacă este vorba de o fată, este cel de pe bancheta din spate, partea dreaptă. Pasagerul din dreapta şoferului trebuie să poarte centura de siguranţă indiferent de lungimea traseului de parcurs.

Relaţia client-şofer trebuie să fie una corectă: taximetristul nu poate refuza deplasarea pe motiv că traseul este prea scurt şi nu are voie să ducă clientul pe un alt traseu decât cel obişnuit pentru a încasa mai mulţi bani, iar clientul nu are voie să plece din maşină fără a plăti. Nu uitaţi să cereţi bonul fiscal când plătiţi – în felul acesta împiedicaţi evaziunea fiscală, ştiţi exact suma de plată şi aveţi datele maşinii şi ale şoferului în caz că v-aţi uitat un bun sau vreţi să faceţi reclamaţie. Dacă nu vi se dă bonul, nu aveţi obligaţia de plată şi puteţi să faceţi o reclamaţie taximetristului la compania pe care o deserveşte.

CĂLĂTORIA CU METROUL

În Bucureşti acest mod de transport în comun pe sub pământ permite deplasarea foarte rapid. Biletele se cumpără de la ghişeele existente în fiecare staţie. După ce trenul ajunge în staţie, călătorii care coboară au prioritate faţă de cei care urcă. Călătorii care transportă cărucioare pentru copii şi călătorii în scaune rulante urcă obligatoriu pe la prima uşă în sensul de mers al trenului.

Sunt interzise urcarea şi coborârea călătorilor în şi din tren după anunţul de avertizare a închiderii uşilor. În timpul mersului trenului este interzisă sprijinirea călătorilor de uşile de acces. Nu se recomandă staţionarea călătorilor în zona burdufurilor de comunicaţie între vagoane. Este strict interzisă acţionarea semnalului de alarmă fără motiv. În cazul în care este observat un obiect suspect sau abandonat, călătorii sunt rugaţi să alerteze de urgenţă personalul Metrorex sau orice agent de poliţie sau de pază, să se îndepărteze şi să nu atingă obiectul respectiv. Nu aveţi voie să faceţi fotografii în metrou.

CĂLĂTORIA CU TRENUL

În timpul călătoriilor cu trenul, pasagerii sunt obligaţi să aibă în posesie o legitimaţie valabilă de călătorie. Copiii cu vârsta de până la 10 ani au reducere la preţ, la fel elevii şi studenţii dacă au asupra carnetul vizat anual.

În tren fumatul este strict interzis. De asemenea, sunt strict interzise: urcarea sau coborârea călătorilor în şi din tren după plecarea trenului, sprijinirea călătorilor de uşile de urcare/coborâre, staţionarea în zona burdufurilor de comunicaţie dintre vagoanele trenului, precum şi deblocarea şi deschiderea uşilor de urcare/coborâre în timpul mersului. La oprirea trenului în staţie, călătorii care coboară au prioritate faţă de cei care urcă. În cazul trenurilor echipate cu sisteme automate de acţionare a uşilor, atât la cele dintre vagoane cât şi la cele de coborâre/urcare, se apasă pe butonul de comandă.

Bagajele se depozitează de pasageri în spaţiile special amenajate, nu pe culoar. Fiecare călător dispune pentru bagajele sale de mână doar de spaţiul situat deasupra locului pe care îl ocupă sau de un spaţiu echivalent în boxa pentru bagaje a vagoanelor.

În timpul călătoriei, pasagerii nu au voie să forţeze sistemele pentru deschiderea şi asigurarea geamurilor, să intervină la panourile electrice sau să acţioneze frânele de mână. Resturile menajere sau de orice fel se depozitează în cutiile special amenajate. Este interzisă aruncarea obiectelor de orice fel pe fereastră sau pe uşa vagonului. În toaletele din tren, apa nu este potabilă.

Pentru transportul persoanelor cu mobilitate redusă, se pot asigura gratuit servicii specifice de asistenţă atât la urcarea şi coborârea din tren cât şi la bordul trenurilor de călători, în staţiile şi trenurile deschise acestui tip de trafic. Solicitarea acestor servicii trebuie făcută cu minim 48 ore înainte de efectuarea călătoriei, pe formularul standard disponibil în format tiparit în toate staţiile şi agenţiile de voiaj şi în format digital pe www.cfrcalatori.ro.

Accesul în tren cu biciclete pliabile este permis doar în spaţiul special amenajat pentru bagaje, amplasat deasupra locului rezervat sau pe culoar, cu condiţia de a nu deranja ceilalţi pasageri, iar cu biciclete nepliabile numai în vagoanele cu spaţii special amenajate.

Acţionarea semnalului de alarmă din tren fără motiv este interzisă şi constituie contravenţie. Nu pot fi distruse sau degradate echipamentele din dotarea vagoanelor de călători. Este interzisă apelarea la mila călătorilor sau practicarea jocurilor de noroc.

TELVERDE

TELEFONUL CĂLĂTORULUI CFR ESTE **0.800.88.44.44**. LA ACEST NUMĂR POT FI SOLICITATE INFORMAȚII CU PRIVIRE LA EVENTUALELE PROBLEME DEOSEBITE PE CARE CĂLĂTORII LE ÎNTÂMPINĂ ÎN TIMPUL CĂLĂTORIEI CU TRENUL.

CĂLĂTORIA CU AUTOBUZUL, TROLEUL, TRAMVAIUL

Fiecare consiliu local stabileşte regulile de călătorie cu mijloacele de transport în comun şi modul de sancţionare a abaterilor săvârşite, pe care le găsiţi postate pe pagina web a transportatorului.

În mod convenţional, în România urcarea călătorilor se face pe uşa din spate, iar coborârea pe cea din mijloc sau din faţă. Se acordă prioritate călătorilor care coboară.

Asiguraţi-vă că imediat ce aţi urcat în mijlocul de transport aţi compostat biletul sau aţi validat cartela de călătorie, ori că abonamentul este valabil pentru linia de transport respectivă. Nu este o scuză faptul că la ora când călătoriţi casa de bilete era închisă ori aveţi abonament, dar l-aţi uitat acasă. Legitimaţia de călătorie sau abonamentul nu sunt transmisibile altor persoane! Nu puteţi călători cu biletul compostat sau cartela validată decât până la capătul liniei, nu şi înapoi, iar în anumite localităţi puteţi călători doar o anumită perioadă de timp de la validare. În unele oraşe, copiii de până la 5 ani, în altele cei de până la 7 ani, nu au nevoie de bilet. Elevii şi studenţii au în unele localităţi reducere, în altele gratuitate la abonament. Sunt transportatori care pun la dispoziţia călătorilor un număr scurt unde se poate plăti prin sms costul unui bilet sau abonament. De exemplu, În Bucureşti, prin trimiterea unui sms la numărul 7456, disponibil în reţelele de telefonie mobile Orange, Vodafone, Cosmote şi RDS&RCS, se poate achita contravaloarea unui abonament de o zi, valabil pe liniile urbane.

Amintiţi-vă regulile de politeţe: se cedează locul persoanelor cu probleme de sănătate, gravidelor sau mamelor cu copii, bătrânilor. Ne abţinem de la comentarii neplăcute, nu ridicăm tonul când vorbim cu alţii, încercăm să nu răspundem la telefon sau vorbim doar dacă este ceva urgent şi pe un ton scăzut, evităm să acultăm muzică în căşti la un volum care să îi deranjeaze pe ceilalţi.

De regulă, este interzis transportul animalelor, cu excepţia câinilor cu lesă şi a animalelor mici care se ţin în braţe, dar acest lucru trebuie verificat în prealabil. Nu puteţi cere şoferului deschiderea uşilor între staţii sau la semafoare. Nu aveţi voie să călătoriţi pe scări, să fumaţi sau să consumaţi băuturi alcoolice în interior.

Dacă vine controlorul, aveţi dreptul să cereţi să se legitimize mai întâi. Nu aveţi voie să îl insultaţi sau să îl loviţi. Voi aveţi obligaţia să arătaţi legitimaţia sau cartela de călătorie, ori abonamentul, precum şi un act de identitate dacă vi se cere.

DE REȚINUT

CONTROLORUL NU ARE VOIE SĂ VĂ REȚINĂ ÎN MIJLOCUL DE TRANSPORT, SĂ VĂ COBOARE CU FORȚA DIN MIJLOCUL DE TRANSPORT, SĂ VĂ CONDUCĂ LA BIROUL SĂU ÎMPOTRIVA VOINȚEI DVS. ORI SĂ VĂ PERCHEZIȚIONEZE. ARE DREPTUL SĂ VĂ NOTEZE DATELE DE IDENTITATE, IAR DACĂ REFUZAȚI SĂ I LE DAȚI, POATE APELA LA ORGANELE DE POLIȚIE ÎN FAȚA CĂRORA SUNTEȚI OBLIGAȚI SĂ VĂ LEGITIMAȚI. EL NU VĂ POATE REȚINE CARTEA DE IDENTITATE.

Dacă eşti surprins fără bilet, vei achita imediat o suprataxă de călătorie şi cu cardul eliberat imediat vei putea încheia călătoria. Dacă nu plăteşti această suprataxă, vei coborî din mijlocul de transport şi ţi se va încheia un proces-verbal de contravenţie care va fi expediat acasă. Să nu dai date false controlorului, căci vei fi uşor descoperit; iar dacă foloseşti actul de identitate sau abonamentul altuia, acest lucru este infracţiune. Nu plăti amenda fără a primi un proces-verbal sau o chitanţă, căci fapta se consideră mită! În termen de 48 ore poţi plăti doar jumătate din minimul amenzii. Dacă amenda ţi s-a dat în mod nelegal, o poţi contesta la Judecătorie în termen de 15 zile, chiar dacă ai achitat-o, iar dacă vei câştiga procesul, ea ţi se va restitui.

ABUZ

DACĂ EȘTI JIGNIT, AMENINȚAT SAU LOVIT DE CĂTRE CONTROLOR, FAPTA CONSTITUIE INFRACȚIUNEA DE **PURTARE ABUZIVĂ** ȘI POȚI SESIZA PARCHETUL. ORICE ALT ABUZ AL CONTROLORULUI POATE FI SESIZAT ÎN SCRIS REGIEI DE TRANSPORT.
DACĂ TU EȘTI CEL CARE COMITE FAPTE ÎMPOTRIVA CONTROLORULUI ÎN TIMPUL ACTIVITĂȚII SALE SAU ULTERIOR, ÎN SCOP DE RĂZBUNARE, FAPTA CONSTITUIE INFRACȚIUNEA DE **ULTRAJ** ȘI RIȘTI O SANCȚIUNE PENALĂ.

CĂLĂTORIA CU AVIONUL

Biletul se rezervă online sau la agenţia companiei de transport aerian. Biletul trebuie achitat pe loc sau în termenul asumat, altfel rezervarea se va anula. Ţineţi cont că rezervarea din timp a unui bilet vă poate asigura plata unui preţ mai mic.

Puteţi avea la dvs un bagaj mare pentru cală (maxim 20 kg pentru Europa şi 32 kg pentru SUA şi Canada) şi unul mic pentru luat în cabina avionului. În bagajul de mână nu puteţi transporta lichide în recipiente mai mari de 100 ml, iar regula se aplică şi pentru creme, parfumuri şi deodorante.

DE REŢINUT

INDIFERENT UNDE CĂLĂTORIȚI ȘI CE MIJLOC FOLOSIȚI, EVITAȚI SĂ TRANSPORTAȚI BAGAJE CARE NU VĂ APARȚIN SAU ÎN CARE NU ȘTIȚI CE SE AFLĂ. UNEORI INFRACTORII PROFITĂ DE NAIVITATEA NOASTRĂ PENTRU A NE CONVINGE SĂ ÎI AJUTĂM SĂ TRANSPORTĂM ÎN LOCUL LOR UN PACHET, O GEANTĂ ETC., ÎN CARE SE POT AFLA BUNURI INTERZISE: DROGURI, ARME SAU BANI FALȘI.

Înaintea zborului trebuie să vă înregistraţi la ghişeul de înregistrare al companiei aeriene de la care aţi achiziţionat biletul (*check-in*), iar pentru aceasta este obligatoriu să vă prezentaţi în timp util: cu o oră înainte de decolare pentru transport intern, cu două ore înainte pentru călătorii în străinătate. Urmează apoi controlul de securitate (se verifică să nu aveţi asupra voastră obiecte interzise – cele care pot fi folosite ca arme, lichide, droguri, brichete), iar în cazul curselor externe trebuie să vă supuneţi controlului paşapoarte (se verifică dacă aveţi actele de părăsire a ţării şi intrare în ţara de destinaţie, să nu fiţi daţi în urmărire) şi eventual controlului vamal (aici trebuie declarate sumele mai mari de 10.000 euro pe care le deţineţi și bunurile supuse taxării). Îmbarcarea în aeronavă se face numai prin poarta indicată în afişajul electronic. Dacă întârziaţi, veţi fi anunţat prin staţie. În cazul în care nu vă prezentaţi la apelul repetat, pierdeţi cursa.

CĂLĂTORII PESTE GRANIȚĂ

Copilul poate călători în străinătate împreună cu părinţii, respectiv singur dacă merge la studii sau participă la un concurs oficial. Pentru aceasta, el trebuie să aibă *paşaport* individual. Paşaportul se obţine de la Serviciul public comunitar pentru eliberarea şi evidenţa paşapoartelor: pentru minorul sub 14 ani cererea o depun ambii părinţi, pentru cel peste 14 ani cererea se depune de copil cu acordul ambilor părinţi. Ieşirea din ţară a copilului implică acordul ambilor părinţi, iar dacă vreunul dintre ei nu îl însoţeşte e necesară de la acesta o declaraţie dată în faţa unui notar public. Fiecare dintre persoanele care călătoreşte în străinătate trebuie să aibă încheiată o asigurare medicală; dacă eşti salariat şi călătoreşti în ţările din UE, Spaţiul Economic European şi Elveţia este suficient cardul european de sănătate.

După împlinirea vârstei de 18 ani, tinerii pot circula în ţările care sunt membre ale Uniunii Europene şi în Republica Moldova folosind doar *cartea de identitate*. Pentru restul ţărilor, este nevoie de paşaport; iar pentru unele mai este nevoie şi de o viză, care se obţine de la consulatul statului respectiv în România. Aceste informaţii, precum şi cele cu privire la eventualele pericole în ţara respectivă şi avertismente pentru turişti se întâlnesc pe site-ul Ministerului Afacerilor Externe disponibil la www.mae.ro.

CĂLĂTORII ÎN ȚĂRI DIN UE

În calitate de cetăţeni europeni, aveţi dreptul să călătoriţi în ţările din Uniunea Europeană pentru turism, să munciţi acolo sau să urmaţi cursurile unui liceu sau ale unei facultăţi. În loc de asigurare, puteţi să aveţi asupra voastră *cardul european de asigurări sociale de sănătate*.

Când cumpăraţi un bilet de autobuz sau de autocar, nu trebuie să plătiţi un preţ mai mare pentru că aveţi o anumită naţionalitate sau pentru că achiziţionaţi biletul dintr-un anumit loc.

În caz de *anulare* sau *întârziere*, aveţi întotdeauna dreptul la informaţii adecvate şi prompte cu privire la ceea ce se întâmplă pe durata aşteptării. Dacă deplasarea pe distanţe lungi (peste 250 de km), pentru care aţi făcut rezervare, se anulează sau are o întârziere de peste două ore, aveţi de ales între două posibilităţi: să vi se ramburseze costul biletului şi, dacă este necesar, să vi se asigure transportul gratuit către punctul iniţial de plecare – de exemplu, dacă întârzierea sau anularea vă împiedică să vă îndepliniţi scopul călătoriei; să vi se asigure transportul, în condiţii similare, către destinaţia finală, în cel mai scurt timp şi fără costuri suplimentare. Dacă nu vi se oferă la timp posibilitatea de a alege, puteţi înainta o plângere şi solicita atât rambursarea costurilor, cât şi o despăgubire echivalentă cu 50% din preţul biletului.

Dacă durata deplasării pe distanţe lungi (peste 250 de km) depăşeşte trei ore, iar plecarea este anulată sau se efectuează cu o întâziere de peste 90 de minute, aveţi dreptul la: gustări şi băuturi răcoritoare - în funcţie de întârziere sau de durata aşteptării; cazare, dacă este necesar, pentru cel mult două nopţi, la preţul maxim de 80 de euro pe noapte. Transportatorul nu este obligat să vă asigure cazarea dacă întârzierea este cauzată de condiţii meteorologice extreme sau de dezastre naturale.

Aveţi dreptul la despăgubiri dacă sunteţi rănit într-un *accident* de autobuz în timpul unei călătorii pe distanţe lungi (peste 250 de km).

De asemenea, compania transportatoare trebuie să vă despăgubească dacă bagajele sau alte bunuri vă sunt *pierdute* sau *deteriorate* într-un accident de autobuz pe durata unei deplasări pe distanţe lungi.

În cazul în care consideraţi că nu v-au fost respectate drepturile, puteţi adresa o plângere transportatorului în termen de trei luni de la data la care a avut loc evenimentul. Acesta are la dispoziţie o lună pentru a confirma primirea plângerii şi trei luni pentru a vă da un răspuns definitiv.

Pe scurt:

PE DRUMUL PUBLIC POȚI CIRCULA CU BICICLETA DE LA VÂRSTA DE 14 ANI; CU SCUTERUL ȘI ATV-UL DE LA 16 ANI, IAR CU AUTOTURISMUL DE LA 18 ANI ȘI NUMAI DACĂ AI PERMIS DE CONDUCERE.

ATUNCI CÂND TE URCI PE BICICLETĂ SAU LA VOLAN, ALCOOLEMIA TREBUIE SĂ FIE ZERO.

CÂND CIRCULI CU UN MIJLOC DE TRANSPORT ÎN COMUN, TREBUIE SĂ AI BILET SAU ABONAMENT.

X. COPILUL, ACTELE ŞI BUNURILE SALE

CONTUL BANCAR

Pe măsură ce creşteţi primiţi, economisiţi şi cheltuiţi sume de bani. De regulă, banii îi ţineţi asupra voastră sau în casă. Dar puteţi să îi păstraţi în condiţii de siguranţă şi într-un cont la una dintre bănci.

Dacă ai până în 14 ani, contul îl deschide părintele tău. Dacă ai între 14 şi 18 ani, trebuie să mergi la o bancă însoţit de unul dintre părinţi, pentru că e nevoie să semnaţi împreună un contract şi să daţi câte un specimen de semnătură. Titularul contului vei fi tu, iar părintele va fi împuternicit. După ce împlineşti vârsta de 14 ani, ai dreptul de a-ţi gestiona singur sumele de bani.

După câteva zile de la deschiderea contului, vei primi un card cu ajutorul căruia vei putea face diverse operaţiuni: ridici sume de bani de la bancomat, faci plata când cumperi ceva, verifici soldul contului. Pentru banii care stau în bancă, vei primi o anumită dobândă. Poţi alimenta contul depunând noi sume de bani la bancă (dacă ai 14 ani, tu singur poţi face depunerea) sau părinţii îţi pot vira bani din conturile lor. Există bănci care nu percep comision copiilor pentru administrarea contului.

ALOCAȚIA DE STAT PENTRU COPIL

Până să împlineşti vârsta de 18 ani vei primi în fiecare lună o alocaţie de stat în cuantum de 84 lei. După aceea vei primi alocaţia numai cât timp urmezi cursurile învăţământului liceal sau profesional. Legea spune că repetenţii nu primesc alocaţia de stat, cu excepţia celor care repetă anul şcolar din motive de sănătate.

Alocaţia se plăteşte unuia dintre părinţi până când copilul împlineşte vârsta de 14 ani, după care, dacă părintele este de acord, plata se poate face direct copilului titular.

Dacă părinţii lucrează în străinătate, copiii au dreptul de a li se plăti alocaţie de către statul respectiv, în cuantumul stabilit acolo.

OBLIGAȚIA DE ÎNTREȚINERE

Când părinţii nu mai stau împreună, de regulă, copilul are domiciliul la unul dintre ei. Desigur, copilul păstrează legătura şi cu celălalt părinte, care este obligat să contribuie în continuare la creşterea şi educarea copilului. Pentru timpul cât copilul nu stă efectiv cu el, părintele trebuie să contribuie la îngrijirea copilului în *natură* (cumpărând alimente, haine, rechizite etc.) sau plătind o sumă de bani numită *pensie de întreţinere*. Aceasta din urmă este de cel mult un sfert din veniturile părintelui pentru un copil întreţinut, o treime din ele pentru doi copii, respectiv jumătate din venituri pentru trei sau mai mulţi copii.

Pensia de întreţinere este a copilului. Până la împlinirea vârstei de 14 ani, părintele care are custodia este cel îndreptăţit să solicite pensia de la celălalt părinte şi tot el va decide cum va fi cheltuită. Începând cu vârsta de 14 ani pensia va fi solicitată de copil asistat de părintele custodian. După ce împlineşte 18 ani, legea spune că tânărul are dreptul să fie întreţinut de ambii săi părinţi numai dacă continuă studiile şi nu mai târziu de împlinirea vârstei de 26 de ani. Pentru aceasta, el va putea solicita pensie de la ambii părinţi şi el singur va decide cum va fi cheltuită.

Chiar dacă părintele debitor locuieşte în străinătate, el tot rămâne dator să plătească pensia copilului. Pentru lămuriri sau acţiuni, trebuie să vă adresaţi Ministerului Justiţiei din România în vederea aplicării Convenţiei de la Haga din 2007 privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate pentru copii.

Dacă decedează cel care are în grijă un minor, obligaţia de întreţinere a copilului revine moştenitorilor celui decedat.

Când părinţii sunt cei care ajung în stare de nevoie şi copilul devenit de acum adult are posibilitatea, legea îl obligă să fie el cel care îi întreţine.

PENSIA DE URMAŞ

Dacă copilul era întreţinut de un părinte sau un alt susţinător care era pensionar sau invalid de gradul I şi care a decedat, atunci până împlineşte vârsta de 16 ani copilul are dreptul la pensie de urmaş. Dacă îşi continuă studiile, are acest drept până la terminarea acestora, fără a depăşi vârsta de 26 de ani. Cuantumul pensiei de urmaş se stabileşte procentual din punctajul mediu anual realizat de susţinător, astfel: 50% – pentru un singur urmaş; 75% – pentru doi urmaşi; 100% – pentru trei sau mai mulţi urmaşi.

ACTELE ŞI BUNURILE COPILULUI

Atunci când intri în relaţie cu o altă persoană, de cele mai multe ori amândoi conveniţi cine ce să facă pentru celălalt. Această înţelegere se numeşte *contract*. Contractele conţin ***drepturi şi obligaţii*** pentru semnatari.

DE REŢINUT

UN **CONTRACT** ÎNSEAMNĂ O ÎNȚELEGERE ÎNTRE CEL PUȚIN DOUĂ PERSOANE. PENTRU A FI ÎNCHEIAT VALABIL NU ESTE NECESARĂ ÎNCHEIEREA UNUI ÎNSCRIS, ACESTA FOLOSIND DOAR PENTRU PROBAREA ÎNȚELEGERII ÎN CAZ DE LITIGIU. CONTRACTUL ESTE O LEGE PENTRU PĂRȚI, DECI PREVEDERILE SALE SUNT OBLIGATORII.

Fără să conştientizăm acest lucru, fiecare dintre noi încheiem contracte în fiecare zi: când iau o carte de la bibliotecă încheiem un *contract de împrumut* în baza căruia am dreptul să iau la domiciliu o carte şi obligaţia să o returnez în termenul stabilit; când iau un tichet de călătorie, tocmai am încheiat un *contract de transport* în baza căruia eu am obligaţia de a plăti biletul şi de a respecta regulile de transport, iar compania care deţine trenul sau autobuzul are obligaţia de a mă transporta la locul stabilit conform orarului fixat; când achiziţionez un telefon mobil, am încheiat un *contract de vânzare-cumpărare* în baza căruia eu am dreptul de a ridica bunul dorit şi obligaţia de a plăti preţul afişat, iar vânzătorul are obligaţia de a-mi preda bunul în stare de funcţionare şi dreptul de a pretinde de la mine preţul produsului; când dau colegului o revistă străină în locul unui bilet la un concert, am încheiat un *contract de schimb*; când primesc un cadou cu ocazia zilei de naştere se numeşte că am încheiat cu cel care îl dă un *contract de donaţie*.

ŞTIAȚI CĂ...?!

ÎN MOMENTUL ÎNSCRIERII COPILULUI, ÎNTRE UNITATEA DE ÎNVĂȚĂMÂNT, PĂRINȚI (BENEFICIAR INDIRECT AL PROCESULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT) ȘI COPIL (BENEFICIARUL DIRECT) SE ÎNCHEIE UN **CONTRACT EDUCAȚIONAL** ÎN CARE SUNT TRECUTE DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE RECIPROCE ALE PĂRȚILOR. SE ÎNTOCMESC DOUĂ EXEMPLARE ORIGINALE PE CARE LE SEMNEAZĂ INCLUSIV ELEVUL CARE ARE PESTE 14 ANI. PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL POSTLICEAL SEMNEAZĂ DOAR ELEVUL ȘI REPREZENTANTUL UNITĂȚII ȘCOLARE.

Când vă duceţi la magazin şi cumpăraţi fructe, nu încheiaţi şi nu semnaţi vreun înscris: plătiţi preţul, ridicaţi produsele, luaţi bonul fiscal şi plecaţi. Dar dacă daţi cuiva un împrumut de bani sau bunuri, este bine să încheiaţi şi un ***înscris*** care să constate înţelegerea voastră: faceţi două exemplare pe care le semnează fiecare. Nu vă trebuie martori şi, oricum, trebuie să ştiţi că nu puteţi dovedi cu martori contractele care se referă la valori mai mari de 250 lei. Pentru vânzarea de terenuri sau case este obligatorie încheierea unui înscris autentificat la notarul public.

Orice persoană are în proprietate sau doar în folosinţă ***bunuri***. Cel care este proprietarul unui bun poate să facă ce vrea cu el, inclusiv să facă acte de dispoziţie, adică să îl dea altora, să îl abandoneze, să îl distrugă. Dar cu o condiţie: să fie major.

DE REŢINUT

ATENȚIE ÎNTOTDEAUNA LA CEEA CE SEMNAȚI! ODATĂ PUSĂ SEMNĂTURA PE UN ACT, EA NU MAI POATE FI RETRASĂ. CE V-AȚI ASUMAT PRIN ACEL ACT TREBUIE SĂ ÎNDEPLINIȚI!

Şi copiii au bunuri care le aparţin: obiecte de îmbrăcăminte, de toaletă, cele pentru şcoală, telefonul etc. Unii copii dobândesc şi bunuri de o valoare foarte mare: de exemplu, o rudă decedează şi le lasă moştenire teren sau casa. Alte bunuri nu le aparţin, dar au încuviinţarea de a le folosi: casa părinţilor în care locuieşte copilul, maşina prietenului pe care o conduce, haina prietenei pe care o împrumută. Cu privire la bunuri strict personale, legea prevede că minorul poate să le cumpere, să le protejeze, să le repare. Le poate vinde sau abandona numai pe cele de mică valoare. Vânzarea de produse pe site-uri de comerţ online este posibilă numai dacă aveţi 18 ani împliniţi.

Atunci când trebuie luate decizii extrem de importante cu privire la minor sau se intenţionează a se dispune de bunurile sale, legea spune că până la vârsta de 14 ani deciziile le vor lua părinţii, iar între 14 şi 18 ani le vor lua copiii împreună cu părinţii.

Atunci când părinţii nu se pot ocupa de minor, de exemplu, când sunt decedaţi amândoi sau au întrerupt orice legătură cu copilul lor, va fi desemnată o persoană care să se ocupe de interesul acestuia, persoană numită *tutore*.

ANIMALELE DE COMPANIE

Mulţi copii deţin animale de companie (animale de casă). Unii aleg vieţuitoare mai mici şi drăgălaşe, cum ar fi căţeii, pisicile, broscuţele ţestoase, peştii; alţii aleg zburătoare, precum papagalii ori canarii; ori animale jucăuşe, precum hamsterii, iepuraşii, porcuşorii de Guineea; iar alţii optează pentru animale mai periculoase, cum sunt şerpii, tarantulele sau iguanele.

Animalele sunt partenere excelente pentru joacă, vă fac mai sociabili şi vă ajută să vă învingeţi timiditatea. Dar creşterea şi îngrijirea lor implică responsabilitate: trebuie hrănite, plimbate, curăţate, iar unele trebuie dresate, vaccinate, deparazitate şi sterilizate. Aceste activităţi trebuie să se desfăşoare în siguranţă pentru voi, dar şi pentru vecinii voştri sau alte persoane din jurul vostru. De aceea, trebuie respecte anumite condiţii legale, dintre care cele mai drastice sunt cele cu privire la câini.

Astfel, dacă aveţi sub 16 ani, puteţi cumpăra un animal de companie doar având consimţământul expres al părinţilor. Câinii pot fi adoptaţi de la adăposturile pentru câini fără stăpân care se găsesc în fiecare judeţ, lista fiind publicată pe www.ansvsa.ro. Câinii periculoşi sau agresivi pot fi deţinuţi numai de persoanele care au împlinit 18 ani, au înregistrat câinele la Asociaţia Chinologică Română şi au depus adeverinţa la poliţie; pe uşa proprietăţii trebuie afişată inscripţia: „*Câine rău*” sau “*Atenţie, câine periculos*” . Deţinerea animalelor de companie implică un carnet de sănătate (pentru evidenţa vaccinărilor şi deparazitărilor) eliberat de un medic veterinar. Câinii trebuie ţinuţi fie legaţi, fie într-un adăpost îngrădit.

ŞTIAȚI CĂ...?!

DACĂ ANIMALUL TĂU MUȘCĂ O ALTĂ PERSOANĂ PRODUCÂNDU-I ASTFEL LEZIUNI, LEGEA SPUNE CĂ TU EȘTI RESPONSABIL DE ACEL PREJUDICIU. CA URMARE, VICTIMA AGRESIUNII POATE PRETINDE O SUMĂ DE BANI NECESARĂ PENTRU PLATA ÎNGRIJIRILOR (DESPĂGUBIRI MATERIALE) ȘI CARE SĂ COMPENSEZE DUREREA SUFERITĂ (DESPĂGUBIRI MORALE) DE LA PROPRIETARUL ANIMALULUI. IAR DACĂ EȘTI MINOR, VOR FI CHEMAȚI ÎN JUDECATĂ ȘI PĂRINȚII TĂI. AȘADAR, COPILUL RĂSPUNDE PENTRU FAPTA ANIMALULUI SĂU, IAR PĂRINȚII RĂSPUND PENTRU FAPTA COPILULUI LOR.

Consiliul local al fiecărui oraş şi asociaţiile de proprietari au stabilit anumite condiţii de creştere şi îngrijire a animalelor la bloc: de regulă, este nevoie de acordul scris al vecinilor celui care deţine animalul; proprietarul animalului trebuie să asigure curăţenia în locurile folosite în comun, iar în condiţiile stabilite de asociaţie trebuie să suporte cheltuielile de întreţinere; trebuie evitat zgomotul cât mai mult, dar mai ales în timpul nopţii şi al orelor de linişte; câinii trebuie plimbaţi cu lesă, iar câinii mari să aibă şi zgardă, şi botniţă; stăpânul trebuie să aibă asupra sa măturică şi punguţă pentru a strânge excrementele; plimbarea nu se poate face în parcuri, ci doar în locurile special amenajate. Persoanele însoţite de câini nu pot intra în magazine, săli de spectacole sau de sport, şcoli sau grădiniţe şi, în general, în mijloacele de transport în comun şi nici să se plimbe în preajma locurilor de joacă pentru copii.

Cadavrele animalelor nu se aruncă la gunoi, ci se predau la o firmă specializată.

Trebuie să ştiţi că există o lege cu privire la protecţia animalelor care obligă deţinătorii să le îngrijească, adăpostească, hrănească şi care interzice comportamentul brutal, izgonirea şi abandonarea animalelor.

INFRACŢIUNE

CONSTITUIE **CRUZIME FAȚĂ DE ANIMALE**: A) UCIDEREA ANIMALELOR, CU INTENȚIE, FĂRĂ DREPT; B) PRACTICAREA TIRULUI PE ANIMALE DOMESTICE SAU PE ANIMALE SĂLBATICE CAPTIVE; C) ORGANIZAREA DE LUPTE ÎNTRE ANIMALE SAU CU ANIMALE; D) FOLOSIREA DE ANIMALE VII PENTRU DRESAJUL ANIMALELOR SAU PENTRU A LE CONTROLA AGRESIVITATEA; E) RĂNIREA SAU SCHINGIUIREA ANIMALELOR; F) INTERVENȚIILE CHIRURGICALE DESTINATE MODIFICĂRII ASPECTULUI UNUI ANIMAL SAU ALTOR SCOPURI NECURATIVE, CUM AR FI CODOMIA, CUPAREA URECHILOR, SECȚIONAREA CORZILOR VOCALE, ABLAȚIA GHEARELOR, COLTILOTUL CIOCULUI ȘI DINȚILOR.

CONTRAVENŢIE

DACĂ FACEȚI UN CÂINE SĂ SUFERE SAU ÎL PROVOCAȚI LA REACȚII AGRESIVE, CHIAR DACĂ NU VĂ APARȚINE, VEȚI PRIMI O AMENDĂ DE LA 1.000 LEI LA 2.000 LEI.

Pentru transportul animalelor de companie, e necesar să verificaţi pe site-ul companiei de transport condiţiile impuse. Astfel, în trenurile aparţinând C.F.R. pot fi transportate animalele mici, purtate pe braţe, precum şi păsări mici în colivii, dacă niciun călător nu protestează; câinii trebuie să aibă botniţă şi să fie ţinuţi în lesă pe podeaua vagonului, în compartimente, în vagoane la clasa a 2-a, dacă nici un călător nu protestează; se plătește bilet și pentru animale. Tot astfel, pentru o călătorie cu avionul în ţările din UE trebuie să anunţaţi compania în momentul rezervării biletului, animăluţul să aibă paşaport internaţional, cip de identificare şi să fie vaccinat, să nu fie gestant şi să fie închis într-o cuşcă specială; spre Marea Britanie nu pot fi transportate animale cu avionul, nici în cabina de pasageri, nici în cala avionului. Pe site-ul www.ansvsa.ro găsiţi mai multe detalii.

BUNURI GĂSITE

Dacă găseşti întâmplător monede vechi sau alte bunuri vechi de importanţă arheologică, trebuie să le predai în termen de 72 ore primarului acelei localităţi. Vei primi o recompensă de 30% din valorea acelor bunuri.

Pentru alt tip de bunuri găsite drept comoară, acestea se vor împărţi în mod egal de găsitor cu proprietarul terenului unde s-au găsit.

Există şi bunuri care nu aparţin nimănui: lucrurile abandonate, fructele de pădure, plantele medicinale, etc. Pe acestea vi le puteţi însuşi, dar pentru unele trebuie să îndepliniţi anumite condiţii: animalele sălbatice pot fi vânate numai în sezon şi cu armă de foc, dacă aveţi autorizaţie şi cel puţin vârsta de18 ani; peştele poate fi pescuit numai în sezon, etc.

INFRACŢIUNE

DACĂ GĂSEȘTI BUNURI CARE AU FOST PIERDUTE SAU UITATE DE O ALTĂ PERSOANĂ (POȘETĂ, PORTMONEU, ETC.) NU AI VOIE SĂ ȚI LE ÎNSUȘEȘTI, CĂCI FAPTA ESTE INFRACȚIUNE. TREBUIE SĂ LE RETURNEZI PROPRIETARULUI DACĂ ÎL CUNOȘTI SAU SĂ LE PREDAI LA POLIȚIE ÎN TERMEN DE 10 ZILE.

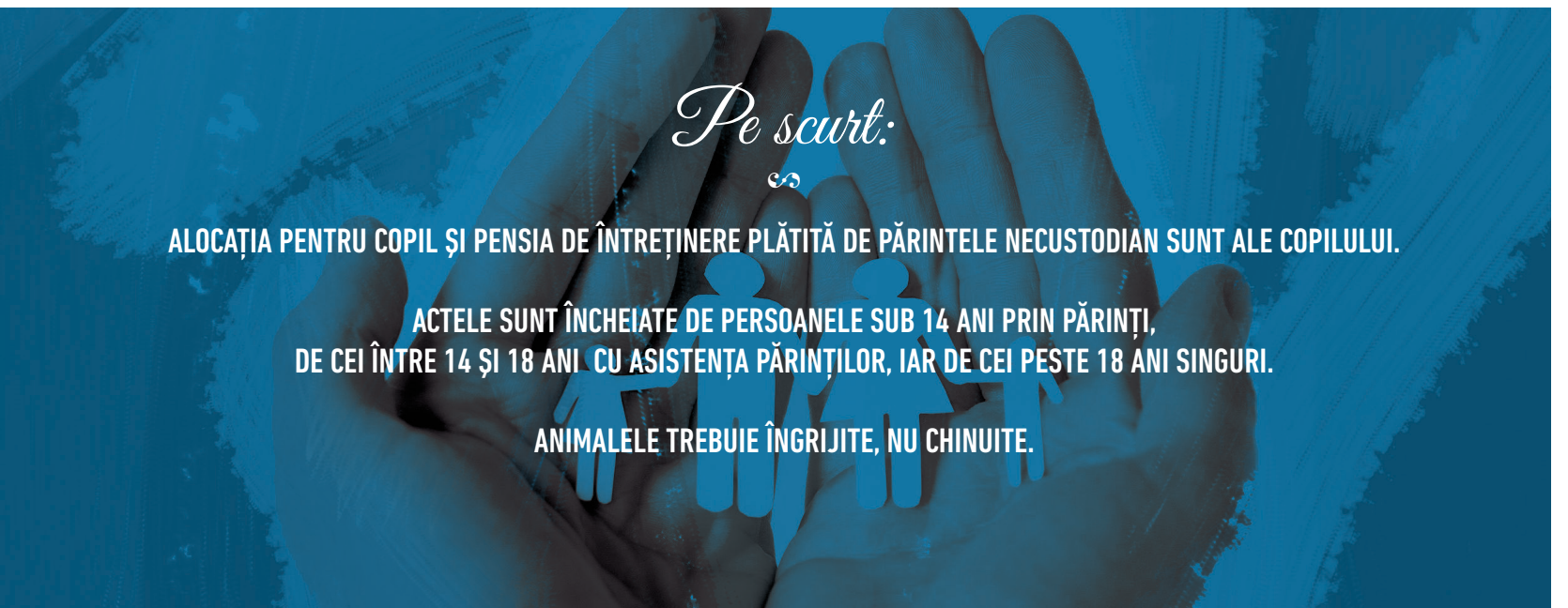

Pe scurt:

ALOCAȚIA PENTRU COPIL ȘI PENSIA DE ÎNTREȚINERE PLĂTITĂ DE PĂRINTELE NECUSTODIAN SUNT ALE COPILULUI.

ACTELE SUNT ÎNCHEIATE DE PERSOANELE SUB 14 ANI PRIN PĂRINȚI,
DE CEI ÎNTRE 14 ȘI 18 ANI CU ASISTENȚA PĂRINȚILOR, IAR DE CEI PESTE 18 ANI SINGURI.

ANIMALELE TREBUIE ÎNGRIJITE, NU CHINUITE.

XI. COPILUL ŞI MUNCA

CONTRACTUL DE MUNCĂ

Pentru a-şi procura cele necesare traiului zilnic, oamenii au nevoie de un venit pe care îl obţin prin muncă. De regulă, pentru a fi angajat în muncă doritorul trebuie să aibă o anumită calificare profesională, anumite studii minime (de exemplu, bacalaureatul, licenţa, limbă străină).

În ceea ce îi priveşte pe minori, legea spune că niciun copil nu poate fi constrâns la muncă. Copilul poate câştiga bani din activităţi sportive sau artistice – pentru aceasta are nevoie de acordul părinţilor, dar banii vor fi ai lui.

Copiii peste 15 ani au dreptul să muncească ca salariaţi numai cu acordul părinţilor şi în domenii care nu le afectează sănătatea şi dezvoltarea. După împlinirea vârstei de 16 ani, acest acord nu mai este obligatoriu, ceea ce înseamnă că ei pot încheia singuri un contract de muncă cu un angajator. Trebuie însă respectate câteva reguli: minorul nu poate munci în locuri grele, vătămătoare sau periculoase; timpul de lucru este de maximum 6 ore pe zi şi 30 ore pe săptămână; nu poate presta muncă suplimentară sau pe timpul nopţii; concediul este de minimum 23 zile lucrătoare.

Contractul de muncă este un document foarte important care prevede drepturile şi obligaţiile voastre pentru activitatea desfăşurată: câte ore veţi munci, în ce domeniu, ce salariu veţi avea, când îl veţi primi, care e perioada de concediu, etc. În baza lui se reţine un impozit care se virează la bugetul de stat şi veţi beneficia de card de sănătate, iar în viitor de pensie care se acordă în funcţie de cuantumul şi perioada de contribuţie la un fond special. Contractul se înregistrează la Inspectoratul Teritorial de Muncă din localitatea reşedinţă de judeţ.

DE REŢINUT

SALARIUL MINIM ÎN ROMÂNIA ESTE ÎN PREZENT (IANUARIE 2016) DE 1.050 LEI, IAR DIN MAI 2016 VA FI DE 1.250 LEI.

Dacă munceşte cineva fără a avea acest contract şi fără a semna un stat de plată, activitatea este ilegală – muncă „***la negru***” – şi angajatorul va fi sancţionat cu amendă de către inspectori. România este printre primele ţări din Europa când vine vorba de muncitori fără forme legale. Trebuie să ştiţi că oricine poate sesiza, cu păstrarea confidenţialităţii datelor sale de identitate, Inspectoratul, care va aplica amenzi de 1.500-2.000 lei pentru fiecare persoană care munceşte fără acte legale; dacă numărul acestor persoane este peste cinci, fapta reprezintă o infracţiune şi patronul riscă sancţiunea cu închisoarea.

ACTIVITATEA CA ZILIER

Există posibilitatea desfăşurării unor activităţi necalificate şi ocazionale ca *zilier*, în aceleaşi condiţii de vârstă precum cele menţionate mai sus şi în domeniile prevăzute într-o lege: agricultură, silvicultură, comerţ, pescuit, publicitate, hoteluri, cluburi şi baze sportive. Nu este necesar să se încheie un contract scris, fiind de ajuns înţelegerea verbală dintre părţi. O parte importantă a înţelegerii este remuneraţia: acesta nu poate fi mai mică decât salariul minim brut pe economie. Minorul poate lucra maximum 6 ore pe zi (chiar dacă lucrează mai puţin, va fi plătit pe zi – de aici şi denumirea de „zilier"), timp de cinci zile pe săptămână şi nu are voie să lucreze noaptea. El nu poate lucra pentru aceeaşi persoană mai mult de 90 zile într-un an.

Reţineţi că dacă un copil se sustrage orelor de şcoală pentru a presta o muncă, fără respectarea legii, directorul şcolii va trebui să anunţe serviciul public de asistenţă socială pentru a se lua măsuri în scopul reintegrării copilului în sistemul educaţional.

Banii se obţin prin muncă, nu prin mila publicului. Dacă un copil este pus chiar de părintele său să cerşească bunuri sau bani, părintele riscă pedeapsa închisorii.

DE REŢINUT

AJUTATUL LA TREBURILE GOSPODĂRIEI APARȚINÂND PROPRIEI FAMILII NU ESTE CONSIDERATĂ „MUNCĂ".

VOLUNTARIATUL

Nu orice muncă se răsplăteşte cu o sumă de bani. Unele activităţi se desfăşoară în mod voluntar, potrivit unei legi în acest domeniu. Voluntariatul este privit ca o activitate de implicare activă în comunitate.

Trebuie să ştiţi că aveţi dreptul să faceţi voluntariat la instituţii publice sau la asociaţii ori fundaţii, în domenii precum artă, cultură, sport, educaţie, protecţia mediului, drepturile omului. Între voluntar şi organizaţia-gazdă se încheie întotdeauna un contract scris. La sfârşitul perioadei puteţi obţine un *certificat*, iar perioada se consideră experienţă profesională şi/sau în specialitate, în funcţie de tipul activităţii, dacă aceasta este realizată în domeniul studiilor absolvite.

EXPLOATAREA COPIILOR

Uneori minorii sunt implicaţi de adulţi în comiterea împreună a unor fapte grave. De exemplu, un copil cu înălţime mică este folosit pentru a pătrunde pe geamul strâmt de la baia unei locuinţe ca apoi să deschidă hoţilor uşa de la apartament. Evident, aceasta nu este muncă, ci *delincvenţă*. Minorul este, în acest caz, complice la comiterea unei infracţiuni şi trebuie să răspundă: dacă încă nu are 14 ani împliniţi va fi luat în evidenţă de serviciul de la Primărie, iar dacă are vârsta între 14 şi 18 ani, i se va face dosar penal. Scuza că nu ar fi ştiut ce comite nu poate fi invocată – de exemplu, că adultul care l-a pus să intre pe geam i-ar fi spus copilului că el e proprietarul casei şi că a pierdut cheile. Dacă se poate demonstra însă că minorul a fost ameninţat în mod grav sau chiar agresat şi singura soluţie era să ajute adultul la comiterea faptei, judecătorul va considera că a fost vorba de o *constrângere fizică* sau *morală* şi va decide să nu aplice pedeapsa cu o condiţie: copilul să nu fi avut posibilitatea de a anunţa un adult sau autorităţile de ceea ce i se întâmplă.

În ultimii ani, copiii sunt tot mai des folosiţi de adulţi în industria sexului (prostituţie, producerea de material pornografic, videochat), în muncă forţată şi pentru cerşetorie – este ceea ce se numeşte *trafic de minori*, o formă modernă a sclaviei. Tinerii sunt păcăliţi (de regulă li se promite locuri de muncă bine remunerate, unele în străinătate chiar) ori sunt ameninţaţi, bătuţi, răpiţi, vânduţi pentru a fi exploataţi.

HELP LINE

PENTRU INFORMAȚII GENERALE CU PRIVIRE LA PLECAREA PESTE HOTARE LA MUNCĂ, ÎN SCOP TURISTIC SAU PENTRU A ANUNȚA UN POSIBIL CAZ DE TRAFIC DE PERSOANE, DAR ȘI PENTRU A PUTEA VENI ÎN SPRIJINUL VICTIMELOR TRAFICULUI DE PERSOANE SAU POTENȚIALELOR VICTIME, AGENȚIA NAȚIONALĂ ÎMPOTRIVA TRAFICULUI DE PERSOANE DISPUNE DE O LINIE TELEFONICĂ GRATUITĂ: **0.800.800.678**.

Legea îi sancţionează aspru, cu închisoarea, pe cei care recrutează, transportă sau cazează minori în scopul traficării lor. Iar aceasta, chiar dacă minorul a fost de acord!

JUSTIȚIA A DECIS

ÎN LUNA MAI 2015, UN REGIZOR DE FILM A FOST CONDAMNAT LA 26 ANI ȘI 4 LUNI DE ÎNCHISOARE PENTRU PORNOGRAFIE INFANTILĂ, TRAFIC DE MINORI ȘI AGRESIUNE SEXUALĂ. ASTFEL, S-A DESCOPERIT CĂ TIMP DE CÂȚIVA ANI EL A OBLIGAT O MINORĂ – ÎN VÂRSTĂ DE ȘAPTE ANI LA ÎNCEPUTUL FAPTEI – SĂ SUPORTE ȘI SĂ ÎNTREȚINĂ ACTE SEXUALE ORALE ȘI ALTE ACTE DE NATURĂ SEXUALĂ, ȘI A PRODUS MATERIALE PORNOGRAFICE CU VICTIMA, OFERIND BANI MAMEI ACESTEIA. PENTRU COMPLICITATE, MAMA MINOREI A FOST CONDAMNATĂ LA PEDEAPSA DE 9 ANI ȘI 4 LUNI ÎNCHISOARE.

ŞOMAJUL

Tinerii care au minimum 16 ani, sunt apţi pentru prestarea unei munci şi care, după absolvirea şcolii, nu au reuşit să se încadreze în muncă potrivit pregătirii profesionale, au dreptul de a primi indemnizaţie de şomaj. Pentru aceasta trebuie să vă adresaţi în termen de 60 zile agenţiei locale pentru ocuparea forţei de muncă în a cărei rază aveţi domiciliul.

Indemnizaţia de şomaj se acordă timp de 6 luni. Dacă reuşiţi să vă încadraţi în muncă în această perioadă, veţi primi la cerere atât restul indemnizaţiei de şomaj la care aţi fi avut dreptul dacă nu v-aţi fi încadrat, cât şi o primă de încadrare de 500 lei (valorea primei este de 1000 lei dacă localitatea de domiciliu este la o distanţă mai mare de 50 km şi de 3500 lei dacă solicitantul îşi schimbă domiciliul în localitatea unde şi-a găsit locul de muncă).

DE REŢINUT

VALOAREA INDEMNIZAȚIEI DE ȘOMAJ ESTE ÎN PREZENT (IANUARIE 2016) DE 250 LEI.

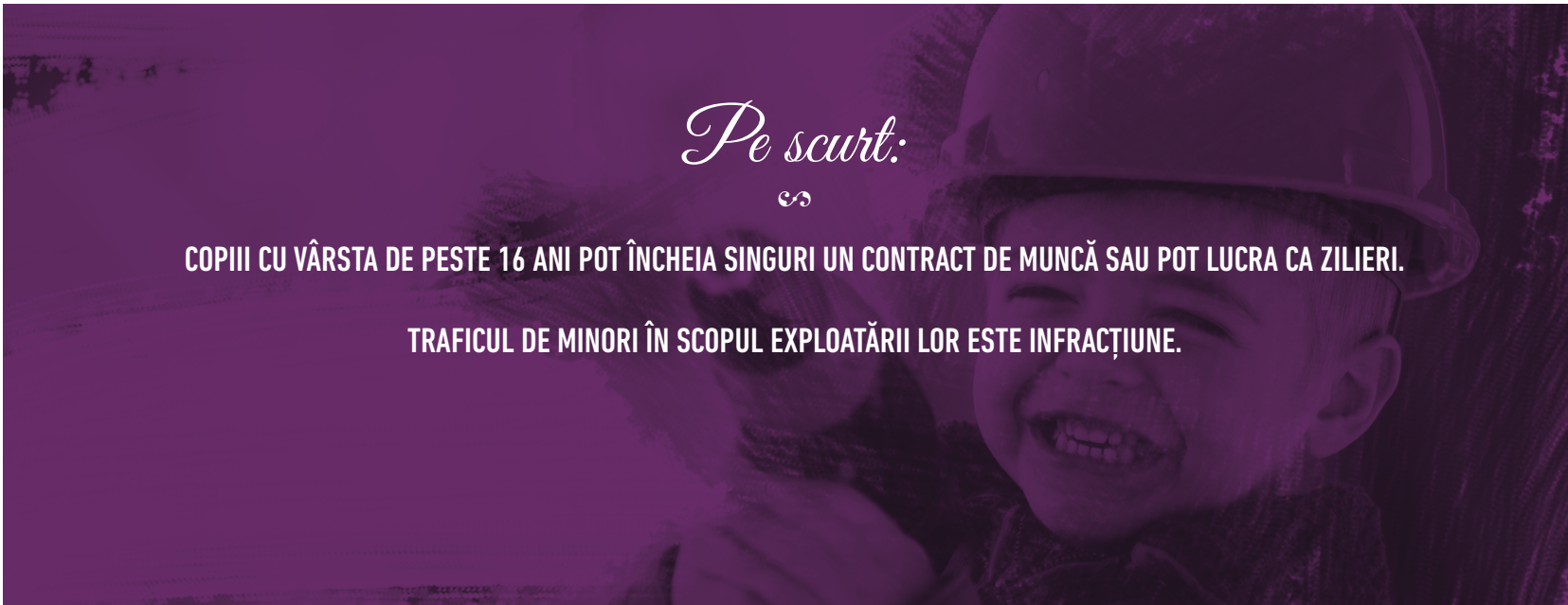

Pe scurt:

COPIII CU VÂRSTA DE PESTE 16 ANI POT ÎNCHEIA SINGURI UN CONTRACT DE MUNCĂ SAU POT LUCRA CA ZILIERI.

TRAFICUL DE MINORI ÎN SCOPUL EXPLOATĂRII LOR ESTE INFRACȚIUNE.

XII. COPILUL ŞI MIJLOACELE DE COMUNICARE

MASS-MEDIA ŞI SOCIAL-MEDIA

În faţa televizorului şi a computerului, copiii şi tinerii petrec mai mult timp decât pentru orice altă activitate, exceptând somnul. Folosite moderat şi urmărind emisiuni ori site-uri şi jocuri de calitate, acestea sunt mijloace moderne de educaţie; ele facilitează învăţarea şi performanţele intelectuale. Tot prin intermediul mass-mediei, dar şi al social-mediei (reţele de socializare, site-uri etc.) utilizatorul îşi poate exprima opiniile.

Dar aceste mijloace moderne pot avea efecte dăunătoare: din punct de vedere fizic, dacă nu se face pauză în mod regulat, statul la televizor sau computer generează obezitate, afecţiuni de ochi, deformări ale coloanei vertebrale; din punct de vedere psihic, actele vizionate creează tentaţia de imitare a lor, întrucât copiii sunt mai impresionabili, diferenţiază mai greu realitatea de ficţiune şi învaţă mai mult prin observare şi repetare.

Actele de violenţă şi adolescenţii rebeli din filme nu pot fi modele de urmat. De asemenea, nu pot fi considerate valori nici „vedetele" prezentate azi la TV care îşi fac operaţii estetice, se îmbracă provocator, vorbesc urât, îşi expun viaţa privată cu nonşalanţă; şi nici infractorii care încalcă legea şi pretind, apoi, că sunt victime ale justiţiei. În acelaşi timp, trebuie să ştiţi că vizionarea de materiale erotice sau pornografice determină implicarea timpurie în aspecte ce ţin de viaţa sexuală, facilitând devianţa sexuală.

ŞTIAȚI CĂ...?!

AȚI VĂZUT DESEORI LA ANUMITE PROGRAME TV SIMBOLURILE
(AP) (12) (15) (18)
IATĂ CARE ESTE SEMNIFICAȚIA LOR:

A) PROGRAME ACCESIBILE TUTUROR CATEGORIILOR DE PUBLIC, FĂRĂ RESTRICȚII SAU SEMNE DE AVERTIZARE;

B) **PROGRAME** (AP) (ACORD PARENTAL): PROGRAME CE POT FI VIZIONATE DE MINORII ÎN VÂRSTĂ DE PÂNĂ LA 12 ANI NUMAI CU ACORDUL PĂRINȚILOR SAU ÎMPREUNĂ CU FAMILIA;

C) **PROGRAME** (12): PROGRAME INTERZISE MINORILOR SUB 12 ANI;

D) **PROGRAME** (15): PROGRAME INTERZISE MINORILOR SUB 15 ANI;

E) **PROGRAME** (18): PROGRAME INTERZISE MINORILOR, ALTELE DECÂT CELE PORNOGRAFICE, CARE ÎN STATELE UNITE ALE AMERICII ȘI ÎN ȚĂRILE DIN UNIUNEA EUROPEANĂ SUNT INTERZISE PUBLICULUI SUB 18 ANI, FILME HORROR, EROTICE, DE O VIOLENȚĂ EXTREMĂ, PROGRAME SPONSORIZATE DE PRODUCĂTORII DE BĂUTURI SPIRTOASE;

F) **PROGRAME** (18+) : INTERZISE MINORILOR, FILME ȘI EMISIUNI PORNOGRAFICE AL CĂROR SCOP PRINCIPAL ESTE PREZENTAREA ÎN DETALIU A ACTULUI SEXUAL, A MODALITĂȚILOR DE SATISFACERE A DORINȚELOR SEXUALE SAU PROGRAME ÎN CARE SE PREZINTĂ UN ACT SEXUAL REAL, INDIFERENT DE MODALITATEA DE FILMARE.

JOCURILE VIDEO

Jocurile video ajută la dezvoltarea atenţiei, a inteligenţei. Dar, de multe ori, ele creează dependenţă. Jocurile care conţin aspecte violente sunt chiar mai periculoase decât televizorul, întrucât impun copilului să se identifice cu agresorul. El devine mai insensibil şi mai violent în viaţa reală.

DE REŢINUT

COMPUTERUL TREBUIE FOLOSIT CU MODERAȚIE ȘI DETAȘAMENT. PENTRU O DEZVOLTARE ARMONIOASĂ, NU UITAȚI SĂ FACEȚI PLIMBĂRI ȘI SPORT ÎN AER LIBER. ÎNTÂLNIRILE DE PE FB NU SUNT DE AJUNS... :)

INTERNETUL

Oamenii folosesc internetul în primul rând pentru a se documenta. Practic, internetul este o uriaşă bibliotecă care conţine informaţii, cărţi, filme.

Totodată, internetul este şi un extraordinar mijloc de comunicare. Oamenii citesc sau comunică prin intermediul site-urilor, blogurilor, video blogurilor, canalului youtube, reţelelor de socializare, căsuţelor poştale electronice. De asemenea, folosesc internetul pe telefoanele smart pentru a comunica prin intermediul diverselor aplicaţii.

Navigarea pe internet nu este lipsită de pericole sau sancţiuni: este ilegală utilizarea de programe fără a deţine licenţă, nimeni nu are voie să descarce sau să deţină filme porno cu minori, unele programe conţin viruşi sau mecanisme de spionat, descărcarea şi vânzarea filmelor piratate nu este permisă.

SITE-URI NAȚIONALE UTILE:

www.educatiejuridica.ro – site de educatie juridică pentru copii;
http://legislatie.just.ro – site ce cuprinde toate actele normative din România;
www.copii.ro – site al Autorităţii Naţionale pentru Protecţia Drepturilor Copilului şi Adopţie;
http://consiliulelevilor.org – site al Consiliului Naţional al Elevilor;
www.salvaticopiii.ro – site al organizaţiei Salvaţi Copiii;
www.unicef.ro – site al organizaţiei Fondul pentru copii al Naţiunilor Unite;
www.EducatieFinanciaraPentruCopii.ro – site cu sfaturi pentru gestionarea banilor familiei;
http://doareu.com – site cu răspunsuri la întrebările care vin odată cu adolescenţa;
http://copiisinguriacasa.ro – site dedicat copiilor cu părinţi plecaţi în străinătate;
http://sigur.info/docs/ghid-siguranta.zip – ghid de siguranţă privind utilizarea internetului.

SITE-URI INTERNAȚIONALE UTILE:

www.coe.int/children – site al Consiliului Europei dedicat copiilor;
www.coe.int/compasito - manual de educaţie pentru drepturile omului dedicat copiilor;
http://europa.eu/kids-corner/ - site al Uniunii Europene despre drepturile copiilor şi adolescenţilor;
http://ec.europa.eu/0-18/ – site interactiv al Uniunii Europene pentru drepturile copiilor;
http://europa.eu/youreurope – site de sprijin şi consiliere pentru deplasarea în interiorul UE;
www.coe.int/edc - site al Consiliului Europei privind educaţia pentru cetăţenie democratică şi drepturile omului.

STATISTICI

96% DIN ADOLESCENȚI SE UITĂ ZILNIC LA TELEVIZOR ȘI 50% PETREC PESTE 3 ORE PENTRU ACEASTĂ ACTIVITATE. INTERNETUL ESTE UTILIZAT DE COPII ÎNCEPÂND CU VÂRSTA DE 8 ANI. 88% DIN ADOLESCENȚI UTILIZEAZĂ INTERNETUL, MEDIA FIIND DE 3.37 ORE PE ZI; ÎN ZILELE LIBERE INTERNETUL ESTE UTILIZAT MAI DES.

FACEBOOK

De la vârsta de 13 ani puteţi avea în mod legal un cont de FB. Trebuie să ştiţi că toate informaţiile şi comunicările efectuate pe această reţea sunt stocate pe serverul companiei, chiar dacă voi le ştergeţi de pe pagina voastră sau din chat.

MEDIUL FIZIC ŞI SPAŢIUL CIBERNETIC

Noile mijloace de comunicare au permis oamenilor să interacţioneze între ei, să se exprime şi să se informeze din ce în ce mai rapid şi în modalităţi care nu erau posibile înainte. Cu ajutorul internetului s-a creat o lume nouă, care este o extensie a noastră, a imaginii noastre, a ceea ce suntem şi gandim. Această lume este tot una reală, doar că mediul este altul – astfel, internetul foloseşte *mediul online,* aşa cum vieţuitoarele marine folosesc apa, care este un alt mediu decât cel în care trăim noi zilnic, cel *fizic*.

DE REŢINUT

AVEM DREPTURI ŞI OBLIGAŢII ATÂT ÎN LUMEA FIZICĂ (CA CETĂŢENI), CÂT ŞI ÎN MEDIUL ONLINE (CA NETIZENI SAU CYBER-CETĂŢENI).

Stăm conectaţi în online foarte mult. Şi socializăm tot mai mult: împărtăşim opiniile noastre, dezvăluim aspecte din viaţa personală (fotografii, video, bloguri personale, postări pe FB), adăugăm tot mai mulţi prieteni. Ajungem astfel să construim o prezenţă a noastră în mediul online de care ne ataşăm. Dar aşa cum în lumea fizică avem dreptul de a trăi în mod liber, fiind protejaţi de lege şi obligaţia de a le respecta libertatea celorlalţi, tot astfel participarea noastră la viaţă în acest mediu ne permite exercitarea anumitor drepturi şi ne impune respectarea anumitor obligaţii.

PERICOLE LEGATE DE CALCULATOARE ŞI INTERNET

Legea protejeaza atât sistemele informatice (computerele, telefoanele), reţelele, transmisiunile de date (informaţia transmisă), cât şi datele informatice stocate pe acestea. Atunci când utilizăm date sau computere care aparţin altor persoane, trebuie să fim atenţi să nu comitem vreo faptă interzisă de lege.

INFRACŢIUNE

LEGEA PREVEDE SANCŢIUNI PENALE PENTRU URMĂTOARELE FAPTE: DACĂ ACCESEZI CALCULATORUL CUIVA FĂRĂ DREPT, DACĂ INTERCEPTEZI COMUNICAŢIILE ALTUIA, DACĂ COPIEZI INFORMAŢIILE DE PE CALCULATORUL CUIVA FĂRĂ PERMISIUNE, DACĂ FURI PAROLA ŞI ACCESEZI CONTURILE PERSONALE DE EMAIL ORI FB ALE ALTUIA.

Ceea ce publicăm online pe *wall*-ul nostru de FB (fotografii, texte) sau ceea ce scriem pe *wall*-ul prietenilor poate fi amuzant, dar poate avea mai târziu urmări care să nu ne convină. Practic, toate informaţiile – gânduri scrise, date şi fotografii – publicate în online de cele mai multe ori chiar de noi înşine alcătuiesc imaginea noastră pentru ceilalţi. De aceea, înainte de a publica ceva este important să ne gândim de două ori şi apoi să decidem în cunoştinţă de cauză.

Foarte des, tinerii fac schimb de fotografii prin internet. O poză din copilărie sau adolescenţă poate fi hazlie când sunteţi elevi, însă v-ar putea pune într-o situaţie stânjenitoare când veţi mai creşte şi, de exemplu, veţi dori să ocupaţi o funcţie importantă şi presa va decide să publice fotografia. Trebuie să ştiţi că, potrivit Codului Civil, nimeni nu poate folosi fotografiile unei persoane fără voia acesteia, dar până să decidă un judecător retragerea fotografiei sau plata către voi a unor despăgubiri, răul se va fi produs deja. S-ar putea ca voi să postaţi o fotografie în care apar şi alte persoane – în acest caz asiguraţi-vă că ele doresc să apară în spaţiul public sau îndepărtaţi fotografia ori ştergeţi etichetarea dacă vi se cere asta.

Oamenii intră foarte rapid în relaţii prin intermediul FB. Trebuie să aveţi grijă ce anume comunicaţi şi cui. Aceasta pentru că, pe de o parte, tot ceea ce postaţi pe *wall* este considerat o comunicare în spaţiu public, iar pe de altă parte pentru că uneori persoana cu care comunicaţi şi despre care nu ştiţi mare lucru poate fi cineva care vă vrea răul.

INFRACŢIUNE

CINE PUBLICĂ PE INTERNET SAU DISTRIBUIE FOTOGRAFII DIN LOCUINŢELE UNOR PERSOANE DACĂ ACESTEA NU ŞI-AU DAT ACORDUL ÎN ACEST SENS COMITE INFRACŢIUNEA DE **VIOLAREA VIEŢII PRIVATE.**

DE REŢINUT

WALL-UL FB ESTE CONSIDERAT SPAŢIU PUBLIC.

Nu este permis să batjocoriţi persoane pe FB. Cel insultat de voi poate ca în termen de trei ani să deschidă un proces civil şi să pretindă să-i plătiţi o sumă de bani cu titlu de daune morale. El va putea folosi ca probe în proces *capturile de ecran* pentru a arăta judecătorului afirmaţiilor defăimătoare făcute de voi.

CAZ REAL

ÎN FEBRUARIE 2015, MAI MULȚI ELEVI DE LA UN LICEU DINTR-UN IMPORTANT ORAȘ AL TRANSILVANIEI AU FOST CERCETAȚI DE O COMISIE INTERNĂ DE ANCHETĂ A ȘCOLII, FIIND ACUZAȚI CĂ AU CREAT UN GRUP PRIVAT PE FACEBOOK UNDE AU POSTAT COMENTARII DENIGRATOARE LA ADRESA CADRELOR DIDACTICE. 61 DE ELEVI AU FOST SANCȚIONAȚI CU MUSTRARE SCRISĂ SAU MUTAREA ÎN ALTE LICEE, PLUS SCĂDEREA NOTEI LA PURTARE.

Trebuie să ştiţi că tot ce postaţi în reţelele de comunicare sau pe internet poate fi reţinut. De exemplu, o poză pusă de voi pe FB sau pe un site poate fi descărcată de cineva şi păstrată în propriul computer ori urcată pe alt site. Evident, voi puteţi şterge fotografia, dar ea nu va dispărea din computerul respectivului. Dacă fotografia a reţinut un aspect de nuditate sau de la o petrecere unde s-a consumat alcool, un astfel de „prieten" ar putea favoriza apariţia ei peste ani şi astfel să vă compromită cariera sau familia.

Mai mult, există servicii de copiere automată a paginilor de internet şi publicare a lor într-o arhivă sau librărie, de regulă disponibilă gratuit, chiar dacă în prezent informaţiile oferite nu ar mai fi disponibile.

ȘTIAȚI CĂ ?

INTERNETUL ARE **MEMORIE PROPRIE**. DE EXEMPLU, DACĂ DESCHIZI SITE-UL HTTPS://ARCHIVE.ORG ȘI INTRODUCI ADRESA UNEI PAGINI INTERNET OARECARE, ESTE POSIBIL SĂ AFLI CE ANUME ERA PUBLICAT CU MAI MULȚI ANI ÎN URMĂ PE PAGINA RESPECTIVĂ, CHIAR DACĂ ÎN PREZENT INFORMAȚIILE RESPECTIVE SAU CHIAR SITE-UL NU MAI EXISTĂ.

Înainte de a publica pe internet date şi informaţii cu privire la voi sau prieteni, trebuie să aveţi în vedere că internetul nu este folosit doar de oameni de bună credinţă, interesaţi de socializare. Ci sunt şi infractori care urmăresc conturile de Facebook ale unor persoane. De exemplu, sunt hoţi care urmăresc postările în care apar fotografii din locuinţe cu bunurile pe care unii le au în casă şi statusurile de pe FB în care persoanele arată că sunt plecate în vacanţă – astfel îşi aleg ţintele pentru următoarelor spargeri pe care le vor da. De asemenea, fiţi atenţi la utilizarea funcţiei GPS a telefonului şi tabletei, căci aceasta prezintă riscuri pentru viaţa şi bunurile personale: când faceţi fotografii cu telefonul mobil, publicarea lor pe internet poate indica infractorilor adresa locuinţei dvs. sau a prietenilor cărora le faceţi fotografia.

PAROLELE

DE REȚINUT

NU FOLOSIȚI ACEEAȘI PAROLĂ PENTRU CONTUL DE MAIL ȘI PENTRU CONTUL DE FB!

Aşa cum cheia uşii ne asigură cu privire la persoanele care au dreptul să intre în locuinţa noastră, tot astfel parolele ne protejează computerul sau conturile. Parolele de la instrumentele sau aplicaţiile pe care le folosim trebuie să fie diferite, greu de ghicit şi să nu le dăm nici măcar prietenilor.

Atunci când vă alegeţi o parolă este bine să nu folosiţi datele personale sau informaţii pe care voi înşivă le publicaţi pe facebook! Este de acum o obişnuinţă ca infractorii să verifice dacă nu cumva parolele alese de persoanele vizate conţin date de naştere, numele membrilor din familie, a animalului favorit, etc.

Din nefericire, răufăcătorii au posibilitatea să facă rost de parolele noastre instalând pe computerele noastre direct (dacă au acces la computer) sau indirect (prin intermediul unor aplicaţii pe care le descărcăm noi înşine de pe internet) programe de spionat sau de copiat. Iar atunci când ne conectăm la internet acestea le transmit informaţii precum comunicarea pe care o purtăm cu cineva sau parolele pe care le utilizăm. Pentru că nu aveţi de unde şti dacă un computer care nu vă aparţine nu este cumva infestat cu astfel de viruşi sau dotat cu astfel de programe, ar fi ideal să vă accesaţi contul de email sau de FB doar de acasă şi nu de la orice alt calculator.

Programele antivirus, firewall şi anti-spyware sunt absolut necesare pentru computere, telefoane, tablete. Ele ne protejează nu doar comunicările purtate, ci şi informaţiile stocate pe propriul computer care pot fi distruse, precum şi hard-ul computerului de stricăciuni provocate de astfel de viruşi.

CUM RECLAMI O INFRACȚIUNE COMISĂ PRIN INTERNET SAU PRIN INTERMEDIUL COMPUTERULUI?

EXISTĂ AVOCAȚI SPECIALIZAȚI ÎN ACEST DOMENIU LA CARE PUTEȚI APELA. DE ASEMENEA, PUTEȚI DEPUNE O RECLAMAȚIE ONLINE LA POLIȚIA ROMÂNĂ PRIN INTERMEDIUL PAGINII DE INTERNET WWW.EFRAUDA.RO – A SERVICIULUI DE COMBATERE A CRIMINALITĂȚII INFORMATICE.

TELEFONUL ŞI TABLETA

Smartphone-urile şi tabletele oferă azi servicii complexe – telefon, sms, mms, internet, Whatsapp, Viber, Skype etc. – astfel că sunt considerate şi ele sisteme informatice. Ca urmare, sunt protejate de lege întocmai ca şi computerele. Înainte de a interacţiona, de a copia informaţiile sau de a utiliza fără voia proprietarului un smartphone sau o tabletă, revedeţi informaţiile de mai sus despre ce este pedepsit de lege şi nu aveţi voie să faceţi. Totodată, gândiţi-vă de două ori înainte de a da telefonul sau tableta proprie pe mâna prietenilor, pentru a nu vă expune la riscuri: ştergere de informaţii, copiere de informaţii, aflarea parolei.

Regulamentul şcolar interzice elevilor să utilizeze telefoanele mobile în timpul orelor de curs, al examenelor şi al concursurilor. Puteţi folosi telefoanele mobile în timpul orelor de curs, doar cu acordul cadrului didactic, numai în situaţii de urgenţă.

În locurile publice şi mai ales în mijloacele de transport în comun, poate reuşiţi să limitaţi conţinutul discuţiilor pe care le purtaţi cu cineva prin telefon, dar pe care le aud şi alţii şi încercaţi să vă controlaţi tonalitatea vocii. Gândiţi-vă că sunt oameni pe care poate îi deranjează să afle ce notă aţi luat la şcoală, cum vă veţi îmbraca pentru club diseară sau de ce v-aţi certat cu prietenul. La fel, dacă ascultaţi muzică la căşti, asiguraţi-vă că volumul este unul care nu îi deranjează pe cei din jur şi care, atunci când traversaţi strada sau sunteţi pe bicicletă, nu vă împiedică să auziţi vreo maşină care se apropie de voi.

Aveţi grijă ca preocupările voastre legate de telefon să nu vă distragă de la respectarea legii. De exemplu, dacă daţi sms-uri atunci când traversaţi strada, puteţi să nu observaţi că faceţi asta prin loc nepermis.

DATELE DE COMUNICARE ŞI CONȚINUTUL COMUNICĂRILOR

Datele despre viaţa privată ţin de intimitate şi confidenţialitate. Ele nu pot fi divulgate fără acceptul titularului. Părinţii au dreptul să controleze şi să cunoască anumite informaţii sau servicii accesate de copii. Asta, spre deosebire de discuţiile pe care copilul le are cu psihologul şcolii sau consilierul şcolar, care nu pot fi divulgate.

Orice mijloc de comunicare are un număr unic de identificare, fie că este vorba de telefon (aparatul are o serie unică de identificare IMEI; cartela SIM are şi ea o serie unică IMSI; numărul de telefon este unic), fie că este vorba de echipamentul conectat la internet (care are o adresă de I.P.).

Datele despre comunicarea prin telefon sau prin intermediul internetului sunt înregistrate într-o bază de date a companiei care oferă serviciul respectiv – astfel, se poate şti oricând cine a apelat pe cine, unde se aflau cele două persoane în acel moment, cât timp a durat discuţia, care este mărimea corespondenţei dintre ele. La aceste date are acces numai titularul contractului de telefonie mobilă, respectiv al abonamentului de internet şi organul de aplicare a legii; nicio altă persoană nu are acces la acest tip de date, iar obţinerea lor ilegală este sancţionată penal.

Companiile de furnizare a serviciului de telefonie sau de internet nu au voie să intercepteze şi să stocheze ***comunicările*** dintre clienţii lor. Aceste interceptări şi înregistrări pot fi făcute numai dacă un judecător emite o autorizaţie în cursul unui proces penal. O persoană îşi poate înregistra convorbirile pe care le poartă cu alte persoane, dar este preferabil ca acest lucru să nu se facă în mod clandestin. Dacă înregistrările surprind încălcări ale legii, aceste înregistrări pot fi folosite în justiţie. Nu încercaţi să folosiţi înregistrări pentru a obţine anumite avantaje de la o altă persoană, căci puteţi fi acuzaţi de *şantaj*. De asemenea, reţineţi că instalarea unor softuri pe telefonul sau în computerul altor persoane, fără ştiinţa lor, pentru a le înregistra comunicările sau a le afla parolele de acces la baze de date sau la conturi de email sau bancare constituie infracţiune.

INFRACŢIUNI

NIMENI NU ARE DREPTUL SĂ VĂ ÎNREGISTREZE CONVORBIRILE FĂRĂ ACORDUL DVS SAU FĂRĂ AUTORIZAȚIE DE LA PROCUROR (PENTRU 48 ORE) SAU DE LA JUDECĂTOR (PENTRU MAXIM 30 ZILE). NU AVEȚI VOIE SĂ DEZVĂLUIȚI CONȚINUTUL UNEI COMUNICĂRI (FĂCUTĂ ORAL SAU ÎN SCRIS) CARE NU VĂ APARȚINE, CHIAR DACĂ A AJUNS DIN GREȘEALĂ LA VOI!

Schimbul de mesaje, filmuleţe şi fotografii prin SMS, MMS, Skype, WhatsApp ori clasicele mailuri de *gmail* sau *yahoo* au devenit ceva obişnuit. Regulamentul şcolar interzice folosirea acestor mijloace de comunicare în timpul orelor.

AGRESORII ONLINE

Atenţie la agresorii online! Aceştia sunt persoane care iau altă identitate pentru a intra în legătură cu minorii. De cele mai multe ori este vorba de adulţi care îşi ascund vârsta şi numele real şi care invită copiii şi tinerii la discuţii despre chestiuni private (de exemplu, date despre domiciliu, locuinţă, orele când părinţii sunt plecaţi) sau despre sex. Ei profită de faptul că adolescenţii sunt maturi din punct de vedere sexual, dar nu şi emoţional. Amintiţi-vă că invitarea unui minor sub 13 ani să întreţină raporturi sexuale sau să asiste la acestea ori să urmărească materiale cu caracter pornografic constituie infracţiune.

DE REȚINUT

INTERNETUL NU ESTE O CAUZĂ A AGRESIUNILOR, CI UN MIJLOC DE COMUNICARE ÎNTRE OAMENI. ASIGURAȚI-VĂ, INCLUSIV PRIN MIJLOACELE VIDEO, CĂ ȘTIȚI CU CINE VORBIȚI!

DREPTUL LA PROPRIA IMAGINE

Uneori, copiii sunt invitaţi în emisiuni radio şi TV. Consiliul Naţional al Audiovizualului a stabilit nişte reguli în această privinţă, a căror nerespectare pot atrage sancţionarea postului TV. Astfel, când copiii au până în 14 ani, ei pot participa în astfel de emisiuni numai dacă există exprimat în scris acordul lor şi al părinţilor, afară de evenimentele culturale şi competiţiile sportive.

Alteori, copiii au legătură sau sunt implicaţi în comiterea unor infracţiuni. Legea îi ocroteşte în mod special, în funcţie de vârstă:

- *când copiii au vârsta sub 14 ani*: nu este voie să se dezvăluie numele celui bănuit de comiterea unei infracţiuni sau a celui care este martor. Dacă minorul este victima unui abuz sexual, fizic sau pishic nu se poate dezvălui numele său, iar în cazul altor infracţiuni, declaraţiile şi imaginile pot fi difuzate numai dacă există acordul copilului şi al părinţilor;
- *când copiii au vârsta între 14 şi 16 ani*: dacă este victimă sau suspect un reportaj, ştire sau dezbatere cu minorul poate fi făcută numai dacă el şi părinţii îşi dau consimţământul în scris, un părinte este lângă el şi dacă, fiind suspect, are şi avocat;
- *când copiii au vârsta între 16 şi 18 ani*: dacă este suspect este nevoie de consimţământul său şi prezenţa avocatului, iar dacă este victimă trebuie să îşi dea acordul, însă la cerere sa se va evita dezvăluirea identităţii.

Pe scurt:

FOLOSIREA MINORILOR PENTRU PRODUCEREA DE MATERIALE PORNOGRAFICE (FILME, FOTOGRAFII, AFIŞE, ETC), DEȚINEREA DE FILME PORNO CU MINORI SAU DESCĂRCAREA LOR SUNT INFRACȚIUNI.

PERETELE CONTULUI VOSTRU DE FB ESTE CONSIDERAT SPAȚIU PUBLIC.

NU PERMITEȚI ACCESUL STRĂINILOR LA PROPRIUL TELEFON SAU COMPUTER. NU DAȚI PAROLA NIMĂNUI. PENTRU APLICAȚII DIFERITE, FOLOSIȚI PAROLE DIFERITE.

NU DESCĂRCAȚI DE PE INTERNET PROGRAME DESPRE CARE NU ȘTIȚI NIMIC. UTILIZAȚI APLICAȚII ANTI-VIRUS, FIREWALL ŞI ANTI-SPYWARE.

INTERCEPTAREA ŞI ÎNREGISTRAREA COMUNICĂRILOR POATE AVEA LOC NUMAI CU AUTORIZAȚIE.

XIII. COPILUL ŞI PARTICIPAREA LA LUAREA DECIZIILOR

LIBERTATEA DE EXPRIMARE

Copilul relaţionează cu alţi copii şi cu adulţii. El are voie să participe la luarea deciziilor în ceea ce îl priveşte. În acest scop, are dreptul să îşi exprime liber opinia în familie, la şcoală, în comunitate, în societate. Sfaturile şi explicaţiile care i se dau sunt în funcţie de capacitatea lui de înţelegere.

Copilul are dreptul la liberă exprimare, adică să emită idei, să primească informaţii, să le caute şi să le difuzeze. El are inclusiv dreptul de a fi ascultat în procedurile judiciare; acest lucru este obligatoriu începând cu vârsta de 10 ani.

Ca şi în cazul adulţilor, copilului îi este interzisă exprimarea de opinii care să lezeze demnitatea şi onoarea unei alte persoane, să îndemne la ură rasială ori religioasă, sau să instige la violenţă.

DE REŢINUT

AVEM LIBERTATE DE EXPRIMARE, DAR ASTA NU ÎNSEAMNĂ CĂ AVEM VOIE SĂ SPUNEM ORICE, ORICÂND, ORIUNDE ŞI LA ADRESA ORICUI. PUTEM FACE ASTA DOAR DACĂ NU ATINGEM DEMNITATEA ALTUIA.

Pe durata orelor la şcoală, exprimarea opiniei de către elev poate avea loc numai în cadrul regulamentar. De exemplu, şoptitul sau copiatul la un examen constituie o abatere de la Regulamentul şcolar care impune sancţionarea disciplinară a elevului şi a profesorului care a permis frauda. Insultarea unui coleg sau a unui profesor nu sunt permise de lege, ci constituie delicte civile astfel că, la cererea persoanei vătămate, autorul poate fi obligat de judecător la plata unei sume de bani (desigur că, fiind minor, plata o vor face părinţii). Ameninţarea sau şantajarea unui coleg sau profesor este infracţiune şi, dacă victima sesizează poliţia sau parchetul, va atrage constituirea unui dosar penal ce se poate finaliza cu o sancţiune penală aplicată de judecător. Instigarea la izolare sau ameninţarea unui copil pentru că face parte dintr-o anumită etnie este, de asemenea, interzisă.

INFRACȚIUNI

SUNT SANCȚIONATE CU ÎNCHISOAREA:

- INIȚIEREA SAU CONSTITUIREA UNEI ORGANIZAȚII CU CARACTER FASCIST, RASIST ORI XENOFOB, ADERAREA SAU SPRIJINIREA, SUB ORICE FORMĂ, A UNUI ASTFEL DE GRUP;
- CONFECȚIONAREA, VÂNZAREA, RĂSPÂNDIREA, PRECUM ȘI DEȚINEREA ÎN VEDEREA RĂSPÂNDIRII DE SIMBOLURI FASCISTE, LEGIONARE, RASISTE SAU XENOFOBE;
- UTILIZAREA ÎN PUBLIC A SIMBOLURILOR FASCISTE, LEGIONARE, RASISTE SAU XENOFOBE;
- PROMOVAREA, ÎN PUBLIC, A CULTULUI PERSOANELOR VINOVATE DE SĂVÂRȘIREA UNOR INFRACȚIUNI DE GENOCID CONTRA UMANITĂȚII ȘI DE CRIME DE RĂZBOI, PRECUM ȘI FAPTA DE A PROMOVA, ÎN PUBLIC, IDEI, CONCEPȚII SAU DOCTRINE FASCISTE, LEGIONARE, RASISTE SAU XENOFOBE.

Legea nu ne permite să spunem cuiva sau despre cineva că este „prost”, „tâmpit” etc. – ne putem exprima părerea cu privire la faptele cuiva, dar nu cu privire la caracterul său, căci aceasta poate fi considerată o *insultă*. Faptele reproşate trebuie să fie reale, căci dacă sunt inventate comitem o *calomnie* (de exemplu, să spunem în public despre cineva că a furat telefonul colegului). Comiterea de insulte şi calomnii poate atrage obligarea delicventului la plata unor despăgubiri către cel astfel prejudiciat sau obligarea lui la a-şi cere scuze în public.

Prin cuvintele folosite trebuie să avem grijă să nu discriminăm sau să stigmatizăm. Astfel, nu putem folosi cuvinte care au legătură cu etnia sau diverse afecţiuni şi care au înţeles peiorativ: de aceea, vom spune „rrom” în loc de „ţigan”; „evreu” în loc de „jidan”; „bărbat/femeie de culoare” sau „afroamerican/-ă” în loc de „negru/negresă”; „persoană cu dizabilităţi” în loc de „handicapat”, „persoană cu tulburări psihice” în loc de „nebun”.

LIBERTATEA DE ASOCIERE ŞI REUNIUNE PAŞNICĂ

Copilul se poate asocia cu cine doreşte: poate iniţia o relaţie cu o persoană de sex opus sau de acelaşi sex. Un drept foarte important este cel de a face parte dintr-o organizaţie, formală sau informală: grup, cerc, club, consiliu, asociaţie, fundaţie. Nu poate fi însă constrâns la aceasta. Există unele asociaţii ale elevilor constituite ca organizaţii neguvernamentale (ONG-uri).

INTERDICŢIE

ÎN ROMÂNIA SUNT INTERZISE ASOCIAȚIILE SECRETE, CELE NAZISTE ŞI CELE LEGIONARE.

Anumite locuri nu sunt accesibile minorilor înainte de a împlini o anumită vârstă (de exemplu, la cinema pentru a vedea anumite filme sau în unele cluburi) sau după anumite ore. Verificaţi întotdeauna existenţa unor asemenea restricţii şi respectaţi-le, pentru a evita riscul unor amenzi.

INTERDICŢIE

LEGEA PREVEDE CĂ ACCESUL MINORILOR ÎN LOCAȚIILE SPECIALIZATE PENTRU DESFĂŞURAREA JOCURILOR DE NOROC, PRECUM ŞI PARTICIPAREA ACESTORA LA ORICE TIP DE JOC DE NOROC SUNT INTERZISE. SANCȚIUNEA PENTRU CEL CARE PERMITE ACCESUL MINORILOR ESTE AMENDĂ DE LA 50.000 LEI LA 100.000 LEI.

Începând cu luna iunie 2015, minorii nu mai au voie nici în sălile cu păcănele, nici în cazinouri.

Orice persoane, inclusiv adolescenţii, pot organiza şi participa la întruniri, manifestări, reuniuni. Acestea trebuie să fie paşnice, iar participanţii nu pot purta ***arme*** de niciun fel – nici arme cu aer comprimat, nici arme de foc (pistoale, puşti, grenade etc.), nici arme albe (baionete, săbii, pumnale, cuţite, şişuri, boxuri, castete, arbalete, arcuri, bâte, măciuci, bastoane telescopice), nici spray-uri cu gaze nocive, iritante sau de neutralizare. Cele mai multe astfel de manifestări nu au nevoie de nicio autorizaţie: de exemplu, cele sportive, culturale sau comemorative. Pentru celelalte, este nevoie ca organizatorii să le declare la primărie cu trei zile înainte.

În ultimii ani se petrec tot mai multe violenţe asupra persoanelor şi bunurilor cu ocazia desfăşurării unor evenimente sportive. De aceea, există o lege specială care prevede că organele de poliţie sau ale jandarmeriei pot aplica sancţiunea amenzii, a activităţii în folosul comunităţii şi, pentru anumite fapte, a interzicerii accesului la competiţiile şi jocurile sportive pentru o anumită perioadă.

CONTRAVENŢII

ATUNCI CÂND PARTICIPAȚI CA SPECTATOR LA O COMPETIȚIE SPORTIVĂ AVEȚI OBLIGAȚIA DE A VĂ SUPUNE CONTROLULUI CORPORAL SUMAR ŞI AL BAGAJELOR, ALTFEL VI SE VA REFUZA INTRAREA ÎN ARENĂ. NU PUTEȚI INTRODUCE ÎN TRIBUNĂ ALCOOL, PANCARTE ORI AFIŞE CU IMAGINI SAU TEXTE OBSCENE. NU AVEȚI VOIE SĂ SCANDAȚI INJURII, OBSCENITĂȚI SAU AMENINȚĂRI CĂTRE JUCĂTORI, SPECTATORI ORI PERSONALUL DE ORDINE. NU E PERMIS SĂ VĂ ASCUNDEȚI FAȚA CA SĂ NU FIȚI RECUNOSCUT ŞI NICI SĂ PĂTRUNDEȚI PE SUPRAFAȚA DE JOC. ESTE INTERZISĂ CUMPĂRAREA DE BILETE ŞI APOI REVÂNZAREA LOR LA SUPRAPREȚ.

INFRACȚIUNI

DACĂ O PERSONA CĂREIA I S-A INTERZIS ACCESUL LA COMPETIȚII SAU JOCURI SPORTIVE ESTE GĂSITĂ ÎN ARENA SPORTIVĂ, EA VA FI SANCȚIONATĂ CU ÎNCHISOAREA SAU CU AMENDA PENALĂ. ACEEAȘI SANCȚIUNE SE APLICĂ DACĂ PERSOANA SE OPUNE CU VIOLENȚĂ FAȚĂ DE PERSONALUL DE ORDINE ȘI SIGURANȚĂ SAU FAȚĂ DE FORȚELE DE ORDINE ORI LE ÎMPIEDICĂ SĂ-ȘI EXERCITE ATRIBUȚIILE SPECIFICE, CU OCAZIA DESFĂȘURĂRII UNEI COMPETIȚII SAU A UNUI JOC SPORTIV.

PETRECERILE

La vârsta voastră este normal să vă distraţi. Uneori, participaţi la evenimente, concerte sau petreceri organizate în cluburi, discoteci, restaurante, pe plajă etc. De regulă, organizatorii posedă autorizaţie care îi obligă să respecte anumite ore, să desfăşoare numai anumite activităţi, să accepte participarea unui număr maxim de persoane şi să folosească articole pirotehnice de divertisment sau de scenă. Este bine să nu consumaţi decât băuturi din sticle care se desfac în faţa voastră (pentru a nu vi se pune în pahar substanţe care să vă inducă anumite stări sau să vă facă dependenţi), să nu staţi în preajma obiectelor care produc zgomot sau care pot produce incendii şi să vă asiguraţi că ştiţi unde este ieşirea de urgenţă (pe care să o utilizaţi în caz de pericol).

Alteori, organizaţi voi înşivă petreceri cu caracter privat sau participaţi la cele organizate de prietenii voştri. Ei bine, trebuie să ţineţi cont că legislaţia nu permite să deranjaţi vecinii când organizaţi petrecerea în locuinţă (în timpul orelor de odihnă), nici când organizaţi petrecerea în aer liber (la oraş).

CONTRAVENȚIE

PUTEȚI FI AMENDAȚI DACĂ FACEȚI ZGOMOT, LARMĂ SAU DAȚI VOLUMUL LA MUZICĂ PREA TARE ȘI TULBURAȚI LINIȘTEA LOCUITORILOR DIN BLOC SAU DIN VECINĂTATEA CASEI VOASTRE ÎNTRE ORELE 22,00-8,00 ȘI 13,00-14,00. LA FEL, DACĂ ORGANIZAȚI ÎN MEDIUL URBAN O PETRECERE ÎN AER LIBER ȘI DAȚI VOLUMUL LA MUZICĂ PREA TARE TULBURÂNDU-SE ASTFEL LINIȘTEA LOCUITORILOR DIN ZONĂ. AMENDA ESTE DE LA 500 LEI LA 1.500 LEI.

Uneori la petreceri se folosesc artificii, pocnitori, petarde, fumigene. Aceste obiecte de distracţie, numite de lege „articole pirotehnice de divertisment”, produc deseori accidente, de la distrugeri de bunuri (maşini, case), până la vătămări corporale (arsuri, orbire). De aceea, legea prevede utilizarea lor doar în anumite condiţii.

DE REȚINUT

ARTIFICIILE POT FI DEȚINUTE ȘI UTILIZATE NUMAI DE PERSOANELE PESTE 16 ANI POT ȘI TREBUIE SĂ FIE *DIN CATEGORIA 1*, ADICĂ CELE CU O MASA MAXIMĂ DE AMESTEC PIROTEHNIC DE 3 GRAME: STELUȚE, LUMÂNĂRI SCÂNTEIETOARE, JERBE CU SCÂNTEI, MINIȘORI, VULCANI, INELE DE FOC, SATELIȚI, ÎNGERI DE FLORI. ELE AU UN RISC SCĂZUT ȘI NU PRODUC ZGOMOT. POT FI CUMPĂRATE NUMAI DE LA PERSOANE SAU MAGAZINE AUTORIZATE. TREBUIE SĂ AIBĂ DENUMIREA ȘI INSTRUCȚIUNI DE FOLOSIRE ÎN LIMBA ROMÂNĂ.

SUNT INTERZISE FOLOSIREA DE CĂTRE PERSOANELE FIZICE A POCNITORILOR, RACHETELOR, JETURILOR LUMINOASE, BATERIILOR DE ARTIFICII, CANDELELOR.

ALEGEREA ÎN ORGANISMELE UNITĂȚILOR ȘCOLARE

Un drept democratic pe care îl au elevii este acela de a-şi alege reprezentanţii în consiliul elevilor şi în consiliul de administraţie al şcolii.

Uneori, dirigintele desemnează un elev ca „şef al clasei". De cele mai multe ori, el este ales de către elevii din clasa respectivă. De la clasa a cincea în sus, fiecare reprezentant al clasei face parte din ***Consiliul Elevilor*** din unitatea şcolară respectivă. Consiliul Elevilor are două structuri. Prima structură este *Adunarea Generală*, alcătuită din fiecare reprezentant menţionat mai sus; ea stabileşte departamentele şcolii (cel sportiv, cultural, jurnalistic, de educaţie nonformală etc), numeşte membrii acestora dintre elevii care îşi depun candidatura şi adoptă poziţii în legătură cu doleanţele elevilor. A doua structură este *Biroul Executiv*, alcătuită din preşedintele Consiliului, vicepreşedinţii şi secretarul, care sunt aleşi de toţi elevii din şcoală de la clasa a cincea în sus; din rândul membrilor Biroului se desemnează elevii reprezentanţi în Comisia de Evaluare şi Asigurare a Calităţii şi în Comisia pentru Prevenirea şi Combaterea Violenţei din unitatea şcolară.

Preşedintele Consiliului Elevilor este observator din partea elevilor în ***Consiliul de Administraţie*** al şcolii, unde este invitat în mod obligatoriu când se discută chestiuni care privesc elevii. În acelaşi consiliu elevii au un reprezentant cu drept la vot, care trebuie să fie major şi care este ales de către toţi elevii de gimnaziu şi de liceu.

Preşedinţii consiliilor elevilor din toate şcolile unui judeţ alcătuiesc ***Consiliul Judeţean al Elevilor***; în capitală există Consiliul Municipal al Elevilor Bucureşti. În cele opt regiuni economice ale României există câte un ***Consiliu Regional al Elevilor***. Toţi preşedinţii de consilii judeţene, împreună cu cel de la Bucureşti şi cu trei vicepreşedinţi ai lui, formează adunarea generală din ***Consiliul Naţional al Elevilor,*** care este condus de un preşedinte; iar toţi preşedinţii consiliilor regionale sunt membri în Biroul Executiv al structurii naţionale. La nivel european există un ***Consiliu European al Elevilor***, care în prezent reuneşte reprezentanţi din 21 de ţări.

DE REŢINUT

CONSILIUL NAȚIONAL AL ELEVILOR FUNCȚIONEAZĂ CA STRUCTURĂ CONSULTATIVĂ A MINISTERULUI EDUCAȚIEI NAȚIONALE ȘI A FOST ÎNFIINȚAT ÎN ANUL 2007. EL REPREZINTĂ ELEVII ÎN FAȚA INSTITUȚIILOR ȘI ORGANISMELOR RELEVANTE. PRINCIPALELE OBIECTIVE ALE CONSILIULUI NAȚIONAL AL ELEVILOR SUNT: A) REPREZENTAREA ELEVILOR CA BENEFICIARI PRINCIPALI AI SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR DIN ROMÂNIA; B) PARTICIPAREA ACTIVĂ A ELEVILOR ÎN PROCESUL DECIZIONAL ÎN LEGĂTURĂ CU TOATE ASPECTELE CE ȚIN DE ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR; C) SUPRAVEGHEREA RESPECTĂRII ȘI IMPLEMENTĂRII DREPTURILOR ELEVILOR; D) ÎNCURAJAREA SCHIMBURILOR DE EXPERIENȚĂ ȘI EXEMPLELOR DE BUNE PRACTICI; E) SPRIJINIREA DEZVOLTĂRII TUTUROR SUBSTRUCTURILOR SALE; F) SUSȚINEREA VOLUNTARIATULUI ȘI A ACȚIUNILOR PLIATE PE NEVOILE ELEVILOR.

ACCESUL LA INFORMAȚII PUBLICE

Dacă sunteţi interesat de activitatea sau rezultatele autorităţilor sau instituţiilor publice, puteţi formula o simplă cerere către aceastea. Atât timp cât utilizează bani publici, ele sunt datoare să vă răspundă la cerere, chiar dacă aveţi o simplă curiozitate.

Evident, există şi informaţii care constituie secrete de stat, de serviciu sau care privesc anchete în derulare. Ele nu pot fi comunicate nimănui.

LIBERTATEA DE GÂNDIRE, CONȘTIINȚĂ ȘI RELIGIE

Biserica este autonomă faţă de stat, ca urmare România nu are o *religie de stat.* În ţara noastră, 86,5% dintre locuitori s-au declarat ortodocşi, 4,6% romano-catolici, 3,2% reformaţi, 1,9% penticostali, 0,8% greco-catolici, 0,6% baptişti, 0,4% adventişti de ziua a şaptea şi 0,2% s-au declarat fără religie sau atei.

Părinţii sunt primii care dau sfaturi copilului cu privire la religie. De regulă, ţinând la identitatea lor sub acest aspect, părinţii impun copilului respectarea propriei lor religii. Începând cu 14 ani, religia copilului poate fi schimbată numai cu acordul său, iar de la 16 ani poate singur să își aleagă religia.

La şcoală, copiii nu pot fi obligaţi să frecventeze ora de religie. Acest lucru se face numai la cererea expresă a elevului (dacă el este major) sau a părintelui (dacă elevul este minor).

Uneori, credinţa religioasă împiedică luarea unor măsuri medicale cu privire la copil. În acest caz, părinţii riscă să facă obiectul unor cercetări penale.

CULTE RECUNOSCUTE

SUNT 18 CULTE RECUNOSCUTE ÎN ROMÂNIA:

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ; EPISCOPIA ORTODOXĂ SÂRBĂ DE TIMIȘOARA; BISERICA ROMANO-CATOLICĂ; BISERICA ROMÂNĂ UNITĂ CU ROMA, GRECO-CATOLICĂ; ARHIEPISCOPIA BISERICII ARMENE; BISERICA CREȘTINĂ RUSĂ DE RIT VECHI DIN ROMÂNIA; BISERICA REFORMATĂ DIN ROMÂNIA; BISERICA EVANGHELICĂ C.A. DIN ROMÂNIA; BISERICA EVANGHELICĂ LUTHERANĂ DIN ROMÂNIA; BISERICA UNITARIANĂ DIN TRANSILVANIA; UNIUNEA BISERICILOR CREȘTINE BAPTISTE DIN ROMÂNIA; BISERICA CREȘTINĂ DUPĂ EVANGHELIE DIN ROMÂNIA – UNIUNEA BISERICILOR CREȘTINE DUPĂ EVANGHELIE DIN ROMÂNIA; BISERICA EVANGHELICĂ ROMÂNĂ; UNIUNEA PENTICOSTALĂ – BISERICA LUI DUMNEZEU APOSTOLICĂ DIN ROMÂNIA; BISERICA CREȘTINĂ ADVENTISTĂ DE ZIUA A ȘAPTEA DIN ROMÂNIA; FEDERAȚIA COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI DIN ROMÂNIA; CULTUL MUSULMAN; ORGANIZAȚIA RELIGIOASĂ MARTORII LUI IEHOVA.

Pe scurt:

LIBERTATEA DE EXPRIMARE NU ESTE ABSOLUTĂ: PRIN EXERCITAREA EI NU SE POATE ADUCE ATINGERE DEMNITĂȚII ALTOR PERSOANE.

COPIII AU DREPTUL SĂ ÎȘI ALEAGĂ REPREZENTANTUL ÎN CONSILIUL ELEVILOR.

PARTICIPAREA LA ORA DE RELIGIE SE FACE NUMAI LA CERERE.

XIV. COPILUL ŞI ORGANELE LEGII

Copiii au drepturi, dar nu şi le pot apăra întotdeauna singuri. Când sunt foarte mici, în locul lor decid părinţii şi tot ei îi apără. Pe măsură ce cresc şi ies tot mai des în societate, ei intră în relaţii cu cei din afara familiei având drepturi şi revenindu-le obligaţii. Ele sunt apărate şi, respectiv, impuse prin organele statului care deservesc legea.

POLIȚIA ȘI JANDARMERIA

Poliţiştii sunt primii oameni ai legii pe care îi cunoaştem. Ei veghează la siguranţa cetăţenilor. Există trei structuri de poliţie. Cea mai cunoscută este *poliţia naţională* aflată în structura Ministerului Afacerilor Interne; în fiecare judeţ există un Inspectorat judeţean de poliţie, iar în vârful ierarhiei este Inspectoratul General al Poliţiei Române, cu sediul la Bucureşti. Apoi există *poliţia locală*, înfiinţată în fiecare localitate ca o structură a primăriei (în trecut se numea "poliţie comunitară", şi, anterior, "corpul de gardieni publici"). Şi mai există *poliţia de frontieră* care se ocupă de controlul trecerii frontierei de stat.

Jandarmii fac parte din structura militarizată a Ministerului Afacerilor Interne. Ei intervin să asigure ordinea publică atunci când sunt organizate marşuri sau demonstraţii, sau când trebuie prinşi evadaţii.

CARIERĂ

PENTRU A FI **OFIȚER** DE POLIȚIE SAU JANDARMERIE TREBUIE SĂ ABSOLVIȚI FACULTATEA DIN CADRUL ACADEMIEI DE POLIȚIE „A.I.CUZA” DIN BUCUREȘTI. **AGENȚII DE POLIȚIE** SUNT PREGĂTIȚI LA ȘCOALA DE AGENȚI DE POLIȚIE „SEPTIMIU MUREȘAN” DIN CLUJ-NAPOCA ȘI „VASILE LASCĂR” DIN CÂMPINA. **SUBOFIȚERII DE JADARMERIE** SE FORMEAZĂ LA ȘCOALA „GR.A.GHICA” DIN DRĂGĂȘANI ȘI „PETRU RAREȘ” DIN FĂLTICENI.

Există mai multe categorii de lucrători de poliţie. Unii poliţişti sunt prezenţi în locurile frecventate de noi pentru a asigura *liniştea şi ordinea publică*. Alţii se ocupă de *circulaţia rutieră*. Poliţiştii din *poliţia judiciară* îi ajută pe procurori în descoperirea faptelor nelegale şi prinderea infractorilor. Poliţiştii sunt prezenţi uneori în şcoli: cei de la brigada rutieră vin pentru a ţine lecţii de circulaţie pe drumurile publice, iar poliţistul de proximitate pentru a nota incidentele violente din şcoli.

CORUPŢIE

POLIȚIȘTII AU OBLIGAȚIA DE A FI CORECȚI ATUNCI CÂND VIN ÎN CONTACT CU CETĂȚEANUL. EI NU AU VOIE SĂ PRETINDĂ SAU SĂ PRIMEASCĂ MITĂ. ASTFEL DE SITUAȚII TREBUIE ANUNȚATE LA TELEFONUL GRATUIT AL DIRECȚIEI GENERALE ANTICORUPȚIE: **0.800.806.806**.

Trebuie să ştii că poliţiştii au dreptul să legitimeze şi să reţină persoane. De exemplu, există regula ca fiecare persoană mai mare de 14 ani să poarte la ea în mod obligatoriu cartea de identitate.. Dacă nu o aveţi la voi, poliţistul are voie să vă ducă la sediul postului sau a secţiei de poliţie unde se va lua legătura cu părinţii voştri şi vă poate aplica o amendă. Nu aveţi voie să vă prezentaţi sub o altă identitate folosind un act fals ori care nu vă aparţine. Poliţistul nu are voie să jignească, să ameninţe sau să lovească persoanele cu care intră în contact. Dar are voie să folosească forţa şi să încătuşeze persoanele care prezintă un pericol pentru cetăţeni sau pentru ele însele.

Poliţiştii îşi pot exercita atribuţiile şi în afara orelor de program când află de existenţa unor situaţii care justifică intervenţia lor.

Poliţiştii au obligaţia de a constata contravenţiile şi de a aplica amenzi celor care încalcă legea: de exemplu, cei care nu respectă regulile de circulaţie, care tulbură ordinea publică, care desenează pe pereţii clădirilor, în cazul alarmării poliţiei sau ambulanţei fără motiv, ori a refuzului unei persoane de a se legitima. Cel amendat pe nedrept poate cere anularea amenzii la Judecătorie în termen de 15 zile, formulând o plângere contravenţională.

NUMĂR DE URGENŢĂ

112 – ÎN EUROPA;
911 – ÎN SUA ŞI CANADA.
ACEST NUMĂR ESTE APELABIL DE LA ORICE TELEFON MOBIL SAU FIX, INDIFERENT CĂ AVEȚI SAU NU CREDIT ORI CARTELĂ.

La numărul de telefon **112** puteţi apela în mod gratuit atunci când este o stare de urgenţă cu privire la o persoană, proprietatea cuiva sau mediul şi se impune intervenţia Poliţiei, Jandarmeriei sau Salvării. Persoanele cu dizabilităţi au un număr special de urgenţă: **113**.

Anunţaţi atunci când o persoană suspectă merge din uşă în uşă, atunci când intră persoane străine pe proprietatea voastră, când o persoană se furişează pe lângă casă sau forţează intrarea unei case sau a unei maşini. Anunţaţi o agresiune la adresa voastră sau a altcuiva. De exemplu, tocmai vi s-a smuls poşeta şi descrierea suspectului şi a maşinii poate ajuta poliţia să-şi formeze o imagine asupra suspectului. Sunaţi imediat la 112 dacă observaţi că cineva pătrunde în interiorul casei vecinilor voştri pe fereastră, ştiind că vecinii sunt plecaţi în vacanţă. Aceasta este o situaţie de urgenţă deoarece este necesară intervenţia imediată a poliţiei pentru a apăra proprietatea şi a descoperi infractorul. Dacă sunteţi martor la un accident rutier şi un pasager din autovehicul este blocat în interior, aceasta este o situaţie de urgenţă care trebuie anunţată imediat.

Nu apelaţi numărul 112 decât dacă e un pericol real, altfel riscaţi o amendă de la 500 la 1000 lei. Gândiţi-vă că, în timp ce voi faceţi doar o glumă şi chemaţi organele de intervenţie într-un anumit loc, ele nu pot ajunge la cineva care chiar are nevoie de ajutor în acele momente.

JUDECĂTORII

Atunci când oamenii nu se înţeleg şi cineva a încălcat un drept al altuia, cel din urmă poate cere restabilirea dreptului său şi eventual sancţionarea primului. Organul legii care intervine pentru a stabili cine are dreptate este judecătorul.

ȘTIAŢI CĂ ?

ÎN ROMÂNIA NU EXISTĂ CURȚI CU JURAȚI, CI JUDECĂTORII STABILESC SINGURI VERDICTUL. JUDECĂTORII DE LA NOI NU AU CIOCĂNEL ÎN SALA DE JUDECATĂ, CA ÎN FILMELE AMERICANE, ŞI NICI PERUCI, CA ÎN FILMELE VECHI BRITANICE.

Judecătorii lucrează în instituţii numite *instanţe judecătoreşti*. Instanţa supremă este Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, cu sediul în Bucureşti. La un nivel mai jos sunt cele 15 curţi de apel, care răspund de mai multe judeţe. Urmează Tribunalele, aflate câte unul în fiecare reşedinţă de judeţ. În fine, instanţele de la baza sistemului sunt Judecătoriile, care au sediul în toate municipiile din România şi în unele oraşe din fiecare judeţ.

Judecătorul este ***independent*** şi faţă de şefi sau colegi, şi faţă de alte organe ale statului, adică nimeni nu îi poate da sfaturi, ordine şi nimeni nu îl poate controla. El are obligaţia să fie ***imparţial***, adică să nu se lase influenţat de poziţia sau starea vreunei părţi din dosar, pentru a nu favoriza sau defavoriza pe nimeni, căci el trebuie să se asigure de egalitatea tuturor în faţa legii.

Judecătorii decid conducându-se după lege, nu după cum vor ei sau părţile, şi pe baza probelor de la dosar. Odată rămasă definitivă, o hotărâre judecătorească este obligatorie întocmai ca o lege. Doar că, spre deosebire de legea care priveşte toată populaţia din ţară sau dintr-o zonă geografică, o hotărâre judecătorească priveşte numai părţile implicate în cauză.

Pentru cauzele cu minori există judecători specializaţi. Ei aplică reguli speciale pentru minori şi folosesc tehnici speciale de audiere a acestora.

SIMBOLUL JUSTIŢIEI

JUSTIȚIA ESTE SIMBOLIZAZĂ DE **THEMIS**, ZEIȚA DREPTĂȚII LA GRECII ANTICI, CARE ESTE LEGATĂ LA OCHI ȘI POARTĂ ÎNTR-O MÂNĂ O BALANȚĂ, IAR ÎN CEALALTĂ O SABIE. EȘARFA CARE ACOPERĂ OCHII ZEIȚEI ȘI BALANȚA SUGEREAZĂ FUNCȚIA ESENȚIALĂ A JUDECĂTORULUI, ACEEA DE A APLICA LEGEA ÎN MOD IMPARȚIAL. SABIA SEMNIFICĂ FAPTUL CĂ HOTĂRÂREA JUDECĂTORULUI ESTE OBLIGATORIE ȘI EA TREBUIE EXECUTATĂ.

PROCURORII

Când se comit infracţiuni, cel care lucrează cu poliţia la identificarea infractorului şi care va stabili dacă el trebuie tras la răspundere este procurorul.

Procurorii lucrează în instituţii numite *parchete*. Există parchete pe lângă fiecare instanţă judecătorească, care sunt în număr de aproape 250.

Procurorul nu poate aplica sancţiuni suspectului. El poate renunţa la cercetări dacă nu sunt probe suficiente împotriva lui sau dacă fapta nu este aşa de gravă. Dar dacă trebuie aplicată o sancţiune există două posibilităţi: fie suspectul recunoaşte faptele şi încheie un *acord* cu procurorul cu privire la pedeapsa care i se va aplica, fie procurorul *trimite cazul* la instanţa judecătorească unde un judecător va decide ce este de făcut numai după ascultarea argumentelor acuzării şi ale apărării.

PARCHETE SPECIALIZATE

ATUNCI CÂND CINEVA ESTE SUSPECTAT CĂ A LUAT SAU A DAT MITĂ, ESTE COMPETENT SĂ FACĂ CERCETĂRI PARCHETUL NUMIT **DNA** – DIRECȚIA NAȚIONALĂ ANTICORUPȚIE. ATUNCI CÂND CINEVA COMITE O INFRACȚIUNE DE TRAFIC DE DROGURI, DE TRAFIC DE ARME SAU DE PORNOGRAFIE INFANTILĂ CERCETĂRILE SE FAC DE CĂTRE **DIICOT** – DIRECȚIA DE INVESTIGAREA A INFRACȚIUNILOR DE CRIMĂ ORGANIZATĂ ȘI TERORISM.

CARIERĂ

JUDECĂTORII ȘI PROCURORII ALCĂTUIESC CORPUL MAGISTRAȚILOR; ÎN ROMÂNIA SUNT ÎN TOTAL CAM 8500 DE MAGISTRAȚI. PENTRU A DEVENI **MAGISTRAT** TREBUIE SĂ ABSOLVIȚI UNA DIN CELE 40 DE FACULTĂȚI DE DREPT DIN ROMÂNIA ȘI APOI SĂ FIȚI ADMIȘI LA INSTITUTUL NAȚIONAL AL MAGISTRATURII. ACOLO VEȚI FI PENTRU DOI ANI AUDITORI DE JUSTIȚIE, DUPĂ CARE VEȚI DEVENI JUDECĂTORI SAU PROCURORI STAGIARI. DE GESTIONAREA CARIEREI MAGISTRAȚILOR ȘI DE APĂRAREA INDEPENDENȚEI JUSTIȚIEI ÎN RAPORT CU CELELALTE PUTERI SE OCUPĂ CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII.

AVOCAȚII ȘI CONSILIERII JURIDICI

Aceştia sunt specialişti în drept care oferă sfaturi juridice (*consultanţă*) oamenilor care nu cunosc legea. ***Avocaţii*** sunt angajaţi în baza unui contract de asistenţă juridică de către persoana care apelează la serviciile lor. În procesele penale, dacă părţile nu au avocat ales, se asigură asistenţa din oficiu de către avocaţi remuneraţi de stat. ***Consilierii juridici*** sunt tot un fel de avocaţi, doar că ei sunt angajaţi permanent la o instituţie publică sau la o firmă, în baza unui contract de muncă. Atunci când nu e posibil să soluţioneze chestiunea pe cale amiabilă, avocaţii/consilierii juridici fac formalităţile pentru sesizarea parchetului sau instanţei de judecată unde se duc fie alături de clienţii lor (pe care îi *asistă*), fie în locul lor (îi *reprezintă*).

CARIERĂ

ÎN ROMÂNIA SUNT PESTE 20.000 DE AVOCAȚI. LA NIVELUL FIECĂRUI JUDEȚ EI SUNT ORGANIZAȚI ÎN BAROURI. PENTRU A DEVENI AVOCAT TREBUIE SĂ ABSOLVIȚI O FACULTATE DE DREPT DIN ROMÂNIA ȘI APOI SĂ FIȚI ADMIȘI LA INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU PREGĂTIREA ȘI PERFECȚIONAREA AVOCAȚILOR. CURSURILE DE PREGĂTIRE AU DURATA DE UN AN ȘI JUMĂTATE, DUPĂ CARE VEȚI DEVENI AVOCAȚI STAGIARI ȘI, MAI TÂRZIU, DEFINITIVI.

GREFIERII

Magistraţii sunt ajutaţi în activitatea lor de grefieri. Ei întocmesc dosarele, au contact direct cu părţile şi redactează la computer documentele în care sunt cuprinse deciziile pe care le iau magistraţii.

CARIERĂ

EXISTĂ GREFIERI CU STUDII SUPERIOARE ŞI GREFIERI CU STUDII MEDII. UNII SUNT ANGAJAȚI ÎN URMA UNUI CONCURS ORGANIZAT DE CĂTRE INSTANȚA SAU PARCHETUL UNDE VOR LUCRA. ALȚII SUNT ANGAJAȚI DUPĂ CE SUNT ADMIȘI LA ȘCOALA NAȚIONALĂ DE GREFIERI, UNDE ÎNVAȚĂ CHESTIUNI PRACTICE TIMP DE 6 LUNI, DUPĂ CARE VOR FI REPARTIZAȚI LA INSTANȚE ŞI PARCHETE.

*

Uneori soluţiile date în procese nu mulţumesc *justiţiabilii*, adică părţile din dosare. Oricum, trebuie să ştiţi că magistratul nu are voie să dea soluţii pentru a face pe plac părţilor, publicului sau presei, ci este obligat să se supună numai legii. Poate că unii dintre cei implicaţi în acele cauze au dreptate, dar nu au avut probe suficiente; poate că alţii nu au dreptate şi încearcă să inducă în eroare organele judiciare; sau poate că magistratul are o opinie legală cu care procurorul sau avocatul vreunei părţi nu este de acord. În această situaţie, cel nemulţumit are la dispoziţie anumite căi de atac pe care le poate exercita: contestaţia, apelul, recursul.

Cetăţenii datorează respect organelor legii şi trebuie să se supună autorităţii acestora, căci ele nu acţionează în nume personal şi în interesul lor propriu, ci al cetăţenilor oneşti.

ȘTIAŢI CĂ ?

CÂT TIMP MAGISTRATUL A ACȚIONAT CU BUNĂ CREDINȚĂ, CHIAR DACĂ A GREȘIT SOLUȚIA (EROARE JUDICIARĂ), EL NU POATE FI ÎN NICIUN FEL TRAS LA RĂSPUNDERE. EROAREA JUDICIARĂ POATE AVEA MULTIPLE CAUZE: DE EXEMPLU, MAGISTRATUL A GREȘIT SOLUȚIA PENTRU CĂ UN MARTOR A FOST MINCINOS, UN ÎNSCRIS FOLOSIT DREPT PROBĂ A FOST FALSIFICAT, ORI LEGEA NU ERA CLARĂ ȘI MAGISTRATUL A INTERPRETAT-O ÎNTR-UN ANUMIT FEL.

ULTRAGIERE

ÎMPIEDICAREA ACTIVITĂȚII DESFĂȘURATE SAU RĂZBUNAREA, AMBELE COMISE PRIN ACTE DE AMENINȚARE SAU DE VIOLENȚĂ FIZICĂ, ASUPRA UNUI POLIȚIST SAU JANDARM CONSTITUIE INFRACȚIUNEA DE **ULTRAJ**. IAR CELE COMISE ASUPRA UNUI MAGISTRAT, A UNUI AVOCAT SAU A MEMBRILOR SĂI DE FAMILIE SE NUMEȘTE **ULTRAJ JUDICIAR** ȘI SE SANCȚIONEAZĂ CU ÎNCHISOAREA.

La rândul lor, organele legii trebuie să fie corecte în relaţiile cu cetăţenii. Lucrătorii de poliţie judiciară şi magistraţii nu au voie să inventeze dosare pentru a hărţui oamenii, nu pot închide oamenii în mod nelegal, nu pot intimida sau agresa pe cei cu care vin în contact. De asemenea, nu au voie să obţină avantaje personale prin exercitarea funcţiei. Toate aceste fapte pot duce la sancţionarea lor, disciplinară (li se reduce salariul, sunt mutaţi ori daţi afară din serviciu) sau penală (sunt trimişi la închisoare).

CORUPȚIE

POLIȚIȘTII, MAGISTRAȚII, GREFIERII ȘI AVOCAȚII AU OBLIGAȚIA DE A FI INTEGRI ATUNCI CÂND VIN ÎN CONTACT CU CETĂȚEANUL. EI NU POT PRETINDE SAU PRIMI MITĂ – ESTE **LUARE DE MITĂ**; ȘI NU POT INTERVENI CU SUGESTII SAU RUGĂMINȚI LA COLEGII LOR – **ESTE TRAFIC DE INFLUENȚĂ**. ASTFEL DE SITUAȚII TREBUIE ANUNȚATE IMEDIAT LA DNA, DATELE DE CONTACT FIIND INDICATE PE WWW.PNA.RO. CEI CORUPȚI VOR FI CONDAMNAȚI PENAL ȘI DAȚI AFARĂ DIN PROFESIE. DE ASEMENEA, CEI CARE **DAU MITĂ** SAU **CUMPĂRĂ INFLUENȚĂ** RISCĂ ÎNCHISOAREA.

Pe scurt:

PENTRU ORICE PROBLEMĂ JURIDICĂ PUTEȚI APELA CU ÎNCREDERE LA OAMENII LEGII.

JUDECĂTORUL ESTE GARANTUL DREPTURILOR ŞI LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE ALE OMULUI.

CEI TREI „I” CARE CARACTERIZEAZĂ JUSTIȚIA SUNT: INDEPENDENȚA, IMPARȚIALITATEA ŞI INTEGRITATEA.

XV. COPILUL IMPLICAT ÎN PROCESUL JUDICIAR

RESPONSABILITATE ŞI RĂSPUNDERE

Ca societatea să funcţioneze şi fiecare să se simtă în siguranţă, toţi membrii ei trebuie să respecte legea. Cei mai mulţi fac acest lucru, căci sunt oameni responsabili. ***A fi responsabil*** înseamnă să îţi dai seama de actele tale, să fii conştient de rezultatul acestora şi să nu îţi doreşti să produci altora vreun rău.

Sunt însă şi oameni care încalcă legile: unii pentru că nu le cunosc, alţii pentru că nu le pasă de ele, alţii le încalcă din greşeală, iar alţii chiar nu vor să le respecte, indiferent de riscuri. Toţi aceştia trebuie să răspundă pentru încălcarea legii. ***A răspunde*** înseamnă a suporta consecinţele prevăzute în lege pentru faptele comise.

DE REȚINUT

(1) ACOLO UNDE ÎNCETEAZĂ RESPONSABILITATEA, ÎNCEPE RĂSPUNDEREA. (2) NIMENI NU POATE INVOCA NECUNOAȘTEREA LEGII. (3) NIMENI NU ÎȘI POATE FACE SINGUR DREPTATE. (4) CINE GREȘEȘTE, PLĂTEȘTE.

În funcţie de abaterea comisă există mai multe forme de răspundere. De exemplu, dacă un elev vopseşte un perete al şcolii, sancţionarea lui poate consta în a vărui peretele pe cheltuiala părinţilor şi să facă curăţenie o lună în şcoală. Dacă un pieton traversează strada prin loc nepermis, poliţistul rutier îi va aplica o amendă. La fel, va primi o amendă de la poliţia locală cel care aruncă gunoaie pe jos sau fumează în loc nepermis. Pentru o acuzaţie făcută pe nedrept, cel vătămat poate să obţină obligarea celuilalt să dea dezminţire şi să îşi ceară scuze. Pentru un adult care lipseşte de la serviciu, şeful său poate decide să îi reducă salariul sau chiar să îl dea afară. Cineva care consumă droguri sau care omoară o persoană va fi închis de judecător în penitenciar. Dacă o persoană cu probleme mintale a comis o faptă gravă – de exemplu, a incendiat un bloc (*piroman*) sau a omorât pe cineva – va fi închisă într-un spital special la recomandarea unui psihiatru.

PREVENIREA

Evident, cel mai simplu este să prevenim comiterea de fapte contrare legii.

Cum evităm să comitem fapte ilicite? Pentru a nu comite astfel de fapte, pe de o parte trebuie să ştim ce avem voie şi ce nu avem voie să facem, să ne conducem după conştiinţă şi să avem curajul să spunem „Nu!” tentaţiilor.

Există nişte reguli recomandate de poliţie în acest sens: Atunci când vă alegeţi prietenii, evitaţi-i pe cei violenţi sau despre care ştiţi că au probleme cu legea. Când cineva încercă să vă influenţeze negativ, gândiţi-vă la riscuri pentru voi şi pentru cei din jurul vostru. Încercaţi să le atrageţi atenţia prietenilor asupra consecinţelor comiterii unor asemenea fapte. Dacă nu doriţi să mergeţi într-un anumit loc, sau cu anumite persoane, sau să faceţi ceva ce vi se propune, respingeţi curajos aceste propuneri. Nu vă sunt prieteni cei care vă îndrumă la rău! Nu încercaţi să rezolvaţi prin violenţă un conflict în care sunteţi implicat, ci apelaţi la ajutorul adulţilor din jurul vostru sau al organelor legii.

Cum evităm să fie comise fapte ilicite împotriva noastră? Cunoaşterea legilor, dar şi a persoanelor cu care intrăm în contact, posibilele pericole la care ne supunem şi capacitatea noastră de previziune ne pot salva să devenim victimele unor infracţiuni. Încercaţi să fiţi atenţi pe unde umblaţi, de unde faceţi cumpărături şi cereţi întotdeauna chitanţă. Nu uitaţi că nimic nu e gratis, iar ceea ce e prea ieftin trebuie să vă dea de bănuit. Există anumite reguli care ne sunt recomandate pentru a preîntâmpina cele mai întâlnite fapte contrare legii:

Furtul din buzunare: Hoţii acţionează acolo unde este aglomeraţie (mijloace de transport în comun, pieţe, magazine, gări). Ei sustrag bunuri de valoare sau bani din buzunare, genţi, poşete. De regulă, aruncă portofeul cu actele după ce şi-au însuşit suma de bani găsită. Fiţi vigilenţi în mijloacele de transport: încercaţi să realizaţi cât de normală e apropierea unei persoane de voi; ţineţi poşeta/geanta în faţa voastră; nu vă depărtaţi de bagaje; nu purtaţi portofelul, banii sau telefonul mobil în buzunarul de la spatele pantalonului ori în buzunarele laterale ale hainei. Fiţi atenţi la cumpărături: nu puneţi portofelul sau geanta în coş; nu permiteţi să fiţi înghesuiţi când staţi la rând; aveţi grijă să nu vadă cei din jur codul PIN utilizat pentru a face plăţi sau extrageri de pe cardul bancar; nu vă lăudaţi că aveţi bani la voi; anunţaţi pe cei responsabili dacă sunteţi martori la comiterea unui furt.

Furtul de sau din (auto)vehicule: Asiguraţi-vă bicicleta, scuterul sau maşina înainte de a le părăsi, chiar dacă este pentru scurt timp: folosiţi încuietoarea, alarma etc. Nu lăsaţi bunuri de valoare în ele. Parcarea pe timpul nopţii trebuie să fie în garaj sau în loc public luminat.

Furtul din locuinţe: Ţineţi uşa de acces în locuinţă încuiată. Utilizaţi vizorul când cineva bate la uşă. Nu daţi drumul la persoane necunoscute, chiar dacă spun că sunt trimise de rude sau că reprezintă autorităţi, dar nu se pot legitima. Dacă staţi la bloc, folosiţi interfonul pentru a permite accesul numai pentru persoanele pe care le cunoaşteţi şi nu spuneţi codul unor străini. Instruiţi vizitatorii să nu dea relaţii străinilor despre voi şi bunurile pe care le aveţi în casă. Nu puneţi pe reţelele de socializare fotografii cu modalitatea de acces în locuinţă sau bunurile deţinute. Dacă pierdeţi cheia de la uşă, înlocuiţi de urgenţă încuietoarea. Dacă toată familia pleacă de acasă, nu anunţaţi acest lucru pe internet.

Înşelăciuni: Există multe tipuri de înşelăciuni. Unii bat la uşa voastră şi pretind că au o anumită nevoie sau au fost trimişi de cineva. O astfel de metoda este „deratizarea", când escrocii vă anunţă că au venit să deratizeze apartamentul, aşa cum au făcut la toţi vecinii voştri, stropesc cu apă amestecată cu făină, după care vă cer plata pentru serviciul prestat. Metoda „detergentul" e asemnănătoare: se prezintă două persoane cu o ofertă de nerefuzat la un anumit produs, de regulă detergent, şi în timp ce sunteţi ocupat cu una sau vă duceţi după bani, cealaltă sustrage bunuri.

Sunt escroci care folosesc metoda „inelul găsit": în timp ce treceţi pe lângă ei pe stradă se apleacă pe jos şi se fac că au găsit un inel din aur pe care vi-l arată, vă spun că nu au nevoie de el şi se oferă să vi-l vândă la un preţ mic (dar care în realitate e mai mare decât tabla din care e conceput inelul).

Sunt unii care folosesc metoda „împrumutul": vă roagă cu lacrimi în ochi să le împrumutaţi telefonul pentru a suna pe cineva apropiat căci tocmai s-a întâmplat un necaz şi au rămas fără baterie, le daţi telefonul şi fug cu el; alţii vă cer o sumă de bani să ajungă acasă, fiind dispuşi să lase chiar un bun drept garanţie (care, evident, e mai puţin valoros decât banii primiţi); unii indivizi stau pe marginea drumului şi fac semn cu sticle goale că au nevoie de combustibil şi, după ce opriţi maşina, sunteţi tâlhărit. Alţii vă abordează pe stradă pentru a vă ghici viitorul contra unei sume de bani sau a unui obiect valoros.

Prin metoda „accidentul" escrocul vă sună la întâmplare, pe voi sau pe părinţii dvs, pretinzând că o rudă de-a voastră a avut un accident de circulaţie şi este nevoie urgentă de o sumă de bani pentru demersurile legale (dacă credeţi că poate fi real, cereţi detalii cu privire la locul accidentului, spitalul unde este ruda sau secţia de poliţie şi interesaţi-vă personal de aceasta; nu acceptaţi să vă întâlniţi cu persoana care poate fi un escroc şi nu daţi vreo sumă de bani; anunţaţi imediat la 112 cele întâmplate).

Metoda „Semaforul" este utilizată cu privire la conducătorii auto: în timp ce maşina este oprită la stop sau la semafor, eventual unul dintre hoţi chiar se postează în faţa ei, un altul deschide portiera sau sparge geamul acesteia şi fură poşeta aflată pe bancheta din spate ori scaunul din dreapta şoferului.

Prin metoda „telefonul", se oferă victimei, pe stradă, un telefon de ultimul tip, dar la un preţ mult scăzut decât în magazin, dându-se de înţeles că este furat; victima crede că face o afacere, plăteşte preţul, dar acasă descoperă că telefonul este un fals.

Există şi metoda „Coca-Cola sau Orange": primiţi un mesaj tip sms prin care sunteţi anunţat că aţi câştigat un premiu de la firmele Coca-Cola ori Orange şi pentru a-l prelua se cere să încarcaţi un cont al unei cartele preplătite, care de fapt aparţine escrocului.

Prin metoda „Agenţia de modele", copiii sunt invitaţi să se înscrie pentru a face parte dintr-o bază de date de unde vor fi recrutate modelele pentru diverse emisiuni sau reclame; se semnează un contract, se plăteşte o taxă şi apoi invitaţia de participare nu mai vine niciodată.

„Scrisoarea nigeriană” este cea mai cunoscută formă de escrocherie prin intermediul poştei electronice: victima primeşte un e-mail în care este anunţată că o persoană foarte bogată s-a hotărât să îi facă o donaţie, că cineva a decedat si rudele împart o mare moştenire necunoscuţilor, sau că a câştigat la loterie. Dar pentru aceasta este nevoie ca victima să plătească comisioane sau ca aceasta să îşi dea date personale, inclusiv bancare. Evident, doar escrocul are de câştigat. Gândiţi-vă că ofertele de acest gen sunt prea bune pentru a fi adevărate şi că nu există afaceri din care să câştigaţi bani fără muncă.

JUSTIŢIA A DECIS

ÎN APRILIE 2014, S-A PRONUNȚAT HOTĂRÂREA DEFINITIVĂ CU PRIVIRE LA DOI TINERI DIN SUDUL ȚĂRII. EI AU FOST CONDAMNAȚI LA CÂTE 5 ANI, RESPECTIV 6 ANI ÎNCHISOARE, PENTRU PROXENITISM ŞI TRAFIC DE PERSOANE, FIIND GĂSIȚI VINOVAȚI DE FAPTUL CĂ, FOLOSIND METODA „PRIN ÎNDRĂGOSTIRE”, AU CONVINS ZECI DE TINERE, MULTE DINTRE ELE MINORE, SĂ SE PROSTITUEZE ÎN BORDELURILE DIN EUROPA. ASTFEL, EI NU AU MAI APELAT LA RECRUTAREA PRIN VIOLENȚE FIZICE SAU PRIN RĂPIRE, CI AU FOLOSIT ACEASTĂ METODĂ MAI PERSONALĂ, REUŞIND SĂ LE MENȚINĂ PE VICTIME ÎNTR-O TOTALĂ DEPENDENȚĂ EMOȚIONALĂ ŞI AFECTIVĂ FAȚĂ DE EI.

Prin metoda „Loverboy” individul intră în contact cu victima, îi satisface aceasteia unele capricii, şi, în timp, o determină să se îndrăgostească şi să facă orice pentru el. Unii dintre escroci le conving pe fete să le cumpere cadouri scumpe, ori să le zică contul bancar şi codul cardului, ori să le dea bani sau bijuterii pe care să le investească, ori să le împrumute telefonul sau laptopul, după care dispar. Alţii se leagă de fete de liceu sau sărace cărora le spun că au nevoie de bani şi că numai ele i-ar putea ajuta într-un singur mod: culcându-se cu alţi bărbaţi, pentru bani, o perioadă de timp. O astfel de tânără ajunge cu voia ei, nu prin constrângere, să fie exploatată sexual de o adevărată reţea de traficanţi de carne vie, în care unul se ocupă de recrutarea fetelor sărace, altul de cazarea lor şi transportul la clienţi, altul de colectarea şi împărţirea banilor.

MINORI VICTIME

ÎN ANUL 2015 UN NUMĂR DE 2405 DE MINORI AU FOST VICTIME UNOR INFRACȚIUNI, PRECUM: TRAFIC DE MINORI (261), VIOL (182), UCIDERE DIN CULPĂ (205), ABANDON DE FAMILIE (557), OMOR (100), LOVIRI ŞI VĂTĂMĂRI (275), ACT SEXUAL CU MINOR (157), TÂLHĂRII (156), PORNOGRAFIE INFANTILĂ (78).

COPILUL VICTIMĂ

Cel împotriva căruia se comite o infracţiune, adică o faptă atât de gravă încât legea prevede închisoarea ca sancţiune, se numeşte *victimă*.

Anumite infracţiuni mai simple pot fi investigate doar dacă victima formulează în maximum trei luni ***plângere*** la poliţie sau la parchet împotriva infractorului – de exemplu, infracţiunea de lovire, ameninţarea, violarea vieţii private, abuzul de încredere. În lipsa acestei plângeri sau în caz de retragere a ei, dosarul se închide. Pentru alte infracţiuni, organele legii încep *din oficiu* cercetarea, dar dacă victima ***se împacă*** cu acuzatul, atunci dosarul se închide şi în acest caz – de exemplu, pentru infracţiunea de furt, însuşirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor, înşelăciunea.

Vă mai aduceţi aminte ce am spus când am vorbit de actele pe care le pot încheia copiii? Şi anume, că până la vârsta de 14 ani în locul lor acţionează părinţii, iar între 14 şi 18 ani actul se întocmeşte de copil asistat de cel puţin un părinte de-al său. Acest lucru este valabil şi pentru plângerile adresate poliţiei sau procurorului. Prin urmare, dacă un copil este victima unei infracţiuni, el va trebui să sesizeze organele legii prin părinţii săi sau cu asistenţa părinţilor săi.

Copilul victimă va primi un *avocat gratuit*, dacă nu are unul ales de el. Victima va fi *audiată* şi va arăta organelor judiciare care sunt dovezile pentru a proba cele susţinute. Când este minoră, victima poate fi declarată vulnerabilă şi, la fel şi în cazul în care este ameninţată sau supusă unui pericol din cauza declaraţiilor făcute, ea poate fi *protejată* în mod special: este păzită, i se dă un pseudonim, este audiată de la distanţă cu vocea sau imaginea distorsionată.

COPILUL INFRACTOR

Unele fapte ilicite pot atrage sancţionarea cu *amenda* de către organele administrative: poliţia, controlorii, inspectorii, jandarmii – acestea se numesc ***contravenţii***. Alte fapte sunt mai grave şi săvârşirea lor poate atrage aplicarea unei *sancţiuni penale* de către un judecător: închisoarea pentru adulţi, măsuri educative pentru minori; aceste sancţiuni se vor înscrie într-o evidenţă numită cazierul judiciar – aceste fapte se numesc ***infracţiuni***.

Încălcarea de către un minor a regulilor care interzic comiterea de infracţiuni se numeşte ***delincvenţă juvenilă***. Unii copii comit infracţiuni fiind influenţaţi de mediul familial sau grupurile pe care le frecventează. S-a constatat că delincvenţii provin din rândul copiilor expuşi la factori precum conflicte violente în familie, consum de substanţe interzise, abuz de alcool, sărăcie, familie numeroasă, părinţi infractori.

Dar în adolescenţă majoritatea copiilor vor să experimenteze: ei caută senzaţii şi îşi asumă riscuri, de aceea înfrângerea pornirilor şi reducerea tentaţiilor prin propriul efort sunt foarte importante. Astfel, unii copii fură alimente şi băutură din *mall*-uri ca să vadă dacă pot înşela vigilenţa personalului de pază, nu pentru că nu ar avea câţiva lei să cumpăre un sandviş sau un suc. Alţii se drogheză pentru a vedea şi ei cum e să ai senzaţii tari. Alţii fumează sau beau alcool pentru a da bine în cercul de prieteni. Exersarea unor lovituri pe elevii de clasa întâi e un „botez al bobocilor". Trasul fetelor de codiţie şi mai târziu lovirea lor peste fund sunt privite ca acte curajoase care trebuie încercate. Apărarea vine pe măsură: lovirea de către fete a băieţilor cu cărţile în cap sau zgârierea cu unghiile. Toate aceste fapte sunt interzise de codul penal şi regulamentul şcolar.

Drogurile, băutura, jocurile de noroc necesită cheltuieli. Uneori, copiii primesc aceşti bani de la părinţi. Alteori îi sustrag chiar ei. Inclusiv furtul banilor din casă este infracţiune, dar se pedepseşte numai dacă părintele depune plângere la poliţie.

De regulă, copiii comit infracţiuni cu privire la bunuri sau la persoane. Iată mai jos câteva exemple de infracţiuni comise frecvent de către copii:

• dacă pui o simplă piedică sau îmbrânceşti pe cineva, fapta se numeşte ***lovire sau alte violenţe***; când celui lovit i se produc vânătăi sau răni, fapta este mai gravă şi se numeşte ***vătămare corporală***; atunci când mai mulţi copii se lovesc reciproc, fapta se numeşte ***încăierare*** şi vor fi traşi la răspundere toţi participanţii;
• dacă o persoană este legată sau închisă împotriva voinţei sale într-o încăpere, ori este răpită, fapta este ***lipsire de libertate în mod ilegal;*** dacă intri în casa cuiva fără voie sau dacă îţi dă voie iniţial, dar apoi îţi spune să ieşi iar tu refuzi, fapta este ***violare de domiciliu***;
• dacă omori un animal al cuiva, zgârâi o maşină, spargi un geam sau incendiezi o maşină, fapta constituie infracţiunea de ***distrugere***;
• când iei un bun de la o persoană fără voia acesteia fapta se numeşte ***furt***, chiar dacă ai returnat bunul după ce proprietarul a sesizat dispariţia lui sau dacă ai dat înapoi contravaloarea bunului sustras; la fel, fapta este furt dacă iei un produs de pe un raft şi părăseşti magazinul fără a achita costul său; ai însă posibilitatea să te împaci cu victima pentru a scăpa de dosarul penal. Dacă primeşti de la un coleg un telefon mobil pentru a te juca şi tu îl foloseşti pentru a purta convorbiri care au consumat creditul, fapta este ***furt în scop de folosinţă***; la fel, dacă ai luat o bicicletă care nu îţi aparţine şi ai dus-o înapoi de unde ai luat-o;
• dacă primeşti acasă bunuri furate de cineva, fapta este ***tăinuire***; iar dacă ascunzi un infractor pentru a nu fi prins de oamenii legii, fapta este ***favorizarea făptuitorului***;
• dacă minţi un copil că trebuie să îţi dea o sumă de bani sau un bun pentru a-l duce părinţilor săi ca aşa te-au rugat ei, după care îţi însuşeşti banii sau bunul, ai comis infracţiunea de ***înşelăciune***; când sustragi un bun după ce l-ai ameninţat sau lovit pe deţinător, fapta este ***tâlhărie***; vei avea circumstanţe agravante dacă foloseşti o armă, un spray paralizat sau eşti mascat; dacă bunul ţi-a fost dat de bunăvoie chiar de persoana careia îi aparţine iar tu refuzi să i-l restitui, fapta se numeşte ***abuz de încredere***;
• nu poţi să urmăreşti o persoană sau să îi dai telefoane anonime sau sms-uri prin care îi provoci temere, căci fapta constituie ***hărţuire***; dacă produci teamă unei persoane spunându-i că va fi agresată sau omorâtă, fapta constituie infracţiunea de ***ameninţare***; când avertizezi o persoană că dacă nu îţi aduce bani de acasă va lua bătaie sau vor ajunge pe internet poze indecente cu ea, fapta constituie ***şantaj***;
• dacă ai multiplicat bancnote folosind un copiator, vei fi tras la răspundere pentru ***falsificare de monede***; odată cu tine va răspunde şi cel care păstrează banii respectivi sau cel care i-a pus în circulaţie; când ai modificat notele de pe diploma de bacalaureat, tocmai ai comis infracţiunea de ***fals material în înscrisuri oficiale***;
• comiţi infracţiunea de ***portul sau folosirea fără drept de obiecte periculoase*** dacă la o adunare publică sau pe stadion ori într-un mijloc de transport în comun porţi un cuţit, pumnal, sau box, ori spray paralizant sau lacrimogen; dacă foloseşti aceste obiecte, pedeapsa este mai mare.

În cazul majorităţii infracţiunilor enumerate mai sus, legea prevede că inclusiv *tentativa* se sancţionează. Aşadar, este suficient să încerci să furi un bun sau să încerci să comiţi o tâlhărie şi, chiar dacă nu ai reuşit să săvârşeşti fapta, vei fi sancţionat, doar că pedeapsa este mai mică: ea se reduce la jumătate faţă de cât prevede legea pentru fapta consumată.

MINORI INFRACTORI

ÎN ANUL 2015 UN NUMĂR DE 3525 DE MINORI CARE AU COMIS INFRACȚIUNI AU AJUNS ÎN FAȚA UNUI JUDECĂTOR, PENTRU FURT (1761), TÂLHĂRIE (713), LOVIRE ŞI VĂTĂMARE CORPORALĂ (295), VIOL (90), OMOR (95), TRAFIC DE DROGURI (29), ACT SEXUAL CU MINOR (20). ÎN ULTIMII DOI ANI AU APĂRUT INFRACȚIUNI DE HĂRȚUIRE, INFRACȚIUNI INFORMATICE, DAR ȘI DE PROXENETISM ȘI VIOLAREA VIEȚII PRIVATE COMISE DE CĂTRE MINORI.

Este adevărat că trebuie să fim toleranţi şi că anumite fapte care ne produc rău le putem trece cu vederea. Dar nu putem să lăsăm ca demnitatea noastră să fie călcată în picioare. De aceea, legea permite victimelor să solicite justiţiei sancţionarea autorilor. Codul nostru penal stabileşte că de la vârsta de 14 ani copilul răspunde penal: din momentul în care are dreptul la cartea de identitate, minorul poate fi sancţionat pentru comiterea unei infracţiuni.

RĂSPUNDERE PENALĂ

ÎN ROMÂNIA, RĂSPUND PENAL DOAR MINORII CARE AU ÎMPLINIT VÂRSTA DE 14 ANI. DUPĂ ÎMPLINIREA VÂRSTEI DE 18 ANI, TINERII RĂSPUND PENTRU COMITEREA INFRACȚIUNILOR ÎNTOCMAI CA ADULȚII.

Ajuns în faţa organului legii, minorul care este bănuit că a comis o infracţiune are anumite drepturi ce trebuie respectate. Până la sfârşitul procesului el este *prezumat nevinovat*. El are *dreptul la un avocat* dar, dacă părinţii nu au bani să îi angajeze unul, statul îi va pune la dispoziţie un avocat din oficiu, gratuit.

Prima întâlnire va fi cu poliţia, iar în anumite cazuri chiar cu procurorul. Dacă infractorul are între 14-16 ani el va veni în mod obligatoriu cu părinţii şi i se va face o *expertiză psihiatrică* să se stabilească dacă la momentul comiterii faptei avea discernământ. Inculpatul minor are *dreptul la tăcere*. El nu poate fi bătut, ameninţat, insultat pentru a recunoaşte fapta – din contră, acestea ar constitui un abuz din partea organelor legii care vor trebui reclamate: cele comise de poliţist se reclamă la procuror, iar cele comise de procuror sau judecător se reclamă la Inspecţia Judiciară de la Consiliul Superior al Magistraturii.

Dacă infracţiunea nu este aşa de gravă, minorul a recunoscut fapta şi nu a avut abateri anterioare, iar părinţii lui au despăgubit victima, procurorul poate închide dosarul în această fază. În caz contrar, va trimite dosarul la instanţă pentru ca autorul să fie judecat. În faţa judecătorului sunt chemaţi şi părinţii. Minorul va fi audiat cu privire la fapta săvârşită. Spre deosebire de şedinţele de judecată privind adulţii, cele pentru minorii inculpaţi se judecă în *şedinţă nepublică.*

Scopul principal nu este în primul rând sancţionarea minorului, ci reeducarea sa. Legea prevede că minorul nu poate fi condamnat de către judecător la pedeapsa închisorii, ci îi va fi aplicată una dintre următoarele ***şase măsuri educative***: stagiul de formare civică, supravegherea, consemnarea la sfârşit de săptămână, asistarea zilnică – timp de câteva luni, pentru infracţiuni mai uşoare; respectiv internarea într-un centru educativ timp de 1-3 ani (la Tg. Ocna sau Buziaş) şi internarea într-un centru de detenţie timp de 2-15 ani (la Craiova, Tichileşti sau Tg. Mureş) – pentru infracţiuni grave.

DE REȚINUT

MINORUL NU POATE FI CONDAMNAT LA PEDEAPSA AMENZII PENALE SAU ÎNCHISORII. LUI I SE POT APLICA DOAR **MĂSURI EDUCATIVE**, DINTRE CARE UNELE SUNT PRIVATIVE DE LIBERTATE. ÎN ANUL 2014, AU FOST ÎNCHIȘI 749 MINORI.

COPILUL CARE NU RĂSPUNDE PENAL

Cel care a săvârşit o faptă penală, dar care are sub 14 ani, precum şi copilul între 14-18 ani ce nu are discernământ în momentul comiterii infracţiunii, nu pot fi traşi la răspundere penală, adică nu pot ajunge în faţa unui judecător ca să li se aplice o măsură educativă. De aceea, pentru ei se va aplica o măsură specială de protecţie: fie *supraveghere specializată* de către părinţi, fie *plasament* în centre speciale. Măsura se ia de către Comisia pentru protecţia copilului (dacă există acordul părinţilor) sau de către judecător (dacă nu există acest acord). Părinţii vor participa la consilierea efectuată copilului de către Direcţia generală de asistenţă socială şi protecţia copilului.

Când copilul nu îşi îndeplineşte obligaţiile fixate de a frecventa cursurile şcolare, de a urma un tratament sau consiliere şi de a nu frecventa anumite locuri sau persoane, va fi luat de la părinţi şi dat în plasament la rude. Dacă săvârşeşte alte fapte grave, el va fi dat în plasament într-un serviciu de tip rezidenţial specializat. Se interzice ca instituţiile statului să facă public numele minorului.

COPILUL MARTOR

Orice persoană care este implicată într-un proces trebuie să probeze cele susţinute. Astfel, nu este suficient să ai dreptul (legea) de partea ta pentru a avea câştig de cauză, ci trebuie să existe şi probe!

Pot fi probe constatările făcute de organele statului (de exemplu, când o infracţiune este surprinsă în flagrant delict), înscrisuri (de exemplu, o diplomă de bacalaureat cu note falsificate), o expertiză medicală (de exemplu, pentru a se constata cauzele unor semne de pe corpul victimei) sau declaraţiile date de persoane.

Persoanele care asistă sau aud de comiterea unei fapte vor fi ascultate ca *martori*. Chemarea se va face printr-o citaţie trimisă de organul legii; prezenţa este obligatorie, altfel se poate aplica o amendă şi se va trimite poliţia după el, care îl va aduce cu forţa.

Copilul până în 14 ani vine la audiere însoţit de părinţi; cel peste 14 ani trebuie să depună jurământul şi va fi audiat ca martor, singur. Dacă e cazul, organul judiciar poate dispune ca un psiholog să asiste la audierea minorului.

Când martorul este minor sau ameninţat din cauza declaraţiilor făcute, el poate fi protejat în mod special: este păzit, i se dă un pseudonim, este audiat de la distanţă cu vocea sau imaginea distorsionată.

IA ATITUDINE!

A FACE DECLARAȚII CA MARTOR ESTE UN ACT DE IMPLICARE CIVICĂ. MARTORUL NU ESTE UN PÂRÂCIOS SAU DELATOR, CI UN AJUTOR EXTREM DE IMPORTANT PENTRU ORGANELE LEGII ÎN ACTIVITATEA LOR DE AFLARE A ADEVĂRULUI.

INFRACŢIUNE

MĂRTURIA MINCINOASĂ POATE DUCE LA SANCȚIONAREA UNUI NEVINOVAT SAU LA SCĂPAREA UNUI VINOVAT.
ESTE O INFRACȚIUNE CARE ÎMPIEDICĂ ÎNFĂPTUIREA JUSTIȚIEI, DE ACEEA, CINE MINTE SUB JURĂMÂNT RISCĂ PEDEAPSA ÎNCHISORII. COPILUL NU POATE REFUZA SĂ DEPUNĂ MĂRTURIE DECÂT ÎMPOTRIVA PĂRINTELUI SAU FRAȚILOR SĂI.

CUM SE DESFĂŞOARĂ UN PROCES PENAL

Atunci când se comite o infracţiune, se face un dosar penal pentru a se descoperi infractorul şi a-i aplica o pedeapsă dacă este vinovat. Cel care comite o infracţiune este *autor*. Legea prevede că trebuie sancţionat şi cel care care ajută la săvârşirea faptei – acesta este *complice*, şi cel care are ideea comiterii faptei şi îl convinge pe autor – acesta este *instigator*. Victima se numeşte *persoană vătămată*. Minorul trebuie să aibă *avocat*, dar, dacă nu îşi permite, statul îi va pune unul în mod gratuit.

ŞTIAŢI CĂ ?

LEGEA ÎL PEDEPSEŞTE ŞI PE AUTOR, ŞI PE INSTIGATOR, ŞI PE COMPLICE CU ACEEAŞI SANCŢIUNE. RĂMÂNE CA JUDECĂTORUL SĂ APLICE PEDEPSE ÎN CONCRET ÎN FUNCŢIE DE CONTRIBUŢIA FIECĂRUIA LA COMITEREA INFRACŢIUNII.

Procesul penal presupune trei faze. Prima se desfăşoară în faţa procurorului şi se numeşte ***urmărire penală***. În aceasta fază se stabileşte cine a comis fapta, dacă aceasta este infracţiune, dacă respectivul trebuie sancţionat. Persoana cercetată se numeşte *suspect*. Şi victima, şi suspectul sunt audiaţi cu privire la faptă. Ei trebuie să indice ce probe vor trebui luate în considerare de organele legii. Suspectul are dreptul la tăcere. Procurorul trebuie să verifice toate probele, atât cele în favoarea, cât şi cele în defavoarea suspectului.

Uneori infractorul vrea să fugă pentru a scăpa de răspundere, ori încearcă să influenţeze martorii sau victima pentru a da declaraţii în favoarea lui, ori distruge acte necesare pentru aflarea adevărului – în aceste situaţii, procurorul poate stabili un *control judiciar*, adică stabileşte anumite obligaţii pentru cel cercetat, inclusiv aceea de a nu părăsi ţara sau localitatea decât în anumite condiţii, ori poate cere unui judecător să îl *aresteze preventiv sau la domiciliu*. Minorii pot fi şi ei arestaţi. Luarea măsurii poate fi contestată de cel în cauză.

DE REŢINUT:

ÎN ROMÂNIA, DOAR JUDECĂTORUL POATE **ARESTA** O PERSOANĂ BĂNUITĂ CĂ A COMIS O INFRACŢIUNE.

A doua fază se desfăşoară în faza judecătorului şi se numeşte ***judecată***, iar cel cercetat este deja acuzat de către procuror şi se numeşte acum *inculpat*. El are dreptul la tăcere şi nu are obligaţia să îşi probeze nevinovăţia, ci procurorul este cel care trebuie să dovedească vinovăţia inculpatului în faţa judecătorului. Şedinţele de judecată se înregistrează audio. Judecătorul verifică dacă actele făcute de procuror sunt corecte, va audia din nou părţile şi martorii, va analiza argumentele şi dovezile apărării şi acuzării şi, când este necesar, îl va sancţiona pe inculpat dacă e găsit vinovat. Majorii vor fi condamnaţi la pedeapsa cu amenda penală sau închisoarea pe un anumit număr de ani, pe care o vor executa în penitenciar sau vor fi lăsaţi într-o perioadă de probă în libertate. Minorilor vinovaţi li se pot aplica numai măsuri educative. Cei nemulţumiţi de soluţie pot formula apel care va fi soluţionat de un nou complet de judecată, alcătuit acum din doi judecători.

ŞTIAŢI CĂ ?

SUSPECTUL/INCULPATUL ARE DREPTUL LA TĂCERE. DACĂ ACCEPTĂ SĂ DEA DECLARAŢII, EL NU ESTE SUPUS JURĂMÂNTULUI ŞI NU ARE OBLIGAŢIA DE A SPUNE ADEVĂRUL, AŞA CUM ESTE CAZUL MARTORULUI. DAR RECUNOAŞTEREA FAPTEI ŞI COLABORAREA CU MAGISTRAŢII POT DETERMINA APLICAREA UNOR SANCŢIUNI MAI UŞOARE ÎN CAZUL ÎN CARE ESTE GĂSIT VINOVAT.

A treia fază este cea de ***executare a sancţiunii***. Majorul condamnat este ridicat de acasă de către poliţie şi dus la penitenciar, unde devine deţinut (atenţie, nu folosim termenii „puşcărie” şi „puşcăriaş”!). Cu privire la minor este anunţat serviciul de probaţiune, sau conducerea şcolii şi părinţii, respectiv este luat de acasă şi dus la centrele unde se va supune programului de acolo: minorii nu au voie să iasă din centru, primesc rar vizite, urmează cursuri de pregătire şcolară, au program fix şi… nu au acces la facebook. Sancţiunea primită se ţine într-o evidenţă de către poliţie, numită *cazier judiciar*. Pentru a ocupa orice loc de muncă se cere un certificat de pe cazier. Cine are menţiuni pe acest certificat nu va putea fi niciodată judecător, procuror, avocat, poliţist, militar, angajat în serviciile speciale. După trecerea unui anumit număr de ani după ce a terminat executarea pedepsei, condamnatul este *reabilitat*, adică fapta se şterge din cazier.

CUM SE DESFĂȘOARĂ UN PROCES CIVIL

Atunci când se înţeleg, iar legea obligă la încheierea unui act oficial, persoanele se deplasează împreună la **notarul public**. De exemplu, pentru a divorţa sau pentru a vinde un apartament ori un teren, ori pentru ca fraţii să împartă o moştenire rămasă de la părinţi.

Dacă acele persoane implicate nu se înţeleg, se vor adresa instanţei de judecată. Aşa începe un proces civil care se desfăşoară între un ***reclamant*** (cel care pretinde ceva) şi un ***pârât*** (cel de la care se pretinde ceva). Cei care nu au cunoştinţe despre drepturile lor şi procedurile care se vor desfăşura sunt sfătuiţi să îşi angajeze **avocat**. Minorul nu este obligat să aibă avocat, dar este indicată angajarea unuia dacă copilul şi părintele lui nu au un minimum de cunoştinţe juridice.

Mai înainte de a porni procesul, dar şi oricând pe parcursul lui, părţile pot apela la **mediator**. Acesta va face efortul ca părţile să ajungă la înţelegere cu privire la disputa dintre ele şi astfel să aibă amândouă de câştigat într-o procedură mult mai rapidă decât cea în care judecătorul ar decide cine are dreptate.

De regulă, prin intermediul unui proces civil se cere intervenţia **judecătorului** pentru plata unor despăgubiri băneşti. De exemplu, dacă împrumutaţi cuiva o sumă de bani şi acesta „uită" să v-o restituie; sau dacă o persoană vă rupe haina sau vă distruge un bun; în cazul în care cineva nu plăteşte cheltuielile de întreţinere la bloc şi acumulează, astfel, restanţe. De asemenea, se apelează la judecător când se decide custodia copilului, când trebuie recuperat un teren ocupat abuziv de vecin, când trebuie anulată o hotărâre a primarului care a aprobat construirea unui bloc într-o regiune de case, când se doreşte anularea unei amenzi aplicate pe nedrept de un poliţist, când se contestă concedierea pe nedrept a unei persoane de la locul de muncă etc.

La sfârşitul procesului, după ce judecătorul se lămureşte cine are dreptate, pronunţă o hotărâre judecătorească numită *sentinţă*. Cel nemulţumit o poate contesta la instanţa superioară şi aceasta va judeca din nou procesul urmând să pronunţe o *decizie*. Dispoziţia instanţei de judecată este obligatorie pentru părţi. Dacă hotărârea nu este executată de bunăvoie, cel care a câştigat procesul va apela la un **executor judecătoresc**, care în mod silit va popri contul datornicului sau îi va scoate bunurile la vânzare prin *licitaţie*.

Deseori, minorii se întâlnesc cu judecătorii atunci când părinţii divorţează. Audierea este obligatorie când copilul a împlinit vârsta de 10 ani. Copilul decide singur dacă va merge sau nu la judecător şi dacă va răspunde la întrebările acestuia. El va fi întrebat despre relaţia cu fiecare dintre părinţi - judecătorul vrea astfel să ia cea mai bună măsură pentru viitorul familiei. Divorţul este uneori banal şi copilului nu trebuie să îi fie teamă sau jenă dacă părinţii săi ajung în această situaţie. O consiliere psihologică îi poate ajuta să trecă mai uşor o eventuală traumă. Trebuie să ştiţi că judecătorul nu este obligat să ţină cont de opinia copilului decât într-un singur caz: pentru adopţie, când este nevoie de consimţământul copilului care are 10 ani împliniţi.

DE REȚINUT:

PROCESUL PENAL ȘI CEL CIVIL AU SCOPURI DIFERITE. **PROCESUL PENAL** – VIZEAZĂ CA CEL VINOVAT DE COMITEREA UNEI INFRACȚIUNI SĂ FIE CONDAMNAT LA O PEDEAPSĂ, CEA MAI GRAVĂ FIIND ÎNCHISOAREA; LA PROCESUL DIN FAȚA JUDECĂTORULUI PARTICIPĂ PROCURORUL CA REPREZENTANT AL SOCIETĂȚII ȘI PĂRȚILE, CARE SE NUMESC PERSOANĂ VĂTĂMATĂ ȘI INCULPAT. **PROCESUL CIVIL** – VIZEAZĂ OBLIGAREA UNEI PERSOANE DE A-ȘI ÎNDEPLINI O OBLIGAȚIE PREVĂZUTĂ DE LEGE SAU DE A RESPECTA UN CONTRACT PE CARE L-A ÎNCHEIAT; ÎN FAȚA JUDECĂTORULUI NU VINE PROCURORUL, CI DOAR PĂRȚILE, CARE SUNT RECLAMANTUL ȘI PÂRĂTUL.

ORGANISME ȘI CURȚI DE JUSTIȚIE INTERNAȚIONALE

Naţiunile Unite reprezintă cea mai importantă organizaţie internaţională din lume, înfiinţată după război, în 1945. Are 193 de state membre, printre care şi România, primită în 1955. Sediul central este la New York, dar alte sedii ale structurilor sale sunt în Elveţia, Olanda, Austria. Site: *www.un.org*.

O instituţie a Naţiunilor Unite este ***Curtea Internaţională de Justiţie*** (Curtea Mondială), cu sediul în Haga, Olanda. Ea soluţionează litigii dintre state. Un astfel de proces a privit România şi Ucraina şi a vizat delimitarea platoului continental din Marea Neagră. După patru ani, procesul a fost câştigat în anul 2009 de către statul nostru.

Astfel, Romania a obţinut jurisdicţia suverană şi dreptul de exploatare pentru o suprafaţă de platou continental şi zona economică de 9.700 de kilometri pătraţi, unde se estimeaza că ar exista aproximativ 70 de miliarde de metri cubi de gaz şi 12 milioane de tone de petrol.
Site: *www.icj-cij.org*.

Curtea Penală Internaţională (Tribunalul Penal Internaţional) judecă autorii de genocid şi criminalii de război. Ea nu este o structură a Naţiunilor Unite, ci o organizaţie separată care are la bază un tratat semnat până acum de 123 de ţări, printre care şi România. A început să funcţioneze în anul 2002 şi are sediul la Haga. Anterior au funcţionat *Tribunalul de la Nurnberg* şi cel *Tribunalul de la Tokyo*, unde au fost judecaţi criminalii din timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Site*: www.icc-cpi.int*.

Curtea a judecat în ultimii ani cazuri de crime de război şi a organizat tribunale speciale pentru a judeca astfel de crime din Iugoslavia, Sierra Leone, Rwanda, Liban şi Cambodgia. Unul dintre cele mai răsunătoare procese este cel privind autorii masacrului de la Srebrenica, în estul Bosniei, din iulie 1995. Atunci, aproximativ 8.000 de musulmani bosniaci, bărbaţi şi băieţi, au fost împuşcaţi de miliţiile sârbilor. 20.000 de civili au fost expulzaţi din zonă. Este un caz de epurare etnică, cea mai oribilă atrocitate din Europa postbelică. Curtea pentru fosta Iugoslavie l-a condamnat la pedeapsa cu închisoare pe viaţă pentru genocid pe un general sârb bosniac, iar alţi 20 de acuzaţi sunt şi în prezent judecaţi la Haga.

Consiliul Europei este o organizaţie de state înfiinţată în 1949 şi veghează la protejarea drepturilor omului. Are 47 de state membre, printre care şi România din anul 1993. Sediul său este la Strasbourg, în Franţa. Site: *www.coe.int*.

Aici se află ***Curtea Europeană a Drepturilor Omului***. Persoanele care s-au judecat definitiv în ţara lor şi cărora li s-a încălcat unul dintre drepturile ocrotite de ***Convenţia Europeană a Drepturilor Omului***, se pot plânge împotriva statului lor şi obţine o despăgubire bănească. Este de reţinut că la Strasbourg nu se rejudecă procesele din România, ci doar se stabileşte dacă pe parcursul procesului de la noi sau ulterior procesului s-a respectat, de exemplu, dreptul la avocat, la un judecător imparţial, la chestionarea martorilor, la viaţă privată, la executarea hotărârii etc.
Site: *www.echr.coe.int*.

Deşi în fiecare an se depun câteva zeci de mii de cereri împotriva României, în doar câteva zeci de cazuri se constată încălcări ale drepturilor omului. Ele sunt cauzate de legislaţia deficitară, condiţiile proaste din unele penitenciare, perioade prea lungi de soluţionare a dosarelor judiciare, nepunerea în executare a unor hotărâri judecătoreşti.

Uniunea Europeană este o organizaţie economică şi politică înfiinţată în 1951. Unele organisme ale sale sunt la Bruxelles, altele la Strasbourg şi la Luxembourg. În prezent are 28 de state membre, printre care şi România din anul 2007. Datorită problemelor din ţară şi importanţei pe care o au justiţia şi anticorupţia, statul nostru încă este monitorizat de organismele europene cu privire la reforma din cele două domenii. Site: *http://europa.eu*.

Uniunea Europeană are şi ea o curte, numită ***Curtea de Justiţie a Uniunii Europene***, cu sediul la Luxembourg. Ea interpretează legislaţia care stă la baza Uniunii şi soluţionează conflictele dintre guverne şi instituţiile europene. Persoanele private nu se pot judeca aici. Site: *http://curia.europa.eu*.

În relaţiile dintre cetăţenii UE este aplicabilă ***Carta drepturilor fundamentale***.

DE REȚINUT

CONSILIUL EUROPEI ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ SUNT DOUĂ ORGANIZAȚII DISTINCTE

Pe scurt:

GARANTUL RESPECTĂRII DREPTURILOR ȘI LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE ESTE JUDECĂTORUL.
TOȚI CETĂȚENII SUNT EGALI ÎN FAȚA LEGII. JUSTIȚIA ESTE UNICĂ.
DE LA VÂRSTA DE 14 ANI COPIII POT FI SANCȚIONAȚI CONTRAVENȚIONAL SAU PENAL.
ÎN PROCESE EXISTĂ PROCEDURI SPECIALE PENTRU COPIII CARE SUNT VICTIME, INFRACTORI SAU MARTORI.

ÎNCHEIERE

Am parcurs împreună o materie conţinând, poate, multe elemente de noutate pentru voi. Este posibil ca unele aspecte să le fi cunoscut de la materiile educaţia civică sau religie, pe altele de la filozofie sau istorie. Ceea ce este cuprins în acest ghid reprezintă un minimum de cunoştinţe care o să vă ajute să vă descurcaţi în diverse situaţii cu care vă veţi confrunta de-a lungul anilor. Vă asigur că unele chestiuni din cele scrise aici nu sunt cunoscute nici măcar de către adulţi.

Informaţiile care se regăsesc în acest manual au în centrul lor ideea că putem fi liberi atât timp cât facem ceea ce trebuie, adică ceea ce ne îndrumă morala şi ne obligă LEGEA. După dreptul la viaţă, LIBERTATEA este cel mai de preţ drept al omului, pentru care oamenii s-au luptat secole întregi. Ca să fim liberi trebuie să ne păstrăm DEMNITATEA şi să ne comportăm în mod RESPONSABIL: este necesar să ne însuşim principii sănătoase de viaţă, să cunoaştem şi să respectăm regulile, să îi tratăm cu atenţie pe cei din jurul nostru, să apelăm cu ÎNCREDERE la organele legii şi să ne supunem deciziilor definitive luate de acestea. Trăim într-o societate care ne oferă sprijin şi protecţie şi care aşteaptă de la noi să fim cetăţeni de nădejde, adică să ne IMPLICĂM în promovarea şi menţinerea principiilor şi regulilor de convieţuire.

Reţineţi că momentul împlinirii vârstei de 14 ani este foarte important: cei care comit contravenţii şi cei care săvârşesc infracţiuni pot fi de acum sancţionaţi. Iar victimele care împlinesc această vârstă pot depune singure plângere la organele legii, fiind asistate de părinţi.

După împlinirea vârstei de 18 ani deveniţi majori şi va trebui să vă ASUMAŢI pe deplin consecinţa faptelor voastre. Oricând veţi avea o problemă juridică, adică una dintre acelea care au legătură cu drepturile şi obligaţiile voastre prevăzute de lege, trebuie să apelaţi la persoane care au pregătire în acest domeniu (avocaţii, mediatorii, notarii publici) sau la cei care lucrează în instituţiile statului menite să aplice legea (judecătorii, procurorii, poliţiştii).

Cum facem să cunoaştem toate regulile sau toate legile? Păi…este imposibil. Sunt prea multe. Dar avem CONŞTIINŢĂ, adică capacitatea de a discerne între bine şi rău. Mai avem LIBERUL ARBITRU, adică posibilitatea de a alege sau nu calea dreaptă, asumându-ne consecinţele faptelor. Depinde doar de noi. Putem decide să fim oameni oneşti, dornici de a şti cât mai mult, de a face bine celor din jur, de a sprijini instituţiile să îşi îndeplinească misiunea. Sau putem alege să încălcăm legea şi morala de câte ori avem ocazia şi mai ales atunci când nu suntem văzuţi, să provocăm dezordine, să agresăm oameni, să nu ne supunem deciziilor autorităţilor. Vă asigur că veţi deveni mai puternici şi veţi avea succes în viaţă dacă veţi alege binele, indiferent cât efort va însemna pentru voi acest lucru şi indiferent de ceea ce vor spune cei din jur. Noi, adulţii, aşteptăm să luaţi ATITUDINE respectând voi înşivă legea, învăţându-i şi pe alţii acest lucru şi denunţând încălcările grave ale legii.

De-a lungul anilor am soluţionat dosare în care minorii au ajuns în faţa mea pentru a li se proteja drepturile. I-am tratat cu atenţie şi m-au tratat cu respect. Prin acest ghid încerc să contribui la o acţiune amplă având un scop ambiţios şi anume să prevenim ca minorii să ajungă în faţa oamenilor legii. Însă, dacă totuşi acest lucru se va întâmpla, vă asigur că veţi putea veni cu încredere în faţa mea şi a colegilor mei, iar noi ne vom îndeplini datoria: să aflăm ADEVĂRUL şi să facem DREPTATE aplicând legea. Adică să vedem de ce s-a comis o încălcare a unor reguli şi să vedem cum putem îndrepta răul produs, astfel încât cu toţii să fim în SIGURANŢĂ, tot timpul.

Cristi Danileţ,
judecător
Ianuarie 2016

Prezentul ghid poate fi descărcat de cei interesaţi de la www.educatiejuridica.ro şi distribuit altora cu menţionarea autorului. Ghidul nu poate fi modificat şi nu poate fi utilizat în scopuri comerciale fără acordul autorului.

Lege = Libertate